Christopher Boeck

Julens Rose

Christopher Boeck

Julens Rose

eBibliotek 1800

2017

Ophavsret og brugsbetingelser

Denne ebogsudgave af Christopher Boeck: *Julens Rose* er baseret på originaler, som er public domain i hele verden.

Nærværende ortografisk opdaterede og redigerede udgave af teksten kan frit downloades og videreformidles under Creative Commons-licensen BY-NC-SA – Kreditering-IkkeKommerciel-DelPåSammeVilkår 4.0 International.

Generelt forbehold: *Vær opmærksom på, at denne ebog er baseret på en tekst, som stammer fra en længst svunden tid. Normer og udtryksmåder mm. var anderledes dengang, og der kan derfor forekomme indhold, som på nogle virker stødende. Bogen skal, ligesom alle andre kunstneriske værker fra andre tider, ses i sin kulturelle og tidsmæssige kontekst, og udgiveren kan og vil ikke påtage sig noget ansvar for forfatterens verdensbillede og udtryksmåder.*

Copyright and conditions of use

This ebook edition of Christopher Boeck: *Julens Rose* is based upon sources in the public domain worldwide.

This orthographically updated and revised edition is free to download and reuse under Creative Commons BY-NC-SA Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0 International.

Disclaimer: *Please note that this book is based on an original text dating from another era. Norms and language were different then, and some readers might find offensive content. We believe that any work of art from previous times should be viewed in its cultural and temporal context and not in the light of latter-day prejudices, and we can and will not accept any responsibility for the author's views or language.*

Indledning

Decembersne i julegranens sale
og rimfrost over rugens grønne vang.
Forstummet er den muntre skovbæks tale,
de stille lunde ejer ingen sang.

Men som en rislende, en lønlig kilde
en sagte nynnen fylder hjem og hus,
og alle barneøjne lyser milde,
det er, som hørtes fjerne vingers sus.

Forventning brænder som en lønlig lue
med stille knitren dybt i alle sind,
mens julenissen i sin røde hue sig
lister gennem hjemmets døre ind.

Hvad er det da, der vækker hjertets længsel,
så det må flagre som en fangen fugl,
der slår med vingen i sit snævre fængsel
– det er den kommende, den nære jul!

Og, medens alle hjerter julen aner,
og alle munde synger julens lov,
så dufter hvert et hjem af julegraner,
og hver en by er som en juleskov.

Én gang om året alle klager tier,
én gang om året stilles alle savn;
det er, når julesangens melodier
på englevinger går fra havn til havn.

Og, når så kirkeklokkens dybe tone
det glade julebudskab ringer ud,
da løfter højt sin underfulde krone
en blomst, der lyser gennem mulm og slud.

Ja, når alt visner hen i mark og mose,
da stiger lysende for øjet frem
i julenattens stilhed julens rose,
der dufted første gang i Bethlehem.

Med den en sommerglans fra Østerleden
går selv til Nordens julenætter frem;
og hvis dit hjerte ejer julefreden,
da blomstrer julens rose i dit hjem!

1. Julesangen.

"... Mine damer – eller, hvorfor skulle jeg ikke sige: mine kvinder! Idet jeg har samlet tråden i mit foredrag i en eneste knude, kvindespørgsmålet, løser jeg altså denne og dette, idet jeg siger: "Kvinden bør være sig selv nok." – Hun må naturligvis have lov til at indgå ægteskab! Ellers ville slægten jo uddø! Men kvindens formål og ideale bestemmelse er ikke som før udelukkende den ægteskabelige lykke eller – ulykke! Kvinden må først og fremmest arbejde hen til at være manden ligestillet. Men, for at kunne nå dette mål må hun, uden just at efterligne mændene slavisk, dog nærme sig dem i sin optræden, sin uddannelse, ja til dels sin klædedragt. Begrebet "den skønne kvindelighed" eksisterer ikke længere, lige så lidt som "det svage køn" mere kendes. Det skær af hjælpeløshed og tåget følelsesfuldhed, der i århundreder omgav kvinden, er veget for en opfattelse af hende som mandens jævnbårne i livets strid. Med andre ord – "das ewig Weibliche", der henrev vore forfædre, er nu ikke mer udtryk for noget virkeligt, men en floskel, der tilhører historien. Manden vil for fremtiden kun have agtelse for kvinden som sin ligestillede. Altså, kære medsøstre og meningsfæller – bort med alt, hvad der hedder hjertets rørelser og kærlighedens lokkende sirenesang; det praktiske liv kalder os med sin dybe alvorsrøst. *Hic Rhodus, hic salta!*"

Hun lagde pennen.

Nå, endelig var hun da færdig.

Så utåleligt som den sang derudefra havde forstyrret hende!

De tossede drosler, der ikke havde andet at gøre end at synge foråret ind! Der var to, der kaldte på hinanden – altid to … formodentlig var der kærlighed med i spillet … blev fuglene da aldrig klogere?

Det lød jo nok så yndigt med disse smeltende triller, hvori hr. Drossel syntes at love al verdens herlighed – og hvad endte det så med for fru Drossel? … En rede fuld af sultne, pibende unger, der ikke var til at mætte – og sangen forstummede med det samme!

Dette foredrag, som Gemma næste uge skulle holde i "Kvindelig Fremskridtsforening" på Lampevejen, havde hun nær ikke kunnet fuldende, fordi den sang lød ind til hende.

Og hun havde dog lukket vinduet – men sådan en forårssang trænger gennem alle skodder.

Hun sad ved sit skrivebord, der stod midt på gulvet, og så fra sin anden sals lejlighed ud over Frederiksberg Have.

Det var begyndelsen af april.

Efter den lange vinter havde foråret på én gang sat alle sejl til.

Solen skinnede over skovbunden derinde mellem træerne … et spirende tæppe, som sollyset dag efter dag broderede med stærkere, gule, grønne og hvide farver.

Nu sang droslen igen – hun rejste sig og åbnede vinduet.

Å, dette bløde forårspust … hvor var det friskt og herligt mod den varme, indelukkede stueluft!

Så, nu svarede de hinanden – åh, de dumme fugle.

Hun lukkede vinduet og satte sig; men hendes blik søgte stadig derud, og hun kunne ikke lade være at lytte til vekselsangen – skønt det jo ikke var noget for sådan en praktisk

kvinde, der nu sad her i den imponerende alder af syv og tyve år med sin magistergrad i nordisk filologi.

Hun så på én gang så ulykkelig ud.

Der var det mærkelige ved hende, at når hun slap sin pen, var hun ikke nær så frygtelig … og, når hun sad her i sin stue, ikke nær så ærefrygtindgydende, som når hun stod på en talerstol.

Fra sin skrivebordsstol kunne hun se sig selv i spejlet.

Det klædte hende just ikke, dette korte hår … hun havde for nylig ladet sine dejlige, lange, blonde fletninger afklippe, fordi en bekendt havde rost dem – åh, det var jo i grunden dumt … håret gjorde vel hverken fra eller til.

Køkkenklokken ringer; det er nok madam Hollesen!

Og Gemma skyndte sig ud i køkkenet, hvor klokken ringede på en stille, beskeden måde.

Da døren lukkedes op, var det også en beskeden fremtoning, som trådte ind ad den: en spinkel, lille kone med en gammel hat, hvis hvide syrener i deres ungdom havde været lilla, et ternet sjal, en lille kurv på armen og nogle grønne grene i hånden.

Et mildt, venligt smil lyste over de gulnede træk; og hele skikkelsen talte om et liv i slid og slæb.

"God dag, madam Hollesen!" udbrød Gemma, "hvordan er vejret? De ser så varm ud … Nej, hvad er det? – Pilekviste med uldne vanter! Tak skal De have! … Nå, hvordan går det med Deres mand?"

"Å jo! … Det var såmænd synd at sige andet, end at han hænger svært i! … For øjeblikket børster og banker han en grossererfamilie om morgenen. Det er lige, at han kan komme hjem og redde frokosten. Og fra 12 til 3 er han jo på

museummet som opsynsmand. De skulle bare se Hollesen gå der med guldtresse om kasketten … som om det hele hørte ham til! Om eftermiddagen løber han rundt med mapper og cirkulærer. Og så om aftningen er han i teatergarderoben. Hollesen får jo immer et par fribilletter af og til. Vores søn, gymnastiklæreren, og så jeg, vi var på komedie i aftes. Det var så sørgeligt – åh, hvor jeg morede mig; jeg græd, lige fra tæppet gik til vejrs, og til de blev klappet frem alle sammen. Nej, hvor var det yndigt! De fik jo ikke hinanden – de var blevet enige om, at det var det bedste. Men så, da tæppet gik op igen, kom de ind med hinanden i hånden; og jeg sagde til min søn: "Der kan du se, Erhard, at de fik alligevel hinanden!""

Hun havde imidlertid bredt sjalet over trappestigen, anbragt sin hattenål deri og på denne improviserede knage hængt hatten.

"Nej, sikken dejlig kjole frøknen har på i dag; og som den sidder på Dem!"

Gemma skyndte sig ind med pilekvistene, som hun stillede i et glas på skrivebordet.

Og hun tænkte ved sig selv, at den kjole egentlig var alt for fiks og klædelig for hende – hun så misbilligende på sig selv i spejlet.

Det var nok bedst, hun tændte sig en cigaret for at fordrive alle disse kvindenykker – det plejede altid at hjælpe.

Og hun tænder, og hun ryger.

Men det smager slet ikke i dag.

Og nu begynder sangen igen derude.

Vinduet springer op – hun har kun lukket det dårligt – og ikke blot drosselsangen lyder ind til hende, men i frugttræerne

uden for vinduerne er der et øredøvende kor af gråspurve og bogfinker – de kvidrer i munden på hinanden, værre end nogen kvindelig generalforsamling.

Solen er endnu ikke nået ind i hendes stue, der vender mod vest … men højere og højere er den stegen.

Hun ser op på de to store billeder af forældrene.

Da lægger hun cigaretten og begynder at nynne.

Hun går hen til klaveret og spiller en melodi ganske dæmpet … men efterhånden bliver hun revet med.

Og nu synger hun højere og højere:

> Dagslyset vokser, solskæret kommer,
> glansen fra Bethlehems varme sommer.

Hun har ikke mærket, at i døren til spisestuen står madam Hollesen forbavset og smilende, med en tallerken i hånden.

Gemma bryder af og skjuler sit ansigt i hænderne. Da hun tager dem bort, har hun tårer i øjnene.

Madam Hollesen udbryder: "Begynder De nu at græde! … Ja, det kommer jo ikke mig ved – men hvorfor synger frøknen så tit den sang? … Og så synes jeg jo også, at det er underligt at synge julesangen nu i forårstiden!"

"De ved nok ikke, madam Hollesen, at Mariæ Bebudelsesdag, som det var i torsdags, er den første begyndelse til julen – så, det passer såmænd meget godt!"

"Ja, men frøknen synger jo altid den sang!"

"Ja, det er, fordi julen er min kæreste tid om året: til den knytter sig den eneste tydelige erindring, jeg har om mine forældre, som jeg mistede så tidligt."

Hun sprang pludselig op: "Jeg har slidt sådan i den sidste tid. I dag har jeg arbejdet to timer; men nu er mit foredrag også

færdigt! Og nu vil jeg ud! Jeg har sådan lyst til at tage en tur i skoven og se, hvor vidt den er med sit arbejde."

Entréklokken ringede på én gang stærkt. Det var en udfordrende, vedholdende ringen, der syntes at sige så meget som, at den person, der ringede, ikke var vant til at lade sig afvise.

Madam Hollesen skyndte sig ud og lukkede op.

Gemma, der havde sat sig ved skrivebordet, lyttede spændt.

Hvem i al verden kom på denne tid af dagen? Klokken var ikke elleve endnu.

I samme øjeblik, entrédøren blev lukket op, var det, som der åbnedes for en sluse, et talevæld, der strømmede over alle bredder.

Gemma slog hænderne sammen.

Kun ét menneske i København talte sådan og kom på en så umulig tid.

Døren åbnedes, og ind sejlede en af de mest kendte skikkelser i hovedstaden: den feterede forfatterinde, formand i damekomiteer og kvindeforeninger, Hendes Nåde generalinde Therese Vind i en falmet, lilla kjole med en hat, der var gået af mode for to år siden – en noget udslidt håndtaske og en afbleget rød parasol med et ørnenæb, ikke uligt hendes eget, parat til at slå ned på hvad som helst. Der var noget passé, noget af jasket over hende … rester af en skønhed, der endnu i grande toilette og stærk belysning kunne gøre effekt.

Hun styrede lige løs på Gemma: "God morgen, god morgen, frøken Høg! Undskyld, jeg sætter mig – jeg kom først i seng klokken tre i nat. Jeg var i Kasino i aftes til forestillingen til fordel for Agitationsfondet for Kvindernes Valgret. Jeg, der er

formand i den komité, der har arrangeret forestillingen, måtte jo modtage dronningen med en buket fra Dina Schuldt. Aftenen gik aldeles udmærket … fuldt hus og jubel over hele linjen. Men vi havde jo også sikret os Oda – "Emilies Hjertebanken" endnu en gang. Hun er utrolig: bar hals, kort kjole og lyserød uskyldighed lige til fingerspidserne! Og hun er dog ikke konfirmeret i går! Jeg begriber hende ikke! Jeg forsikrer Dem, da hun kvidrede den gamle sang:

Tante, din dragkiste dansede med,

– så hoppede hele teatret."

Og generalinden satte gyngestolen i en foruroligende bevægelse.

"Bagefter havde komiteen en sammenskudssouper på Phønix – det bedste madsted på denne side Sundet. Efter bordet fik vi os en lille l'hombre … jeg vandt tyve kroner fra admiralen, den nar: når jeg er i grande toilette, har han ikke øjnene fra mig. Til slut fik vi os en svingom. Min datter spillede for os – hun kan så rart! Det er sandt: hun sidder ude i entreen … nej, lad hende blive der, mens jeg aftaler det hele med Dem, lille Gemma – ja, det navn passer til Dem! … Hvad i al verden har De gjort ved Deres dejlige hår? Ja, De kan ikke lide at høre det – men De er sød alligevel! … Hør nu, lille De – vi har brug for Dem: vi skal have flere penge i kassen til vores bygning for de ugifte erhvervskvinder – det er jo Deres specialitet, skønt jeg tror nu ikke, det går i længden. Jeg havde de samme principper i min allerførste ungdom – men da generalen, som den gang var kaptajn i garden, en hel vinter havde bombarderet mig med buketter, potteplanter og konfekt i spandevis, så gav jeg mig …

Nu kommer jeg til det: der skal være pest i Odd Fellow-palæet! … Jeg har en mand fra det kongelige.

Han synger:

"Alt lægger for din fod jeg ned!"

Foreløbig kun tre stjerner – men De ved nok, hvem jeg mener! … Jeg har også en skuespiller – "den smagfulde" kalder jeg ham altid. Han vil arrangere folkesange og ditto danse – men han vil absolut have Gemma Høg med. De kongelige kommer! … Nå, hvad siger De? … Jeg ser på Dem, at De gerne vil hjælpe os – De støtter jo Deres meningsfæller."

"Ja, på én betingelse: at mit navn ikke offentliggøres."

"Indrømmet! Men det behøves heller ikke. Når vi blot averterer "den bekendte altsangerinde frøken N. N.," så ved alle, at det er Dem."

"Og jeg vil have ordentlig tid til indstuderingen."

"Det skal De få! Det er først om tre uger … den 14. april … en matiné – onsdag i den stille uge. Om aftenen samles alle deltagerne i mit hjem – en lille soiré i gelé … is og kransekage … et glas skum … og til sidst en svingom! – Tak, det var dejligt, at De ville!"

Hun sprang så pludseligt op, at gyngestolen kom i den voldsomste bevægelse; men da hun ville omfavne Gemma, unddrog denne sig.

Generalinden åbnede døren til entreen: "Anita! – Jeg tror virkelig, hun er faldet i søvn! – Anita, kom herind!"

En bleg, forvåget og forkuet skikkelse trådte ind og blev stående inden for døren utidig og gabende.

"Anita, sæt dig straks til klaveret og spil den vals af operetten "Én Mand i hver Verdensdel", som du gjorde så megen lykke

med i nat!"

Anita satte sig til klaveret og spillede som i søvne.

"Så, det er nok – det er godt – hold op! … Når hun først begynder, er hun ikke til at standse … Der er musik i hende – sikken et anslag! … Anita, skynd dig hjem; der har du to sporvognsbilletter – hvad er det, du siger? … Nå, den ene er billet til shampooingbad – ja, så må du se at få forbindelse. Kør først op til oberstinden og sig, at alt er i orden – skynd dig så hjem og sørg for generalens frokost!"

Hun kastede et blik ind i spisestuen gennem den halvtåbne dør og så madam Hollesen anbringe en sardindåse på bordet.

"Jeg forstyrrer Dem da ikke i frokosten – der behøves ingen undskyldninger; jeg bliver gerne og tager en bid med … Hvad er det – slår klokken allerede elleve? … Ja, for min skyld kan vi spise når som helst; jeg retter mig gerne efter andre."

Et øjeblik efter sad de ved frokostbordet.

"Nej, sikken udsigt ved dette bord!"

Hun kastede et flygtigt blik ud i Frederiksberg Have; men hendes øjne dvælede længst ved sardinerne.

"Ah, overskårne æg … rullepølse … alt sammen mine livretter – De har da ikke en snaps? Min læge har ordineret mig det for fordøjelsens skyld … Ja tak – en cognac er et ypperligt surrogat!"

Lidt efter sad hun atter i gyngestolen, dampende på en cigar til sin kaffe: "Så … nu er jeg på ret køl igen! … Hvad vil De med det cigaretpjank, Gemma – hold Dem til cigarerne, det er mere mandigt … Det er sandt: må jeg låne Deres telefon? – Hallo! Er det redaktionssekretæren? … Jo, det er Therese Vind, De taler med … Åh, jeg beder! … Det glæder mig! … Deres frue så brillant ud i aftes! … Vil De sætte den aftalte notits ind i Deres ærede

blads aftennummer for i dag og tilføje: "Man har formået den bekendte altsangerinde frøken tre stjerner til at yde sin værdifulde assistance og deltage i festens hovednummer: folkeviser og folkedanse" … Tak, hils Deres søde frue … far vel! – Han skal altid smøres om munden … Nå, nu skal jeg hjem på kontoret … Jeg skal skrive en artikel til et af vore kvindelige organer: "Hvorledes bevares harmonien i vore hjem?" … Og jeg er – men røb det ikke for nogen – atter i gang med et lystspil, en satire over nutidens selskabelighed. Jeg har fået fat i en glimrende type: en københavnsk frue, der jager fra selskab til selskab og samtidig beklager sig over, at hun aldrig kommer ud, når hun har siddet hjemme med manden og solgt hovedkød i to dage … Jeg er allerede i anden akt – det skal naturligvis være helaftens, det betaler sig bedst – til det kongelige – det holder jeg nu alligevel på, hvad de så siger. Jeg har en udmærket rolle for Olaf – han er og bliver dog nummer ét! Han skal være gift med hende, selskabsfuglen – en kontormand, for hvem hans undergivne ryster, og som selv er under tøflen … Nå, jeg må af sted! Klokken seks skal jeg til middag hos admiralens. Men det er tidligt forbi … God mad, men nederdrægtig kedeligt! Før ti er vi hjemme igen. Så kommer min sekretær frøken Jespersen – hun er en ren skrivemaskine! Og jeg dikterer hende et par timer af min umulige kladde – for hvert ark, hun har skrevet, tager min datter kopi – det ene eksemplar er til teatret, det andet til forlæggeren. Før ét kommer jeg ikke i noget, der ligner en seng … Nå, far vel, mit søde barn! Sikken udsigt De har; jeg tror virkelig, man kan skimte Josty herfra … Tak for Deres venlige modtagelse! Nærmere underretning om prøve skal De få med det første … Men, hvad er det, her ligger i kåbelommen? Tak,

skæbne – det er det brev, jeg lovede generalen at lægge i straks – det er nok bedst, jeg beholder det i hånden. Jeg ser, der mangler frimærke – åh, lån mig et – det skal kun være et 5 øres … Nu har jeg sløret for – åh, lille De, vær så venlig at sætte frimærket på … Tak! … Nej, hvad er det for en nydelig kjole, De har på! … Nå, sørg nu for, når dagen kommer, at De bliver pæn – De *kan* se godt ud, når De blot selv vil!"

Generalinden forsvandt brusende og fejende ned ad trapperne.

Gemma gik lidt efter ud i køkkenet, hvor madam Hollesen stod iført hat og sjal med en sjalsnål i munden og kurven på armen.

"Det er ellers en farlig appetit, den generalinde har," sagde madammen, "hun har kun levnet en tom sardindåse til mig. – Og så får hun frøknen ind på alt dette her makværk, som de nu finder på. Min mening er nu, at et mandfolk er et mandfolk og et fruentimmer et fruentimmer – og om de så giver fruentimmerne bukser og mandfolkene skørter på, så hjælper det ikke en smule … Far vel, frøken!"

Gemma skyndte sig ind i stuen: "Lad os nu se min huskeseddel – nå, der røg min skovtur; jeg skal jo fra 12 – 1 på det samariterkursus, og så skal jeg op på det kongelige bibliotek."

Omkring det lærde kvarter ved Frue Kirke, Universitetet, Metropolitanskolen og Bispegården holder studenter og kandidater, licentiater og stipendiater, magistre og doktorer, docenter og professorer til. Videbegærlige sjæle strømmer ind og ud af Universitetsbiblioteket som travle bier, der på videnskabens mark finder det blomsterstøv, de skal forarbejde i

deres kuber; ja flyver de ikke næsten ned ad gader og stræder, hver med sin foliant, og forsvinder i huse og gårde.

På universitetet er der et evigt rykind af de hundreder, der søger til *alma mater*, som her holder åbent hus for alle kundskabstørstende ånder – lige fra den alleryngste rus, der første gang vandrer op ad trappen, og for hvis glædestrålende blik porten synes at springe op som eventyrets trylleslot for prinsen, og til den lykkelige kandidat, der har absolveret sin eksamen og styrter af sted for at sende en telegrafisk hilsen til en, der venter i bæven og ængstelse.

Porten og døren til Regensen og kollegierne står aldrig stille; hertil sendes tanker og breve fra de mange hjem, hvor hjerterne banker for den unge student, der har opslået sit telt i lejren, under Minervas fane.

I Kannikestræde ligger en gammel bygning.

Oppe i øverste etage sidder i et stort, rummeligt værelse en mand bøjet over sit arbejde.

Stuen er lavloftet og ruderne små.

I de gamle, brede vindueskarme ses et flor af blomster; der er hyacinter og tulipaner.

En stærk duft fylder luften, men mærkes kun, når tobaksskyerne et øjeblik har lagt sig op under loftet.

Reoler med bøger fylder stuen, danner næsten hele gader og skjuler væggene, så der ingen plads er til billeder.

Skrivebordet er derfor rykket ud på gulvet.

Bag blækhuset står stuens eneste billede, klippet ud af et julehæfte, et farvetryk, der forestiller en juleaftenscene i en præstegård med et tindrende juletræ og dansende skikkelser om træet.

Mellem bøger og papirer på skrivebordet ser fra nogle fotografier tre ansigter lige på den ivrigt granskende.

Han er ude over den første ungdom.

Og han ser ud, som han aldrig havde været ung.

Som han sidder der i en slåbrok med sin lange pibe i munden, så krumbøjet, som om han sank sammen under årenes vægt, ligner han en gammel mand. Og dog er han kun nogle og tredive år. Han ser så forlæst og indelukket ud som en statsfange, der ikke i lange tider har indåndet den friske luft.

Håret stritter til alle sider – og øverst på issen knejser en hårtop som et træ på højfjeldet.

Når han ser op fra bogen, da er der i hans øjne noget næsten barnligt, der synes at sige, at han har sin ungdom til gode – men vil han nogen sinde hæve denne skat?

I dag har han næsten ikke løftet sine øjne fra sit arbejde.

Han sidder og gransker i en stor foliant fra det kongelige bibliotek.

Den skal afleveres i dag; men han giver den nødig fra sig.

Ingen yngling kan med større sorg skilles fra sin elskede med den hvide hals og den blomstrende kind end han fra denne gamle bog med det gulnede pergamentsbind.

Det er et arbejde om folkeskikke i henfarne dage.

Og som han ser på de store initialer og de sære bogstaver, sælsomt snørklede, synes han at se den tids mennesker i deres stilfulde dragter.

Det er om svundne tiders juleskikke, han læser.

Han ser op fra bogen … på julebilledet foran sig … og hans tanker er ovre i Jylland.

Der ligger præstegården … en mil fra Skive – hvor julen altid var den kæreste tid, når han fra Latinskolen i Viborg kom hjem med sin ven og skolekammerat Thorvald Holst.

… Og på én gang er det jul igen!

Til Skive er han kommet med toget fra Viborg.

Og det er vinter, rigtig jysk vinter. Sneen ligger hvid og fast.

Lars venter med slæden ved stationen.

Johannes og Thorvald kryber i moders varme rejsetøj, der synes beregnet på en nordpolsekspedition.

Thorvald forsvinder med et jubelråb i præstens store pels, men moderens pelskåbe passer næsten til Johannes.

De tager plads.

Et piskesmæld.

Thorvald istemmer en opsang, mens Johannes ængstelig tysser på ham; og med raslende, ringlende bjælder flyver hestene med slæden gennem Skive, hvis værdige borgere gennem de halvtfrosne ruder ser præstens slæde køre jul i by.

Lars har besvaret de videbegærlige drenges spørgsmål om de uhyre forberedelser i præstegården … så indtræder en kendelig mathed.

Halvt døsende ser de to venner i vinternatten ud over den vældige, hvide flade, hvor sneen i månelyset gnistrer og glimter om kap med stjernerne.

Hist og her ses lyset fra ensomt liggende gårde og huse.

En glammende hund høres i stilheden og gør den så meget føleligere.

Hestene begynder at trættes; den varme damp stiger op fra dem.

Men Lars giver dem en lille mindelse. Han ved, at målet er nær.

Hestene synes at føle det samme og strækker ud.

Slæden giver et hop over en sneknold; og de halvt sovende farer op og ser sig om i den lyse, tindrende nat.

Endelig … endelig skimtes der høje træer … røgen stiger blå og bølgende af hvide skorstene.

Slæden ryger ind i præstegården.

Lars slår sit allerflotteste smæld, og lænkehunden gør som rasende.

Midt i gården står faders kæmpeskikkelse barhovedet – han venter de kommende med en snebold.

Moder har tid efter anden i den sidste time stået og halvfrosset oppe i loftsvinduet, spejdende efter sin førstefødte – nu står hun i døren og er et levende billede på juleglæden.

Petrea, med det lidt skeptiske smil om munden, holder sig som altid noget tilbage og nøjes med gennem vinduet i forstuen at se efter de kommende – da hun ser, at Thorvald er med, stråler hendes øjne …

Så vidt var Johannes kommet; da vågner han af sine drømme – gennem huset runger toner, stærkere og stærkere … det er den gamle sang om julen; den kommer fra sideværelset.

Han springer op og kalder: "Marinus!"

En ung mand kommer ind.

I modsætning til magister Johannes Falkenberg er hans tjener og sekretær, Marinus Ulriksen, i høj grad soigneret. Han er åbenbart yngre, end han ser ud til. Der er over hans optræden en påtaget værdighed.

Han ligesom efterstræber en vis suffisance – det er, som han frygtede for at synes for ungdommelig.

"Hvorfor synger du den dumme sang om julen?"

"Jeg fandt den i går, da jeg var ved at ordne de papirer, magisteren havde bedt mig gennemse … der var ellers ikke noget, der angik julen – men julesangen lå afskrevet med herrens egen hånd."

"Så, gjorde den det! … Ja, jeg har også selv skrevet – jeg mener afskrevet den, da jeg var ung … Jeg har, som du ved, altid holdt meget af julen … Og, da jeg så fandt den i et blad, skrev jeg den af … Men hvor kender du melodien fra?"

"Melodien – den kender jo alle mennesker … jeg hørte den allerede i min barndom!"

Johannes sank hen – så sagde han: "Og du aner ikke, at den sang passer så udmærket til denne forårsdag – jeg synes, jeg hørte stæren før, og solen skinner jo i dag aldeles urimeligt – for jeg sidder netop her og læser om, at julen oprindelig er en fest til ære for solens genfødelse, dvs. forårets begyndelse – men du må alligevel ikke forstyrre mig! … Nå, nå, gå nu!"

"Ja, men magisteren må huske, at De skal op på biblioteket i dag med folianten; vi har haft den så længe, at vi bliver mulkteret, hvis vi beholder den længere."

"Ja, det bliver vi sandt for dyden også!"

"Og så må vi klippes i dag – det trænger vi svært til!"

"Jeg synes dog ikke, dit hår kan være kortere!"

"Det var jo også nærmest magisteren, jeg tænkte på … Vil magisteren blot se sig i spejlet – nu er herrens hårtop helt balstyrig."

"Ja, det er den sandt for dyden også – kald på mig om en halv time. Jeg skal endnu notere mig et par steder … Hvorfor går du ikke?"

"Magisteren må ikke blive vred. Men ved det, at det nu lakker ad den tid, så har jeg i dag taget syn over vores sommertøj … det er svært medtaget. Navnlig magisterens paletot – jeg generede mig ligefrem, hver gang vi havde den på i efteråret … amagerkonen i porten skævede slemt til den, når vi gik forbi hende. Den var også blevet for kort, da den blev lagt op sidste gang – vi må til skrædderen en af dagene!"

"Nå, ja, ja; kom så og hent mig om lidt!"

Da Marinus var gået, begyndte den lærde magister at gå rundt i stuen, som om han søgte efter noget.

Endelig råbte han: "Marinus!"

Denne kom ind: "Hvad er det nu, hr. magister?"

"Har du ikke set mit penneskaft?"

"Jo, herren har det bag øret!"

"Det har jeg sandt for dyden også!"

Oppe i det kongelige bibliotek er der lydløst stille mellem alle bøgerne. I den store læsestue høres kun hviskende stemmer og dæmpede fodtrin.

Det er, som de døde bogstaver havde troldbundet dem, der gav sig bøgerne i vold.

Også den lærde magister Johannes Falkenberg sidder grublende og granskende, bøjet over en gammel foliant. Han er langt inde i fortiden, stadig stirrende i bogen med det gule pergament, som han ikke kan slippe.

Han læser just om længst henrundne dages jul, dens sæd og skik – da vågner han på én gang til nutiden.

Der høres dybe, forunderlige toner – en dæmpet nynnen lyder ved siden af ham … det er julens sang!

Han ser op … der sidder en dame … hans og hendes øjne mødes.

Hun tier forskrækket.

Atter fordyber han sig i arbejdet.

Da nynner hun melodien igen – men standser brat, da en bebrejdende hyssen møder hende fra de omsiddende.

Magisteren farer op … han slår bogen i med et smæld og går så hårdt, at der også tysses på ham.

Han styrter ud i forhallen, hvor Marinus venter ham, og skynder sig så så hurtigt bort, at hans sekretær næppe kan følge ham.

Får han da aldrig fred for den gamle sang, han engang som ganske ung har digtet – og som hans ven – Thorvald Holst offentliggjorde uden forfatterens vidende!

Johannes var den gang lige blevet student og skrev sangen kort før den første juleferie, han som rus tilbragte hjemme.

Rusårets første måneder med det glade studenterliv – hin tid:

> "Da man er ung og er student
> og har fuldt op for dagen" –

Disse måneder var hans eneste ungdom … og deres blomst den simple sang, hvori han sang sin juleglæde ud.

Men da han så den trykt, og den gjorde en uventet lykke, blev han, der altid havde skyet offentligheden, ude af sig selv.

Og da der oven i købet blev sat musik til den, og den blev sunget alle vegne, var han næsten ulykkelig.

Han bebrejdede i stærke udtryk Thorvald, at han havde publiceret sangen, og blev først beroliget, da vennen gav ham sit ord og håndslag på at bevare hemmeligheden med forfatterskabet.

Ikke engang nogen i Johannes' hjem anede noget.

Men fra det øjeblik trak han sig tilbage til sig selv, kastede sig helt over studierne og fik en glimrende anden eksamen.

Den sang, den sang – måtte han nu ikke, enten han ville eller ej, selv nynne den!

Så mærkelig hendes røst havde lydt – så dyb og velklingende!

Han efterlignede den uvilkårligt.

Og nynnende ilede han op ad trapperne og ind i sit værelse med folianten under armen.

Da udbrød Marinus: "Men nu glemte vi jo både frisøren og skrædderen – og hvad er det? Det er jo den samme foliant, magisteren har med hjem!"

"Ja, det er det sandt for dyden også!"

2. "Den rose ville han love"

Der er stor trængsel en formiddag ved tolvtiden på hjørnet af Dronningens Tværgade og Bredgade, hvor sporvognslinjerne krydser hinanden, og menneskestrømmene mødes fra forskellige sider.

Store skarer myldrer ind i Odd Fellow-palæet, uden for hvilket sporvognene udtømmer deres indhold, mens festklædte herrer og damer, civile og uniformerede personer stiger ud af kareter og drosker.

Endelig tynder det lidt ud.

Og der er de røde kuske – det er kronprinsen, der kommer.

Enkelte efternølere følger endnu i sidste øjeblik.

Så – der er kongens vogn; jægeren med den vajende fjerbusk øjnes på bukken.

Komiteen med generalinden i spidsen står spejdende i forhallen.

Nu ruller vognen ind, jægeren springer af.

Generalinden lader boaen synke i armene på en tjener og nejer så dybt med buketten, at man næsten frygter, det ikke skal lykkes Hendes Nåde at rejse sig igen. Men spændstig som en fjeder hæver hun sig og præsenterer de strålende blomster for dronningen.

Inde i palæets store sal er nu næsten hver plads besat.

At det udenfor er en lys, solskinnende forårsdag i midten af april, mærkes ikke her, hvor det kunstige lys falder over glimrende toiletter, blændende buster og arme og glimtende ordensdekorationer.

Inde på scenen trænges de assisterende om hullerne i tæppet.

Gemma står der også og titter ud på mængden … hvem er det, der sidder midt i parkettet … han der med de mærkelig forvågede og forlæste øjne, der alligevel er så unge? Hun kender ham ikke – og dog synes hun, at hun har set ham før.

Ved siden af ham sidder en ung mand, der følger alle hans bevægelser og rækker ham programmet.

Nu tager han brillerne på – men det er jo ham, hun så den dag på biblioteket, ham, hvis øjne havde set så mærkeligt på hende, da hun nynnede julesangen! Og hårtoppen, der strittede op – nu kendte hun den igen; men han er så fin og soigneret: hvidt halstørklæde, sort kjole og hvide handsker.

Han var jo ligefrem smuk i dag: den høje pande under det svulmende brune hår – og det fine smil, der lyste op i det blege ansigt!

Hun så det nu: forleden var han en lærd – men, som han sidder der, er han en digtertype … fra den tid, hvor digterne, som Tegnér og Oehlenschläger, altid tænktes skønnere end almindelige dødelige – en slags halvguder, således som man ser de to digtere ved doktorpromotionen i Lund.

Alles øjne var rettet mod kongelogen, hvor majestæterne nu trådte ind.

Og hele huset rejste sig.

Generalinden sås ved siden af den ordenssmykkede general på første række i balkonen nær ved den kongelige loge. Hun var i et glimrende toilette; hendes flotte skikkelse tog sig virkelig imponerende ud, og hun smilede nådigt ud over mængden, som om det egentlig var hende, festen gjaldt.

Hun vidste jo godt, at hun samme aften ville nævnes i aviserne som festens centrum, og at hendes toilette ville blive fremhævet som et af de smukkeste.

Så slog dirigenten til lyd.

Ouverturen til "Elverhøj" bruste gennem salen … endende med Kongesangen.

En bevægelse gik gennem salen, og publikum applauderede livligt.

Tæppet gik op.

Der stod et klaver på scenen.

Ind trådte den feterede sanger, fulgt af pianisten, hilst af et brusende bifald.

Men han forbavsedes over, at hans præstationer ikke fulgtes af de sædvanlige dacaporåb.

Næste nummer var en skuespiller, der almindelig var vant til at gøre lykke i en af ham selv fabrikeret monolog, der gav ham rig lejlighed til at kokettere med publikum.

Men han føler sig i dag højst skuffet, da han kun hilses af et temmelig moderat bifald.

Han har dog den åndsnærværelse at bukke så dybt og lade så overvældet, som om det gælder den tyvende fremkaldelse.

Publikum sparede øjensynlig på bifaldet til programmets hovednummer: folkesange og folkedanse.

Efter en længere pause spiller orkestret et potpourri over danske folkemelodier.

Nu kommer jo festens clou.

For første gang skal de gamle folkeviser præsenteres, således som det kan tænkes, at de oprindelig er blevet sunget: en forening af sang og dans – i gamle, danske folkedragter.

Tæppet går op under den mest spændte forventning.

Og det syn, der viser sig, henriver publikum til et stormende bifald.

Vinteren har været lang og kold.

Og nu ser man med glædestrålende øjne de grønne bøgeskove, det blånende Øresund – Kronborg i baggrunden … og længst borte Kullens blånende tinder.

Musikken intonerer en gammel folkevise.

Ind fra forskellige sider vandrer i gamle danske folkedragter unge damer, klædte som mænd og kvinder, hånd i hånd.

De ordner sig i maleriske grupper.

Og midt på scenen står en kvindeskikkelse, indhyllet i en kappe, med en baret på hovedet og en lut i hånden.

Nu synger hun.

Er det ikke en ung mand?

Nej – men hendes røst er en dyb alt.

Og sælsomt lyder hendes sang, da hun synger solo, mens koret dansende synger omkvædet.

Hendes stemme klinger dybttonende som en lur fra oldtiden; og den høres så fjernt, som kom den fra de gamle, længst henrundne dage, da disse sange fødtes og levede på folkets læber.

Sangene stod trykte på programmet.

Den første sang hed "Mø i ormeham".

Det var det gamle folkeeventyr om en jomfru, der var forgjort:

Det lidde fast ad midnat,
og hanen slog sine vinge;
så blev hun til en liden orm,
i græsset monne hun springe.

... Det var herre Jennus,
han taler til svende två:
"Lægger I nu min gylte sadel
på min ganger grå!

Lægger I nu min gylte sadel
på grå ganger min!
Jeg vil ride i rosenslund,
før end sol opskin."

Det var herre Jennus,
han rider ad grønnen led;
dér så han den liden orm
i græsset, som hun skred.

Det var herre Jennus,
han bukker over sadelbue:
så minded han den liden orm,
hun blev til så høvsk en jomfrue.

Det var herre Jennus,
han gav den jomfru sin tro,
og så lod han deres bryllup gøre,
dem både til glæde og ro.
Den rose ville han love.

Publikum var ellevildt, og bifaldet overdøvede næsten musikken og sangen.

Magisteren havde rejst sig, og Marinus måtte med magt tvinge ham ned igen.

Hvor havde han set forsangerinden før – hvor havde han hørt denne dybe stemme?

"Julens sang!" udbrød han på én gang halvhøjt.

Dø omkringsiddende så forbavset på ham; men Marinus, der vidste, at hans herre tænkte højt, smilede, som om det var den naturligste sag af verden.

Ja, det måtte være hende, der havde nynnet hans gamle sang oppe på biblioteket.

Så fulgte sang efter sang med de tonende omkvæd:

"– Men skoven stander al udi blomster."
"– Siden jeg hende først så."
"– Men linden hun løves."
"– Så haver hun lagt hans hjerte udi tvang."
"– Men dansen den går så let gennem lunden."
"– Og hendes lige den ved jeg ej."

Til sidst foredrog hun den mærkelige sang om varulven:

Ridderen og den stolte jomfru
– der driver dug, falder rim –
de legte guldtavel i deres bur.
Så råde Gud, når vi findes.

… Han satte sit sværd imod den jord
– der driver dug, falder rim –
og odden rørte hans hjerterod.
Så råde Gud, når vi findes.

Hendes dybe røst klang gennem koret … den trængte lige ind i magisterens hjerterod; og han syntes, hun så på ham, da hun sang:

"Så råde Gud, når vi findes!"

Denne sang måtte synges to gange *da capo*. Men endda blev folk ved at klappe de syngende frem.

Kun forsangeren viste sig ikke.

Hun havde i det hele, under dansen og sangen, stået så ubevægelig, som om det hele ikke vedkom hende. Ikke et smil om læben, ikke et glimt i øjet forrådte den mindste følelse. Men netop denne statueagtige holdning gjorde ved kontrasten en stærk virkning – hun stod der som klippen i malstrømmen, hvorfra sirenens lokkende sang lød.

Og det, der var hendes natur, tog sig ud som den mest tillærte kunst.

Hun foragtede de medvirkende, der bejlede til bifaldet – hun brød sig ikke om publikums gunst.

Og dog tog hun luven fra alle de andre … det måtte være hendes dybe røst, der drog, denne røst, der som eventyrets malmslot syntes at gemme en sød hemmelighed – og så dette tillukkede, anelsesfulde, der måtte have en egen tillokkelse for mændene.

Da hun ikke efterkom fremkaldelserne, blev publikum utålmodigt.

For at se hendes navn greb magisteren efter programmet … men det var borte, og han snappede et fra en ældre dame, der så højst fornærmet ud.

Der stod ikke andet end: Frøken ***.

Hun viste sig ikke trods det stadig opblussende bifald.

Og nu begyndte salen at tømmes.

Midt i det tomme parket stod dog endnu den høje herre med det strittende hår … og han blev ved at klappe og klappe, mens hans øjne søgte scenen … nu er der en ung mand, der taler til ham … og han går hurtigt ud af parkettet.

Men han er aldeles fortumlet.

Han borer sig ind i den tætteste stimmel, trædende damerne på slæbet, herrerne på fødderne; og trods alle tilråb lader han sig ikke standse.

Han styrter ind i garderoben, vil give sit nummer til en uniformeret herre, dernæst til en ophæftet dame, der inden for disken søger sine galocher … og da han under almindelig indignation har fået fat i to gale frakker, finder han endelig sin egen.

Han iler ud af palæet, ned ad Bredgade … nynnende og smilende.

Da han har nået Grønningen, hører han én kalde på sig.

Han vender sig.

Det er Marinus, som han er blevet skilt fra i folkestimmelen: "Hvor vil magisteren hen?"

"Jeg vil i skoven og have nogle grønne grene og anemoner."

Og han nynner halvhøjt:

"Skoven stander al ud i blomster!"

"Ja, men herre! Den virkelige skov er jo ikke udsprungen – det er kun den på teatret!"

"Det har du sandt for dyden også ret i!"

"Men – vi kan jo gå ud på Langelinie og se på havet!"

"Nej, det var skoven, jeg ville se – hvor sangen lyder under de grønne hvælvinger … og fuglene danser så let gennem luften. – Lad os så gå hjem!"

"Skal vi ikke hen og spise til middag?"

"Allerede?"

"Ja, klokken går til fire – og vi begynder at blive sultne! Nu tager vi en sporvogn og kører hen til spisekvarteret!"

Da de sad i sporvognen, forbavsedes passagererne ved pludselig at høre en herre nynne med dyb røst:

"Den rose ville han love!"

3. Midsommerdansen

Foråret kommer sent i Sverige.

Når man nede i Danmark vandrer under grønne bøge, over sneskinnende anemoner, kan man endnu i Sverige gå under rimhvide graner og birke, over sne og is.

Men når våren så kommer, er det rent ud vidunderligt.

Som ved et trylleslag står naturen på én gang i sin forårsdragt.

Troldmanden er solen, der svinger sin gyldne tryllestav.

Søndenvinden kommer.

Og træernes stammer, ja selv klippens hårde sider i deres våde solglans synes at græde af glæde over vårens glade bud, som droslen synger ud fra granens top.

Birken har længe i forårsvinden gynget sine knopper.

"Hvad er det, de gemmer på?" spørger fuglene og bækken, som den spejler sig i.

Da står den en morgen der med den grønne, dugsprængte brudekrans om sit hoved.

Og fuglene kvidrer, og bækken hvisker:

"Nå, så du har fået kærlighedens store bud – til lykke, til lykke!"

Birken nikker i vinden.

Gyldne blomster titter op … ser sig forundret om og smiler i solen.

Omkring birken har de slået kreds som gullokkede jomfruer, der om majstangen træder sommerdansen.

Og de herlige svenske indsøer tindrer som store, strålende øjne, genspejlende vårens rige glans.

Midt inde i Smålands skove ligger ved en indsø en ensom herregård.

En dag i slutningen af maj kommer en vogn kørende på vejen, der fører ned til gården.

I vognen sidder to danske mænd.

Det er første gang, de er i Sverige.

Spejdende og spændte stirrer de fra højden ned over den blinkende sø, der ligger indrammet af store skove.

Og der er gården.

Nu kører de op for den hvide, pyntelige hovedbygning med de smukke søjler, hvorom slyngplanter snor sig.

Godsejeren og fruen, der har et sommerpensionat, står på trappen for at modtage deres gæster, og imellem dem ses en vældig St. Bernhardshund.

Fruen gør en dyb bøjning, og idet hun rækker de fremmede hånden, siger hun:

"Velkommen til Småland!"

Idet den ene herre tager hatten af, ser man en stor hårtop strittende i vejret.

Nu træder godsejeren til: "Formodentlig magister Falkenberg, jeg har den ære –?"

"Jo, det er mit navn – og det er min sekretær Marinus Ulriksen!"

"Ja så!" siger godsejeren med denne ejendommelige svenske betoning, der synes at antyde, at der er gjort en meddelelse af uberegnelig rækkevidde.

Magisteren føres af herren og fruen ind i sit værelse.

Og godsejeren skal lige til at vise ham udsigten til parken og søen – da fanges magisterens øjne af et skrivebord, hvorpå et stort ark rødt klatpapir lyser ham lokkende i møde.

Han sætter sig øjeblikkelig med overtøjet på, fremtager sin guldpen og skriver i sin lommebog.

Han mærker, at skrivebordet står godt fast, og nikker tilfreds … hårtoppen nikker med; Marinus nikker smilende, godsejeren og fruen nikker også – og om det så er den store hund, begynder den ved synet af de andre at nikke med hovedet.

Men Marinus rykker magisteren i ærmet – han ser forvirret og fraværende om sig … hvor er han?

Han farer op som af en drøm – så besinder han sig … og tager først fruens, så godsejerens hænder, idet han fremstøder: "Tak for modtagelsen!"

"Har magisteren set udsigten?" spørger godsejeren.

Johannes ser over klatpapiret ud i parken og siger smilende: "Ja – det er et udmærket skrivebord!"

Godsejeren bukker med ægte svensk høflighed, som om der var sagt ham den største kompliment for udsigten.

Fruen siger: "Om det behages, er middagen færdig når som helst!"

Så forsvinder vært og værtinde, fulgt af hunden.

"Hr. magister!" udbryder Marinus bebrejdende, "er det virkelig nødvendigt, at vi begynder at skrive, mens herskabet er i stuen?"

"Jeg fik en idé til mit store arbejde om svundne tiders sæd og skik."

"Skal herren ikke af overtøjet?"

"Jo vist så! … Blot vi nu må få rigtig ro, at jeg kan skrive heroppe! … Jeg vil nok komme til at savne biblioteket!"

"Vi har gjort så rigelige optegnelser," tillod Marinus sig.

"Vist har vi det! … Hvor er vadsækken med mine manuskripter? … Nå, der står den! … Luk den op, og lad mig få papirerne lagt i skrivebordsskuffen – det er godt – og den kan virkelig aflåses."

"Vi må vist vaskes, herre!"

Lidt efter hørte man et gammelt ur slå.

Johannes standsede med hænderne fulde af sæbeskum: "Hørte du det? … Det var en mærkelig klang … det må være meget gammelt … jeg må have gjort en notits om det!"

Og med de indsæbede hænder løb han hen til skrivebordet.

"Det kan vi jo altid gøre siden!" indvendte Marinus.

"Ja, men tænk på de tider, da de ingen ure havde, men kun solskiver!"

"Ja, hvad kan det nytte, man har et ur, når man ikke følger det."

"Nej, det har du sandt for dyden ret i!"

"Magisteren vil da ikke møde ind med den hårtop … så, nu kan det gå … og lad mig også børste frakken lidt … nu må vi skynde os!"

Lidt efter stod de i spisestuen ved "smørgåsbordet".

Magisteren og sekretæren fik, på svensk vis, et lille bord for sig selv, hvor Marinus rettede an for sin herre.

Johannes sad fordybet i sin mad – han tænkte aldrig så godt, som når han spiste, og han svarede kun adspredt, når godsejeren tiltalte ham.

Da Marinus gjorde en undskyldende bemærkning, sagde godsejeren med et smil:

"Magisteren er en lærd mand!"

Johannes, der intet hørte og så, vågnede på én gang af sine drømmerier og stirrede om sig – da opdager han på væggen et billede med stærke farver.

Han stod op og gik derhen.

Da han længe blev stående aldeles målløs, rejste godsejeren sig og gik hen til ham.

Johannes, der ikke anede dette, vendte sig rask og tørnede så stærkt mod godsejeren, at han nær havde væltet denne, der elskværdigt sagde: "Det er dalkarlenes og dalkullarnes dans om majtræet i Leksand!"

Johannes vendte sig igen mod billedet.

Lidt efter sagde han pludselig: "Der må jeg op!"

"Ja, der er god tid!" svarede godsejeren, "der er jo en måned til midsommeraften – og på et par dage kan magisteren nå derop!"

"Magisteren vil måske skrive et digt derom!" smilede fruen.

Alt blodet steg Johannes til hovedet; og han styrtede bort, fulgt af Marinus.

Da de kom ind på værelset, sagde Marinus: "Det ser underligt ud, at vi den første middag løber uden at sige tak for mad!"

"Ja, men jeg er ikke digter … har aldrig været det og vil aldrig blive det!"

Marinus så forbavset på sin herre … han plejede ikke at blive så hidsig.

"Ja, ja; om vi også var det … hvad så? … Og når vi har en god samvittighed –"

Johannes blev ved disse ord i den grad spagfærdig, at Marinus aldeles forbavset så på ham.

Heldigvis bankede det i det samme på døren; og der meldtes, at der skulle drikkes kaffe – magisterens yndlingsdrik.

Kaffen blev på den varme forårsdag serveret i en "løvsal" i parken nede ved søen.

Da man nu sad her, blev Johannes efterhånden meddelsom.

Han holdt et længere foredrag om ordet "løvsal", som han erklærede for et rent fund og ganske anderledes smukt end det tilsvarende danske "lysthus".

Da han i fruens øjne syntes at læse digternavnet igen, sagde han hurtigt: "Jeg skal nemlig sige fruen: jeg studerer svundne tiders sæd og skik. Og alle arkaistiske vendinger og udtryk interesserer mig. Stærkt! Det er et karakteristisk, et betegnende ord, der sikkert går langt tilbage i tiden!"

Han havde dog nær stødt fruen fra sig, idet han afværgende strakte hånden ud, da hun præsenterede sit hjemmelavede småbrød.

Men Marinus blinkede til ham og sagde: "Magisteren ryger helst til sin kaffe!"

Godsejeren rejste sig for at gå efter cigarer; men Marinus sagde hurtigt: "Magisteren vil vist helst have sin lange pibe!"

Mens pigen hentede den, skyndte Johannes sig at fylde sin tallerken – til fruens forfærdelse tømte han nu næsten hele fadet, hvilket Marinus straks undskyldte med, at magisteren var nærsynet, hvorefter det meste hældtes tilbage igen.

Johannes kom ved disse småkager til at tænke på julen hjemme.

Der var nogle brune stjerner med en hvid mandel i midten, som lignede hans moders julestjerner.

Uvilkårligt nynnede han julesangen.

"Så magisteren synger også!" udbrød fruen.

Forskrækket tav Johannes; og efter at Marinus havde givet ham ild på piben, sendte den lærde mand i dybe tanker den ene røgsky efter den anden ud over søen, der lå spejlklar på den stille forårsdag.

Og han drak tre kopper af den brune, duftende drik til stor glæde for fruen, der imidlertid sang:

"Kaffetåren den bästa är af alla jordiska dryckor!"

Da kaffen var drukket og de andre gået, blev magisteren siddende nede ved søen – men han så hverken på den eller birkene, der ligefrem lyste af ungdom mellem de mørke graner.

Han havde sin notitsbog liggende foran sig. Og inden han gik op den aften, havde han allerede lagt en plan for sit værk.

Næste morgen, da Marinus gik ind med barbervandet til sin herre, fandt han sengen tom. Ingen havde set magisteren; kun havde "Thor", den store hund, der altid lå i forstuen, ved sekstiden gøet stærkt.

Det blev frokosttid … en halv time over … klokken var ti – endnu viste magisteren sig ikke.

Da blev man urolig.

Køkkenhaven og parken gennemsøgtes, men forgæves.

Og Marinus frygtede for, hvad hans lærde herre i sin distraktion kunne være kommet til.

Man stod nede ved søen og så over mod skovene på den anden side.

Da viser der sig en båd på den ensomme indsø.

Nu er der en, der vifter i båden.

"Der er magisteren!" udbrød Marinus.

Nærmere og nærmere kom båden.

Og snart sås Johannes, der glædestrålende sad i agterstavnen med bart hoved og strittende hårtop – samt en stor, skinnende armstage i hånden.

Han betalte færgemanden og steg i land.

Nu fortalte han, at han om morgenen i dybe tanker var gået ud langs med søen, til han pludselig befandt sig på den anden side. Her havde han set nogle folk i ejendommelige dragter gå ind i et hus. Han var fulgt efter, havde set forskellige mærkelige sager og købt den gamle stage.

Han løftede den triumferende i solen, som om det havde været en af vårens første blomster.

Den svenske bondefamilie havde selvfølgelig ikke forstået hans kaudervælsk; men pengene talte hans sag på den bedste måde.

Og da han havde nævnet gårdens navn en halv snes gange, og det endelig blev forstået og gentaget i kor af hele familien, gik det snart op for dem, at han var en af godsejerens gæster.

Man var i færd med at gå op til frokostbordet, da Marinus pludselig udbrød:

"Magisterens hat!"

Johannes tog sig til hovedet.

I det samme kom færgemanden med hatten, der havde ligget i blød i bunden af båden.

Men fra den dag af gemte Marinus dørnøglen, inden han gik i seng.

Tiden løb hurtigt.

Johannes' arbejde skred frem; for det meste sad han inde og skrev.

Han ænsede ikke, at liljekonvallerne gjorde luften næsten bedøvende, at hægen slog ud i sit hvide brudeslør, mens droslen sang sommeren ind, og de gule engblommer, engenes rose, lyste op som et helt solskin under birkene.

Når han ikke arbejdede, sad han med sin lange pibe nede ved søen og blæste sine røgskyer ind mellem træerne, mens han lyttede til æolusharpen, der lod sine åndeagtige toner høre.

Da syntes han undertiden, at han sad i en stor sal mellem mange mennesker … og han så og hørte kun hende, hvis stemme havde den samme dybe, betagende klang.

I sådanne øjeblikke havde hans ansigt et skær af ungdom, som gjorde ham mange år yngre.

En gang imellem fik godsejeren og fruen ham med på en udflugt.

Således roede man altid om søndagen ud til en klippeø.

Godsejeren, der snart havde luret magisteren hans svaghed af, fik ham interesseret ved at skildre dette som gammel folkeskik.

Og når Johannes så "glaspumpen", den store, runde flaske, stå over ilden, og den brune væske begyndte at boble, syntes den lærde forsker, at han var en eneboer fra svundne tider, der herude i naturen granskede dens hemmelige kræfter og levede sit ensomme liv.

Han fik efterhånden ligefrem en vis mani for disse udflugter.

Ingen samlede ivrigere end han kviste til glaspumpen; og Marinus måtte smile, når han så sin lærde herre dukke op i det

fjerne med et så stort knippe på ryggen, at han næsten segnede derunder, mens hårtoppen stod lige i vejret.

Godsejeren og fruen kom efterhånden til at holde af den sære, distræte danske mand, der var så stille og fordringsløs.

Notitsbogen kom tit frem, når værten og værtinden fortalte deres gæst om gamle svenske folkeskikke.

Da lyste magisterens øjne af ungdom og glæde.

Den gang folkedansene i København i så høj grad henrev ham, havde man sagt til ham:

"Tag til Sverige, dér er de gamle nordiske skikke langt mere levende end her. Og ved midsommerfesten vil du se folkedanse, som du vil forbavses over!"

Alt dette tænkte han på, når han færdedes herude i den smukke natur.

Og når hans vært og værtinde så smilet i hans milde øjne og troede, at det var et genskin af glæden over de herlige omgivelser, da var det tit kun de indre syner, der havde fremkaldt det.

Særlig smukt var der ved solnedgang på klippeøen, når vandet lå purpurfarvet, spejlende de store skove, hvor droslerne sang.

Han så og hørte halvt fraværende på alt dette.

For hans øre blev drosselsangen til en eneste dyb, dragende tone.

Og eftersom dagene gik, dansede til lyden af den mørke, klangfulde stemme mænd og kvinder fra fjerne tider frem i hans indre og hen over papirets hvide flade.

Nu var der kun en uge til midsommerdagen.

I den sidste tid havde Johannes arbejdet febrilsk – endelig var et afsnit færdigt i første nedskrivning.

Så sad han en formiddag ved frokostbordet … en dejlig junidag.

Gennem de åbne døre trængte birkeduften ind. Der var så stille i stuen.

Da lød på én gang droslens sang fra haven … det var, som den kaldte stærkere og stærkere.

Johannes slap kniv og gaffel og begyndte at lytte.

Der kom nogle forunderlige dybe toner … aldeles som de, han havde hørt hin dag i koncertpalæet … han så de brogede skikkelser bruse frem … hun stod rank og knejsende midt i de dansendes rækker.

Da så han op: Solen faldt på dansen om majtræet i Leksand.

Han skød stolen til side og gik med store skridt hen til billedet; så vendte han sig pludselig: "Nu skal det være!"

"Ja så!" sagde godsejeren med et smil.

Han rejste sig og fruen ligeledes.

Marinus var straks sprunget op.

Og selv "Thor" vågnede, strakte sig og så op på den fremmede mand, hvis stemme lød som et kampsignal.

"Vi kan endnu nå tilslutning til stockholmertoget i Alfvesta," sagde Johannes.

Han trykkede værtens og værtindens hænder og fo'r ud af stuen, fulgt af Marinus.

– I Alfvesta steg de to danske rejsende ind i toget til Stockholm.

Knap var magisteren kommet ind og havde sat sig til rette på de bløde hynder, før han af sin vadsæk fremtog en stor bog, som

han ivrigt studerede.

Marinus så med forundring på den svenske skærsommer, som de kørte midt ind i: de spejlblanke søer, de røde hytter i de store gran- og birkelunde – åkander og nøkkeroser, der vuggedes på alle vande … de vilde rosenbuske, der begyndte at blomstre.

"Men hr. magister!" udbrød Marinus omsider; "De ser jo slet ikke alt det smukke, vi kører forbi!"

Johannes svarede uden at se op fra bogen: "Det behøves heller ikke – jeg sidder jo her og læser hele rejsen … det er meget interessant!"

Marinus så stadig ud ad vinduet, lidt efter forkyndte dybe åndedrag, at magisteren sov.

Han så egentlig så smuk ud i søvne, skønt man nu ikke så det kønneste ved ham: hans øjne.

Men han smilede så glad.

Det var jo muligt, at han i drømme så noget endnu smukkere end de billeder, der jog forbi det susende tog.

Dagen begyndte at hælde. Lyset blev skarpere. De røde huse lyste i stærke farver og spejlede sig i de blanke vande.

Nu holdt toget.

Johannes vågnede ved det pludselige ryk og så sig forvirret om.

"Nässjö!" råbte konduktøren, "tyve minutters ophold!"

"Her skal vi spise til aften, hr. magister!"

Ja, Johannes var virkelig sulten.

Han ilede af sted efter Marinus, der banede vej gennem den tætte skare.

Om det overfyldte bord sværmede flickorne, hjælpende gæsterne, der placeredes ved småborde.

I ti minutter havde man næsten ikke hørt andet end knivenes og gaflernes larm, glassenes klirren og tallerkenernes raslen.

Da hørtes på én gang et skrig.

Og man stimlede sammen om et bord, hvor der sad en bleg herre med en strittende hårtop.

Han havde tabt en kniv ned på sin venstre hånd … og blodet vældede ud.

Folk stod rådvilde rundt om med tallerkener og glas i hånden og glemte at spise.

Marinus, der straks var sprunget til, råbte højt: "Findes her ingen læge?"

Man veg til side og så en kvinde bane sig vej … hun var klædt næsten som en mand i en lang rejseulster og med en kasket på det korte hår.

Hun tog rask et lommetørklæde op af sin lille håndtaske og forbandt hans hånd.

Han havde lukket øjnene; og da han åbnede dem igen, så han op i de øjne, han aldrig havde glemt.

Hun kendte ham straks – der var jo hårtoppen!

Så blev hun bleg og han rød.

… Nu havde hun forbundet ham.

Så vendte hun sig til Marinus, der bekymret så på sin herre: "Det er en åre, der er sprunget – men ikke pulsåren … blot ro! Og en ny forbinding i morgen tidlig!"

Johannes rejste sig, som om han ville have sagt noget.

Men i det samme hørtes konduktørens råb: "Toget til Malmø!"

Og den barmhjertige søster er forsvundet.

Man hørte em fløjten – lokomotivet prustede.

Så råbte konduktøren: "Toget til Stockholm!"

Støttet af Marinus gik Johannes ind i sin kupé.

Marinus forbavsedes over det lykkelige udtryk i hans herres ansigt … mens toget gled videre ind i den lyse, nordiske sommernat.

Men naturen krævede sin ret – Marinus faldt i søvn.

Omsider vågnede han … det var julesangen, han hørte.

Magisteren sad og nynnede den og så med det mest lysende smil ud i natten – men han ænsede intet af alt det, der i det dæmrende halvlys fo'r forbi hans blik.

Han så et par øjne – han hørte en dyb røst.

Mon han skulle se hende i Stockholm.

På én gang nynnede han hen for sig:

"Siden jeg hende først så!"

– Endelig rullede toget ind på Centralbanegården i Stockholm.

Johannes skyndte sig ud, som det gjaldt livet; og Marinus fulgte ham ilsomt.

På perronen blev magisteren stående og så spejdende efter passagererne; men han fandt ikke hende, han søgte.

Det var med et skuffet udtryk, han satte sig i hotelvognen og kørte til "Grand Hotel".

Knap var de kommet her og havde fået et par værelser ved siden af hinanden, med udsigt til slottet, før Johannes erklærede, at han ville ud og spise frokost et sted, hvor der var mange mennesker.

Der var kommet en ukendt livlighed over ham.

"Men hr. magister – klokken er ikke otte endnu!"

"Ikke otte!"

Johannes sank håbløs ned i sofaen under et billede, der forestillede Gustaf Vasa, der taler til dalkarlene i Rättvik.

Under andre forhold ville dette billede have interesseret ham stærkt.

Marinus vedblev: "Det er også bedst, vi holder os i ro … vi skal jo have armen forbundet. Det er vist sikrest at gå til en læge … Skal vi ikke hellere bestille frokosten herop? … Med den forbinding om vores arm vil vi kunne spise mere ugenert her! – Vi gør heller ingen figur, når vi ligner en invalid!"

Det sidste var afgørende.

Marinus ringede; og en bastant kaffefrokost serveredes på rummet.

Så søgte man en læge.

Han lagde en fast bandage om, men erklærede for øvrigt, da han havde hørt om den improviserede forbinding, at den var udført efter alle kunstens regler.

Da de endelig var nået tilbage til hotellet, lagde Johannes sig på chaiselongen med sin lange pibe.

Så dikterede han sin sekretær et brevkort, der meldte forældrene, at han var kommet til Stockholm og med det første agtede sig til Dalarne for at studere midsommerdans og gamle svenske skikke.

Han var påfaldende ivrig efter at få brevkortet besørget … da Marinus var gået med det, sprang Johannes hurtigt op, låsede døren af og fremtog det lommetørklæde, der havde været bundet om hans hånd.

Der stod: "G. H."

Han gennemgik alle navne, der begyndte med de to bogstaver … han havde efter koncerten den dag i København fået den fikse idé, at han ikke ville vide hendes navn. Sæt nu, hun hed noget rent hen ad landevejen – så var poesien borte.

Der var ingen parfumeduft over det. Og det lignede ikke de små, fine kammerdugslommetørklæder, damerne plejede at bære … kun var der i det ene hjørne under navnet broderet en rose.

Han lagde sig helt tilbage og røg og røg … og sendte den ene ring efter den anden op mod loftet, idet han nynnede:

"Den rose ville han love!"

Endelig hørte han, at Marinus bankede hårdt på døren: "Det er bare mig, hr. magister!"

Johannes skyndte sig at gemme lommetørklædet og lukkede derefter op for Marinus, der straks udbrød: "Nej, hr. magister, det går sandelig ikke an, at vi sådan fylder stuen med røg; hvis vi var gift, ville vor frue vist ikke finde sig i det … og magisteren må huske, vi er på et meget fint hotel!"

Hvorefter han smækkede vinduerne op.

Næste dag begyndte magisteren en vild jagt rundt i Stockholm.

Han gik på cafeer og restauranter, i museer og på slottet … tog i Djurgården, på Skansen og til Saltsjöbaden … til Drottningholm og Haga – men den, han søgte, fandt han ikke.

Stadig vendte han skuffet hjem fra sine udflugter.

Der var nu en halvanden dags tid til midsommeraften.

"Skal vi så ikke til Dalarne, hr. magister?" spurgte Marinus.

"Nej, hvad skulle vi dog der efter – vi kan jo se akkurat det samme på Skansen!"

Og midsommeraften gik de derop … Johannes i det svage håb at finde den, han længtes efter; men håbet var forgæves.

De smukke folkedanse i de brogede dragter om majstangen spredte vel magisterens tanker lidt, men manede også stærkere end nogen sinde hin dag i Odd Fellow-palæet frem for øjet.

På én gang udbrød Johannes:

"Vi kan endnu nå nattoget til Malmø!"

"Til Malmø!"

"Ja, jeg vil hjem og bearbejde mit stof – hér er ingen ro!"

De tog en automobil, fo'r til hotellet og pakkede.

Og i den lyse midsommernat drog de mod syd.

Mens gamle sange og folkedanse omkredsede majstængerne over det ganske Sverige, og i Danmark bålene tændtes for at drive de onde ånder og hekse bort – opførte sælsomme, koglende tanker den vildeste St. Hansdans i den danske magisters sind.

En majstang havde han rejst af duftende roser – derom trådte en skare danske kvinder midsommerdansen, alle med hendes øjne og hendes dybe røst, der sang sommeren ind … hjertets højsommer.

Der flammede et bål i hans hjerte; hans tanker dansede om det som børnene i Danmark St. Hans aften om de knitrende luer.

Ind i kupeen faldt genskinnet af solens stærke ild, der jagede alle nattens ånder på flugt.

Da vågnede Marinus.

Han så hen på magisteren, der halvt i søvne nynnede:

"Så råde Gud, når vi findes!"

4. Den lykkeligste mand i verden

Oppe i Salling ligger Nørreby præstegård.

Østkystens udstrakte bøgeskove og høje bakker savnes her.

Når man fra Skive en god stund er kørt gennem den flade egn, hvor øjet kun standses af et hus, en gård, en landsby, men sjældent af træer eller større haver, da øjner man på én gang som en lille lund.

Når man kommer nærmere, ser man skorstensrøgen bølge op, hvide mure skimtes – nu er det, som man kører ind i en hel lille skov, et særsyn på disse steder.

Det er Nørreby præstegård med sin store, vidt kendte have … på den ene side af vejen blomsterhave, på den anden side køkken- og frugthave.

– Det er dagen efter St. Hansdag, ved syvtiden om morgenen.

Døren til haven åbnes, og en stor, stærk skikkelse træder barhovedet ud i haven, han ligner en rigtig kærnesund jysk landmand og mindst af alt en præst; men det er ikke des mindre Hans Velærværdighed, sognepræst til Nørreby Martin Falkenberg.

Skønt han er godt oppe i tresserne, er han spændstig som en yngling, og ikke et gråt stænk ses i hans store, mørke hår.

Efter ham følger hans hustru, der i det ydre er hans fuldstændige modsætning: lille, fin og stilfærdig er fru Minna Falkenberg.

Heller ikke på hende har årene taget; og hun ligner mest af alt en ung pige.

Hun bærer et stort dannebrogsflag i hånden.

Allersidst kommer en høj, blond kvindeskikkelse; hun har faderens kraftige bygning og moderens brune øjne med det stille blink, samt et ironisk smil om munden. Der er også en vis værdighed i hendes optræden.

Det er datteren Petrea.

Når man ser hende sammen med forældrene, da synes hun næsten ældre end dem, der begge i deres væsen har noget barnligt.

"Et brillant vejr har Johannes på sin fødselsdag!" udbryder præsten.

"Ja, gid han havde!" siger fruen stilfærdigt.

"Og når han blot har godt vejr der, hvor han er, så kan vi gerne nøjes med skyllende regn!" kommer det med et smil fra Petrea.

"Nå, lad os så få flaget op!" ytrer præsten lidt utålmodigt.

"Ja, hvis moder vil af med det; hun holder det så fast ind til sig, som om Johannes var gemt i det"

"Ja, gid han var!" sukkede moderen.

Præsten greb nu flaget, lagde det i flagsnoren og hejste det, idet han nynnede nationalsangen.

Det fo'r hurtigt til vejrs, og den rødhvide dug lyste i solen.

De stod alle og så op på den.

Så sagde fruen: "Hans presentbord står parat inde i hans værelse, til han selv kommer en dag og ser det – å ja, ja!"

"Kom nu Minna, lad os gå ud og se til frugthaven, mens Petrea dækker tebordet, for vi skal naturligvis drikke te i haven i

dag i det dejlige vejr!"

Han tog hustruen under armen, og de begyndte at gå.

På én gang standsede hun og så over mod den længst bortliggende del af præstelængen, hvor to vinduer vendte ud mod haven: "Det var dog besynderligt!"

"Hvad for noget?"

"Jeg synes, der er rullet ned i Johannes' værelse!"

"Det er fødselsdagssyner!"

Han drog hende med sig; og de gik over i haven på den anden side vejen.

Her fik de begge travlt.

Han lukkede mistbænkene op for agurker, meloner, græskar, levkøjer, asters og krysantemer.

Hun lugede hist og her lidt ukrudt op af bedene, der lå så flade som et stuegulv, og hvor bønner, gulerødder, spinat og radiser stod i aldeles snorlige kolonner som soldater på en fælled.

Derefter begyndte de begge at vande.

"Minna!" udbrød han pludselig, "med den varme får vi tidligt jordbær i år!"

"Gid Johannes så ville komme – det er det bedste, han ved!"

"Ja, gid han ville! Men det bliver vel smultron oppe i Dalarne, han må nøjes med i år!"

Så vandede de ivrigt jordbærrene.

Og da de vendte tilbage til den anden have, var tebordet dækket i det store, åbne lindelysthus.

Petrea knejste ved temaskinen; en stor kringle sås midt på bordet.

Då man havde sat sig, stod der to stole tomme, med tilhørende kuverter – for Johannes og Marinus. Sådan var det altid arrangeret. Omkring den ene kuvert var der lagt en krans af forglemmigejer.

Det var en gammel skik i præstegården, at Johannes' to værelser altid stod parate til ham sommer og vinter.

De blev hver dag gjort i stand. Om vinteren, var der altid varmt.

Petrea bemærkede en gang: "Om vi fryser inde i stuerne, det bryder moder sig ikke om – men i Johannes' tomme værelser er der som i en bagerovn!"

Om sommeren blev der hver dag sat friske blomster ind.

I de små vinduer stod hele året urtepotter med Johannes' yndlingsblomster: gyldenlak og nelliker.

Ingen planter i hele huset blev passet så godt.

Moder vandede dem selv, og imens småsnakkede hun hele tiden, som om sønnen sad i stuen: "Hvad siger du, Johannes, til alle de knopper på nellikerne? … Jo vist springer de ud … Gyldenlakken er altid taknemmeligere … Så, min dreng, nu har du det godt herinde – men, er her ikke for koldt? Det er vist bedst, vi får en tørv på til … Så, far vel, min lille ven, nu skal jeg ind og se lidt til fatter!"

Der var to værelser: et større og et mindre. Det større var læseværelse med et skrivebord og en bogreol, her stod endnu alle sønnens skole- og morskabsbøger fra drengeårene.

Når moderen ikke var at finde andre steder, var man sikker på at træffe hende her. Og man kunne tit se hende sidde og blade i sønnens første billed-ABC, som hun havde lært ham at læse i.

Det andet værelse var sovekammer med to senge.

Den lille lejlighed, hvortil hørte en garderobe og en entré, var oprindelig – efter gammel tradition – blevet benyttet af bispen, når han opholdt sig i præstegården, hvorfor den også gik under navn af "Bispegården".

I læseværelset hang billeder af stiftets biskopper fra nutiden og langt tilbage.

Med sin ven og skolekammerat Thorvald Holst havde Johannes i sine ferier hyppigt boet her.

Han var oprindelig bestemt til præst og havde allerede begyndt at studere teologi.

Og han fordybede sig i studiet med den største interesse.

Ja, han gjorde allerede så småt notitser til en afhandling, der engang skulle bringe ham licentiatgraden, om "de føreksilske messianske forjættelser".

Da sad han en nat, i begyndelsen af februar – han var efter den lange juleferie lige vendt tilbage til forelæsningerne i forårssemestret – og tænkte over sin stilling til det studium, han havde valgt.

Han havde endnu et levende indtryk af den glæde, der lyste i forældrenes øjne, når han i ferien drøftede teologiske materier med sin fader.

Ja, en dag gik moderen så vidt, at hun sagde til faderen: "Tænk, Martin, hvilken glæde, når Johannes engang kan blive din kapellan!"

Johannes havde aldrig tænkt sig så langt frem i tiden; men på én gang følte han, at præstevirksomheden havde han ingen kaldelse til.

Han havde ikke faderens lyst og tålmod til at tale med medlemmerne af menigheden; han havde intet kald til at virke fra prækestolen og i hjemmene.

Han manglede lyst til jura og medicin, og derfor havde han valgt teologien, hvortil han jo så at sige fra fødslen havde været prædestineret.

Bibelen havde altid levende interesseret ham; men den havde mindre talt til hans hjerte end til hans fantasi.

Og hvad der fremfor alt havde grebet ham med oprindelighedens hele magt, var det billede af svundne dages tankesæt og levevis, der oprulledes i det gamle testamentes fortællinger om Guds vidunderlige førelser med Israels folk og i Jesu vandringer med disciplene og hans guddommelige lignelser.

Dette i forening med hans gamle kærlighed til julen havde bestemt ham for det teologiske studium; og afhandlingen om de messianske forjættelser lod sig også føre tilbage til denne fest.

Som barn havde han syntes, at det måtte være herligt at være præst, når han juledag så faderen stå i den overfyldte kirke, hvor julesangen lød fra de overfyldte hjerter.

En julepræst var det, han ville være, en præst i jubel og glæde; men han glemte vandringen til Golgatha … Han glemte, at præsten også må tale til de syge og døende.

Han måtte opgive teologien – ellers holdt han jo både Gud og sine forældre for nar.

Han vidste, at det ville smerte faderen og især moderen dybt.

Men han kunne ikke andet.

Efter nogle dages gransken og overvejelse besluttede han, der havde en så dyb interesse for gamle sprogformer og svundne tiders sæd og skik, at studere sammenlignende litteraturhistorie; og han valgte da som sit speciale folkelitteraturen.

Da han var kommet til dette resultat, besluttede han personligt at meddele forældrene det.

En uge efter, at han var kommet til hovedstaden, forlod han den atter en morgen og nåede Skive om aftenen.

Han vandrede hjem i løbet af natten og overraskede næste morgen sin familie ved tebordet.

Han fortalte straks om sin beslutning.

I næsten en time talte han til sine forældre.

Da han havde endt sit lange, bevægede foredrag, blev der en dyb tavshed.

Moderen havde rejst sig og stod bleg ved faderens side og så med tårefyldte øjne på den elskede søn, der havde svigtet hendes tro på ham.

Faderen så alvorligt op på sønnen, der havde grebet moderens hånd.

Endelig sagde præsten: "Hvor tungt det falder os, må vi dog bøje os for dine grunde; ja, hvor stor en sorg det er os, at du har valgt en anden livsvej end den, vi har tænkt os, så er det mig næsten en glæde at se, at du så mandigt og ærligt selv har udkæmpet din strid og valgt din vej. Give Gud, at det må blive til din velsignelse!"

Johannes omfavnede sine forældre.

Men der vedblev dog at hvile en trykket stemning over dem alle.

Da udtalte Petrea, som så tit før, det befriende ord: "Det har du fortjent en kop te for, Johannes! Det er de eneste fornuftige ord, du har talt i dit liv! … Du som præst – uha! Jeg er vis på, du hver søndag kunne præke tre kirker tomme!"

Da måtte præsten le, og selv moderen smilede gennem tårer.

… Johannes tog efter nogle års forløb sin magistergrad med glans.

Han var og blev videnskabsmand. Det viste sig snart, at han ikke egnede sig til en praktisk livsvirksomhed, så meget mer, som hans distraktion tiltog med årene.

Der var et så ømt forhold mellem denne søn og hjemmet, at det som ved en stiltiende overenskomst skulle se ud, som han aldrig var borte.

Derfor ventede hans værelser altid på ham, hans plads ved bordet stod altid dækket. Og han, der ellers var den kærligste søn af verden, kunne blive ligefrem vred, når hans pludselige tilbagekomst modtoges med overraskelse.

Og lige så pludseligt som han viste sig, forsvandt han også – i almindelighed i løbet af natten.

Følgen af dette var, at præstekonen i grunden altid syntes, at han var hjemme, skønt hun aldrig vidste det bestemt, undtagen når hun så ham med sine egne øjne.

Teen var lige skænket, og Petrea skulle til at skære fødselsdagskringlen for – da hørtes en lyd, som alle kendte.

Døren til haven fra Johannes' lille lejlighed knirkede.

Præstekonen kendte ingen sødere musik; det var en ouverture, der bebudede en stor glæde.

Ingen så op – før Johannes' trin i gruset nærmede sig, og man hørte hans velkendte røst sige: "God morgen", som om han

havde været der i lange tider, og bag ham stod Marinus smilende og bukkende.

Men da præstekonen nu så sin elskede søn, kunne hun ikke dy sig, men sprang op med udråbet: "Kommer du virkelig på din fødselsdag, min kære dreng!"

"Hvorfor skulle jeg dog ikke gøre det, moder!" svarede Johannes bebrejdende.

"Nej, hvorfor skulle du ikke gøre det," bemærkede præsten, "vi sagde jo god nat til dig i aftes som sædvanlig!"

Petrea, hvem denne pludselige kommen og forsvinden irriterede, bed sig i læben og kastede et flygtigt blik på broderen.

Nu satte de nys ankomne sig ved bordet, Johannes kyssede sin moder og sagde: "Tak for gaverne!"

Skønt det var en varm sommerdag, havde han taget de blå muffediser på for at glæde moderen.

Han var kommet vandrende om natten med Marinus fra Skive.

Da han i den dæmrende nat nåede præstegården og gik gennem sine værelser, havde han intet set; men da han om morgenen kom ind i sin gamle studerestue, så han gavebordet og blomsterne.

Bordet var til de mindste enkeltheder pyntet, som det plejede at være det i skole- og studenterdagene.

Hans yndlingsblomster, forglemmigejer og engblommer, stod på bordet – og der var håndarbejder fra moderen.

Når den ene fødselsdag var forbi, begyndte hun allerede at tænke på den næste … så mange tanker og længsler hun havde

syet og broderet ind i disse lommetørklæder, halstørklæder, muffediser, vanter, nøglefoderaler og fidibusholdere.

De fyldte efterhånden en hel skuffe – og når skuffen hverken kunne komme ud eller ind, var det et sikkert tegn på, at fødselsdagen nærmede sig.

Jo mere hun savnede ham i hjemmet, jo flere håndarbejder lavede hun.

Det var hendes livs store sorg, at den elskede søn ikke ville være præst.

Så stolt hun var over, at han på så udmærket en måde havde fået magistergraden, så ondt gjorde det hende, at han ikke var fulgt i faderens fodspor.

Hun så ham glide længere og længere fra sig mellem uendelige rækker af bogreoler.

Og dog havde han arvet denne lyst fra selve faderen, der også var en stor bogven.

I præstens store, rummelige studerekammer var alle væggene dækkede af bogreoler, der rakte til loftet, så de øverste bøger kun kunne nås ad en trappestige.

Han købte alt nyt, der interesserede ham, så værelset havde måttet fyldes med flere på tværs stillede bogreoler, der dannede en hel by med gader og stræder.

Fra Johannes var ganske lille, havde han haft sin gang her.

Han kunne sidde timevis på trappestigen og se på bøgerne og på faderen, der udsendte den ene røgsky efter den anden, mens han læste; når noget særligt fangede ham, lod han sig i den grad rive med, at han enten lo eller græd og tit gik ud og hentede hustruen og Petrea og læste for dem det sted, der havde grebet ham.

Før Johannes kunne læse, glædede han sig over bøgernes forskellige ydre.

Han tog tit en bog og vendte den på hovedet, mens han lod munden gå og mumlede halvhøjt, som han havde set bønderne gøre det i kirken.

Men da moderen havde lært ham bogstaverne, og han omsider var kommet så vidt, at han selv kunne læse, kendte hans glæde ingen grænser, når han havde fundet en bog, som han kunne stave sig igennem.

Da han var ni år gammel, begyndte faderen allerede at læse latin med ham.

Hvor stolt Johannes var, da han kunne læse og oversætte de første sætninger i Borgens latinske læsebog: *Mensa rotunda* – det runde bord, *rosa alba* – den hvide rose, *gemma pretiosa* – den kostbare ædelsten.

For faderen var bøgerne kun én side af hans altomfattende interesse, i hvilken mennesker og dyr, planter og blomster og stjerner – kort sagt alt mellem himmel og jord – rummedes.

Havde han siddet længe inde mellem bøgerne, så lod han sig hurtigt lokke ud, om en fugl kaldte på ham, eller en solstråle smilede ind til ham.

Vinter og sommer gik han dagligt lange vandringer i sognet.

Og jubel blev der alle vegne, når man i det fjerne øjnede den kraftige skikkelse, skridende frem over den store hede med hatten i hånden – for han gik næsten altid barhovedet.

"Nu kommer vor fa'r!" råbtes der.

Så kom kaffekanden over.

Og i disse egne, hvor der var mile til lægen, var han både doktor, apoteker og præst på én gang.

Havde han nu en vinterdag siddet inde og læst, og vejret eller føret var for dårligt til lange vandringer, så skuffede han sneen bort i havegangene eller løb på skøjter på en lille dam i haven.

Fra den første forårsblomst stak sit strålende lille hoved op af jorden, var haven hans yndlingsopholdssted.

Da han engang ved sommertid vandrede i haven med biskoppen, udbrød denne, der lige havde fortalt om en udenlandsrejse, han nylig havde foretaget: "Og De har aldrig rejst, pastor Falkenberg! Men bliver det Dem ikke ensformigt altid at leve under de samme forhold og inden for den samme horisont … og føler De aldrig trang til det incitament der ligger i at indånde en anden luft, se andre lande og andre mennesker?"

Da så præsten aldeles forbavset på sin høje foresatte: "Nej, Deres Højærværdighed – her har jeg hele min verden: alle dem og alt det, jeg holder af!"

De gik videre gennem haven, og præsten vedblev: "Der behøves så lidt for at mætte min fantasi … Vil De nu se den stenhøj, hvor kaprifolierne og de hvide slyngplanter vælder ud som et helt vandfald – det er mit Norge! … Og ser De nøkkeroserne i den lille dam, som birken spejler sig i – dér har jeg Sverige … Og hvad mener Deres Højærværdighed om min lille eng der, som næsten altid er fuld af vandpytter … Det er jo Finland, de tusind søers land!"

Da bispen om eftermiddagen sad med familien ved kaffebordet, udbrød præsten: "Træerne og blomsterne i min have er som levende væsener, jeg ikke kan forsømme – og medlemmerne af min menighed er som planter, hvis vækst og trivsel jeg må følge! … Rejste jeg bort, hvordan skulle det da gå med mine to haver, den store og den lille!"

Efter et øjebliks forløb tilføjede han:

"Mens mange mennesker rastløst jager verden rundt efter en lykke, som de dog ikke finder – gør jeg hver dag mine rundrejser her i min lille verden! Jeg er den lykkeligste mand i verden!"

Da greb den gamle biskop præstekonens hånd og sagde, med sit milde, kærlige øje hvilende på det lykkelige par:

"Fru pastorinde – Deres mand har ret! Han er i hvert fald en af de lykkeligste mænd i verden – og det er en lykkelig menighed, der har en sådan præst!"

Den tid, der fulgte efter Johannes' hjemkomst, blev en af de lykkeligste for fru Minna Falkenberg.

Det var en af disse sjældne danske somre, hvor solen synes at ville gøre godt alt, hvad den har forsømt i lange tider.

Og den lærde magister syntes at tage eksempel efter solen.

Siden sine drengeår havde han ingen sinde dvælet så længe i sit hjem.

Havde han forsømt sin moder, så var det nu, som han var fyldt af iver for at være alt for hende.

Når han ikke studerede, gik han med hende gennem haven; han hørte egentlig ikke alt, hvad hun sagde, men syntes lykkelig ved at gå med hende arm i arm.

Og hun blev på én gang ti år yngre.

Hun tav ikke et øjeblik, når hun vandrede med ham.

Og hvis hun skulle dømme efter det lykkelige smil, der lå i hans øjne og om hans læber, måtte hendes ord gøre et stærkt indtryk på sønnen!

Når hun vidste, han sad inde ved sit arbejde, da fløj hun huset rundt, for at der kunne være stille; og tabtes der en ske,

eller hostede nogen i den fjerneste krog af huset, da hed det: "Magisteren studerer!"

Utallige gange var hun uden for hans vinduer, han hørte hendes trin i havegruset; og hun listede gennem salen ved siden af hans værelse.

Hun tyssede endog på lænkehunden, der sov, så den gøende fo'r op.

Johannes hørte stadig hendes tyssen, der som en stille rislen gennemtrængte præstegården … men hun forstyrrede ham ikke – han elskede sin moders bløde stemme.

Således gik sommeren.

Hver morgen dækkede Petrea tebordet i haven.

Moderen hørte døren knirke og så den elskede Johannes, fulgt af Marinus, skride hen til sin plads ved bordet.

Umærkeligt kortedes dagene. Luften var koldere.

Og tebordet blev flyttet ind i spisestuen, der lå lige op til den store sal, som adskilte Johannes' værelser fra den øvrige lejlighed.

Johannes, der sad længe oppe om natten, kom altid sent om morgenen; men når moderen så endelig hørte hans slæbende skridt gennem salen, da lyste hendes øjne.

Imidlertid var man kommet ind i september.

Johannes havde fuldført et afsnit i sin bog om de gamle skikke – men han manglede lyst til videre arbejde.

Det var, som han selv savnede noget i sit manuskript.

Stoffet havde overvældet ham – han så ingen ende på sit værk om de svundne tider.

Og mens han vandrer derhjemme i de kendte omgivelser, dukker minderne fra barndommen frem for ham.

Eftersom de mørke aftener atter melder sig, og man samles om lampen – mens det blusser i kakkelovnen, og en stor skål med havens frugter og nødder samt moders hjemmebagte kager og Petreas ribsvin står på bordet … mens moder sidder med et af sine fødselsdagshåndarbejder og fader ved hendes side med sin pibe – da stiger barndommens jul i al sin glans frem for Johannes.

Sådan sad de altid i julen i svundne dage – nu er det længe siden, han har fejret julen hjemme.

Og som de nu sidder en aften i dagligstuen, det er en af de sidste dage i september, slår det ham, at han i stedet for at skildre svundne tiders skikke skulle vælge sig et begrænset emne som – julen, julen i henrundne tider og nu.

Han vågner af sine drømme ved milde toner.

Det er moder, der spiller – noget, som sjældent sker.

Da lægger Petrea sit håndarbejde, og fader tager piben af munden.

Den spillende sidder sådan, at hun kan se sin søn – hans ansigt er nodebladet, hvorudaf hun spiller.

Hun kan mærkeligt nok ikke spille efter noder; men hun har et fint musikalsk øre og spiller ud af sin sjæl – improviserende. Og sådan gør hun også i aften.

Svundne dages jul i præstegården er det, hun spiller frem …

Først males uroen og travlheden i hjemmet … længslen og forventningen … man hører vognen komme kørende – der er han, han, hun længtes efter! Så bruser stemmerne op … Nu tændes juletræet.

Da spiller hun på én gang julesangen.

Og hele familien istemmer den.

Så følger blide, drømmende toner – det er julenattens stilhed … En stor jubel bruser frem … Man synes at høre englen: "Se, jeg forkynder eder en stor glæde – eder er i dag en frelser født!" … Så kommer juledagen – man hører klokkerne ringe … "Det kimer nu til julefest" … Stille, dæmpede toner antyder tavsheden under prækenen … Menigheden jubler: "Den yndigste rose er funden!"

Da er det, som julens rose, der for åringer tilbage skød op i Johannes, men siden da synes visnet og udgået, på én gang skyder grønne, friske skud i hans indre.

Da den sidste tone er forstummet, springer han op, omfavner moderen og udbryder: "Julen – julen! Ja, det vil jeg!"

Ingen forstår ham – ingen uden moderen.

Hun ved, det betyder, at han bliver hjemme i julen, og hendes øjne stråler.

Hun vil tale – men Johannes er allerede ude af stuen.

Og man hører ham gå ud i haven.

Her vandrer han længe.

Sådan gik han i gamle dage juleaften med Thorvald og så træet stå derinde med de skinnende lys … Han så op mod de millioner af stjerner, der tændes hver aften … inde sad familien som sædvanlig … Han savnede ikke Thorvald; en anden fulgte ham usynlig derude –

Den rose ville han love!

Da han går ind igen, står ét ham klart: Julen vil han skildre, han vil samle de spredte træk til et stort billede af den hellige højtidsfest. Og hvor kan han bedre gøre dette end her i hjemmet, hvor der synes at være en evig jul.

I de nærmeste dage er han stærkt optaget af sin plan, der begynder at antage fastere former.

– September er i Danmark måske den allersmukkeste måned.

Da stråler årets fylde fra træer og buske.

Tunge græskar og svulmende, gule agurker lyser i køkkenhaven, aspargestoppene står med røde, funklende bær, og brombærrankerne bærer en rigdom af moden og umoden frugt, ja endog blomster, som skulle sommeren aldrig slutte.

Gule og blå blommer falder fra træerne i det våde græs.

Tindrende solglans lyser fra morgenduggen.

– Den sidste septemberdag oprinder.

Fra en skyfri, dybblå himmel skinner solen så varm og brændende.

Hele dagen har man dvælet i det fri, og kaffebordet er flyttet ud i haven.

Familien venter kun på Johannes og hans sekretær.

Da knirker døren til bispegården.

Moders øre frydes, og hendes øjne stråler.

Der har vi den lærde magister og hans famulus.

… Men som man sidder derude, er der en egen blød stemning over dem alle.

Er det den svindende sommer, der fylder dem med vemod?

Og dog ser alt i dag så strålende, så livskraftigt, ud, som skulle det vare evigt!

Se levkøjerne lysende i alle farver fra det fineste violette til det mest skinnende hvide.

Og de rigtbærende, brogede asters nikker til hinanden i vinden, så unge og friske ser de ud!

Men pragtfuldest af alt er dog de dobbelte georginer – så gyldne står de der og pranger i solen, med knopper nok til en hel sommer.

Det store bed med månedsroser synes i år at overgå sig selv.

Der er en vis magister, der i ubevogtede øjeblikke længe står og ser på de sarte rosafarver, mens han nynner et omkvæd.

Over lysthuset hænger den vilde vin med sine blodrøde blade.

Og om alle blomsterne spinder edderkoppen sine perletunge tråde, som om den ville binde dem sammen i en stor kæmpebuket.

Midt på plænen står et træ med de røde kalviller [Note 1)] – af og til falder et æble med et smæld i græsset.

I dyb stilhed nyder man kaffen.

Da flyver en drossel med et par dybe akkorder gennem haven og forsvinder.

Johannes ser efter den med et smil.

Den tone kender han.

Petrea er gået ind for at hente en ny forsyning af kager.

Så viser posten sig uden for haven.

Den ventes ikke i Grønland med større længsel end her i den ensomme præstegård, hvor enhver hilsen fra den ydre verden modtages med glæde.

Kun præsten udbryder: "Så, nu er freden forbi! Nu kommer aviserne med alle deres ulykker! Jeg bryder mig ikke om bladene; mine blade er dem, som Vorherre udgiver hvert forår – og dem nyder jeg hver dag, til vinteren kommer, og jeg må vente, til våren igen bringer mig ny og friske blade, hvor jeg læser mig lykke og glæde til!"

Nu fordybede man sig i breve og aviser.

Johannes, der herovre syntes særlig interesseret for hovedstadsbladene, greb et sådant, som han gennemfo'r med den største ivrighed.

På én gang fanges hans øjne af en artikel. Og han læser:

"I Kasinos lille sal holdt i aftes den kendte foregangskvinde Gemma Høg et foredrag om den kvindelige reformdragt, dette taget i udvidet forstand. Hun har i sommer i Norge og Sverige gjort studier over dette emne. Der var fuldt hus, som med stærkt bifald kvitterede for det interessante foredrag. Indtægten for aftenen tilfaldt det samme fond, som Gemma Høg virkede til bedste for, da hun i april måned optrådte i Odd Fellow-palæet som forsangerske ved folkedansene."

Det gav et ryk i Johannes; han rejste sig med avisen i hånden …

"Stod der noget særligt?" spurgte moderen.

I det samme kom Petrea med en bugnende kagetallerken og så aldeles forbavset på broderen. Aldrig havde hun set ham så ung som i dette øjeblik.

Omsider udbrød hun: "Lad mig se den avis, Johannes!"

"Der står ikke noget i den!"

"Hvorfor trykker du den da så fast til dit hjerte?" smålo hun og rev avisen fra ham.

Han undveg hendes blik, rejste sig, tog moderen under armen og gik haven rundt med hende.

Da standser hun pludselig: "Johannes, hvor det vil blive dejligt, når du nu bliver julen over! … Hvorfor svarer du ikke?"

"Moder – vi har jo holdt jul hver dag!"

Næste morgen sidder præsten, fruen og Petrea ved tebordet i spisestuen.

Man venter med at drikke teen – Johannes har endnu ikke vist sig … det varer så længe i dag.

En dyb stilhed hersker; kun temaskinen synger sin monotone sang.

Faderen og Petrea begynder at få bange anelser – de tør ikke se på moderen, men veksler af og til et forstående blik.

"Det har frosset i nat!" siger endelig præsten.

"Og blæst!" tilføjer Petrea.

"Nu er sommeren nok forbi!" lyder det fra moderen med bævende stemme, mens en tåre triller ned ad hendes kind, og hun ser mod den lukkede dør til salen – hvor ingen oplivende fodtrin giver genlyd.

Man venter og venter – snart en time over tiden.

Så rejser præstekonen sig og vil skænke teen; men hendes hånd ryster – Petrea overtager hvervet.

Og i stilhed drikkes teen.

Derefter går man ud i haven.

Der er rimfrost i græsset og på æblerne. De røde roser er hvide. Den vilde vin hænger afjasket som guirlanderne efter en fest, og georginerne er knækkede.

"Ja, sommeren er forbi!" sukker præstekonen.

Hun skynder sig ind til sit sybord og begynder på et par broderede seler til sønnen.

Om eftermiddagen, da man sidder om kaffebordet i dagligstuen, hvor det knitrer i kakkelovnen, og præsten har fået sin pibe tændt, udbryder han: "Nu jager Johannes igen ad hovedstaden til – over hele verden krydser jernbanetog og dampskibe hinanden. – De leder alle efter lykken – hahaha – her har jeg den!"

Han omfavner præstekonen: "Jeg er den lykkeligste mand i verden!"

5. Jul i hovedstaden

Ude på Frederiksberg i Allégade vandrer dag efter dag en herre frem og tilbage ved den tid, da decemberdagens svage lys forsvinder bag havens træer for at afløses af gaslygternes gule skær.

Han kommer med en sporvogn fra byen og stiger ud, seende sig om, som frygtede han, at nogen forfulgte ham.

Så drejer han fra Runddelen ind i Allégade, forbi varieteer og haver, til han når en åben plads, hvor der er en stor grøn plæne med månedsroser. I det milde efterår har de blomstret lige til slutningen af december. Så kom frosten en nat, sneen fulgte efter.

Men det er heller ikke for månedsrosernes skyld, han går der.

… En rose søger han; den er skjult som Tornerose i sit slot … men så han den – "den rose ville han love"!

Langsomt er han vandret frem og tilbage.

Hun må være flyttet!

Eller skulle hun have skiftet navn?

Hvis vejviseren ikke lyver, bor hun her; og så må hun jo vise sig.

Men han har nu været her til alle tider – morgen – formiddag – middag – aften – ja en måneskinsnat er han taget herud med en sporvogn fra teatret.

Omsider er politiet blevet opmærksomt på ham.

En formiddag har han posteret sig ved rosenbedet … og taget sin hat af; en hårtop stikker i vejret; og i dybe tanker ser han op og ned ad stedet. Nogle børn begynder at kigge efter ham. Et

par barnepiger slutter sig til med deres barnevogne. En morgenturgående *pastor emeritus* forøger kredsen.

Hvad er her på færde?

Alle følger de retningen af hans blik: er en kanariefugl fløjet bort … eller er en pyroman på færde?

Et par ældre damer fra et pensionat står med forskrækkede miner og venter hvert øjeblik at se luerne slå op af taget og sprøjterne komme susende i galop.

Da viser en politibetjent sig … han ser til sin forbavselse den samme herre, der nu næsten dagligt har afsøgt kvarteret.

Politimanden nærmer sig med hånden til huen og vil lige til at rette et spørgsmål til den ubekendte … da vågner denne, sætter hatten på hovedet og forsvinder med hurtige skridt.

Nu må det være forbi med disse ekspeditioner!

Han vender hjem med en skuffet mine og svarer på Marinus' spørgsmål altid det samme – at han studerer julen i hovedstaden … dvs. forberedelserne til festen.

Så kommer søndagen før jul.

Magisteren har efter sine resultatløse udflugter de sidste dage været nedsunken i en dyb modløshed, der efterhånden er begyndt at gøre Marinus i dårligt humør.

Og han har da som sidste middel foreslået sin herre at rejse over til præstegården.

Johannes har i lange tider ikke holdt jul hjemme.

Han har ikke kunnet løsrive sig fra bøger og biblioteker … og han sidder jo altid midt i arbejde, som han ikke tør afbryde … men når han alligevel ikke kan finde den, han søger –desuden trænger han stærkt til at opfriske sine erindringer om den landlige jul nu, da han også skal skildre den!

Og tanken om at overraske forældrene, især sin moder, juleaftens morgen gør ham pludselig helt glad.

Han får fat i sin kuffert og lægger sine sager til rette.

Utroligt – alle de ting, han skal have med!

Og han må på rejser altid have sit arbejdsværelse, ja sit skrivebord således indrettet, at han ikke savner nogen af de småting, han er vant til at se, og som sætter ham i stemning.

Inde i den lærde magisters værelser ser der i løbet af kort tid ud, som om en orkan eller et jordskælv har hvirvlet alt ud og rystet det imellem hinanden.

Sengen er dækket af strømper og skjorter, af lommetørklæder og flipper.

Over stolene hænger gangtøjet.

På bordene og i vindueskarmen ligger bøger og manuskripter.

Selv farer han i slåbrok frem og tilbage mellem det alt sammen.

En gang imellem går han hen til skrivebordet og noterer en idé.

Så begynder han at pakke.

Og da han har fyldt det alt sammen i kufferten, tænder han sin pibe og sætter sig i lænestolen.

Det var et drøjt stykke arbejde – i dag vil Marinus være tilfreds.

Ja, det skal gøre godt at komme over i præstegårdens ro og fred og sammenarbejde alle disse optegnelser, der er nær ved at vokse ham over hovedet.

Marinus kommer ind og ser sig om:

"Så magisteren har pakket?"

"Ja, Marinus!"

"Skal vi da rejse i slåbrok?"

"Hvad mener du med det?"

"Ja, jeg ser foreløbig ingen anden mulighed … Hvor er gangtøjet, det ny tøj, vi skulle rejse i?"

"Det ligger ganske udmærket på bunden af kufferten tillige med alt fodtøjet."

"Så kommer vi jo til at rejse i morgensko!"

"Ja, det har du sandt for dyden ret i!"

"Og vi kan jo da heller ikke gå i teatret i den dragt!"

"I teatret?"

"Ja, magisteren har jo selv sagt, at når jeg så, der gik noget, som jeg troede herren kunne have særligt udbytte af, så skulle jeg bare tage billet … Og nu går der i aften en eventyrkomedie, der hedder "*Jul*" – det må jo være noget for magisteren – og så tog jeg to billetter."

"I aften! … Og vi skal rejse med morgentoget!"

"Ja, det når vi sagtens! … Lad mig nu først pakke det alt sammen ud igen! … Nej, men, hvad er det dog for noget, magisteren har puttet ned i den ene fedtlæderstøvle?"

"Det er ikke andet end en flaske blæk – jeg kan aldrig skrive med det, de har hjemme, det er så tyndt og blegt!"

"Ja, dette fluidum er også mere skikket til at farve magisterens hvide natskjorte, der er svøbt udenom!"

– Det er en tæt strøm af mennesker, der vælder gennem gaderne denne søndag før jul.

Trængsel er der foran de strålende vinduer og pakkende fuldt inde i de prangende butikker.

Ud over al denne juletravlhed lyder aftensangsklokkerne.

Og kirkerne fyldes og tømmes.

Stadig bølger mængden gennem gaderne.

Nu er det teatertid.

I luften og i tankerne ligger julen.

Og da nu ordet "*Jul*" med vældige bogstaver læses på plakaterne, er der mange, der lokkes ind i teatret.

Snart melder de røde lygter og store skilte "Alt udsolgt!"

Og nu fyldes teatrets forhal.

Langsomt siver mængden ind i loge og parket som bølgerne fra en sluse.

Der hviskes og tiskes, der hilses, tales og lés.

Så slår orkesterdirigenten til lyd.

Der falder ro over rækkerne.

Sjældent har et teaterstykke haft et publikum mere modtageligt end dette, der med jul i hjertet længes mod scenens jul.

Ouverturen begynder.

Det er, som man hører julen komme fra det fjerne – trip, trip, trip … trap, trap, trap – travlhed i hjemmene, stille anelser, lønlige tilberedelser – så kommer den nærmere – hilst af uro og jubel, summende stemmer og stigende larm … nu er den der! – Trip, trip, trip … trap, trap, trap … drager den gennem hjemmet … Stilhed indtræder – da lyder en julesalme – den sidste tone dør hen.

Der bliver mørkt på tilskuerpladsen.

Tæppet går op.

Man er i det høje nord … i sneens land.

Der sidder på sin trone snedronningen.

Hun vinker med sin hvide hånd.

Julens genius kommer; den svinger sin tryllestav, og dens tjenende ånder fylder scenen.

Stykket skrider frem med brogede billeder, løst sammenknyttede, men bårne af en stærk julestemning.

I den første, lange mellemakt ser Marinus, at hans herre ikke har øjnene fra en loge i balkonen.

Ja … der sidder jo Gemma i selskab med generalinden.

Nu spilles et potpourri over forskellige julemelodier … det ender med Julesangen, hvis toner hilses med jubel.

Magisteren griber Marinus hårdt i armen, da han ser, at Gemma klapper stærkt.

Nå – han smiler ad sig selv – han har altid ment, at det er melodien, denne sangs lykke skyldes.

Fra nu af er scenen intet for Johannes; heldigvis er Marinus nu så optaget af stykket, at han ikke mærker, hvor hans herre har sine øjne.

Generalinden synes at spore en vis distraktion hos Gemma, der naturligvis har opdaget herren med den strittende hårtop.

Da man går hjem fra teatret, begynder det at sne.

"Rigtigt julevejr!" gisper magisteren.

Så siger Marinus: "Synes herren ikke, det var et yndigt stykke?"

"Jo, ganske dejligt!" svarer magisteren, der kun tænker på Gemma.

Da de er kommet hjem, spørger Marinus:

"Ja, det er vel bedst, vi pakker det hele færdigt i aften?"

Så udbryder Johannes pludselig: "Jeg har bestemt mig om – vi rejser ikke!"

"Rejser vi ikke?"

"Nej, jeg må desværre blive i byen for at se noget mere af julen her! … Jeg har fået en hel anden opfattelse af denne højtid ved at se det skuespil! … Gå du blot i seng, når du vil … Men sæt tevarmeren over kaffekanden – for jeg kommer vist til at arbejde det meste af natten!"

Og da Marinus er gået til ro, og magisteren har fået sin pibe tændt, begynder en nat, hvori han efterhånden bestemmer sig for en afgørende forandring i sit arbejde.

Det er ikke usandt, at han i teatret har fået en mægtig impuls.

Skuespillet med sin stærke julestemning og hun, der sad i logen – det er to magter, der har vendt op og ned på den stakkels magisters tanker og følelser.

Natten har altid været hans bedste arbejdstid – natten med sin stilhed og fred.

Og mens han vandrer op og ned i sit værelse mellem de høje bogreoler, rygende af piben, sker der noget, som bliver afgørende for hans liv.

Rejse fra byen, hvor hun nu er, kan han ikke … han havde haft den mest brændende lyst til at følge efter hende i aften – om Marinus ikke havde været!

Magisteren ser på sin hånd, hvor der endnu findes et ar fra den dag, da hun forbandt ham.

Og han fremtager lommetørklædet og stirrer længe på det.

Har hun stillet hans blod, så har hun til gengæld bragt ny, hede kilder til at springe i hans hjerte.

Og hendes billede væves sammen med julen.

… Ja, ja, ja – han kan ikke længere sidde og samle disse tørre notitser.

Der er noget mere levende, der kalder ham!

Han åbner et vindue … Sneen falder blød og tæt, læggende sig som en hvid kåbe om kastanjetræet i gården.

Tobaksrøgen bølger ud, og livets friske ånde trænger ind til ham.

Og han sætter sig til skrivebordet og skriver og skriver.

Men som han sidder der, synes det, at det samme er sket med ham som med en af skikkelserne i juleskuespillet i aftes: man så en gammel mand; men julens genius rørte ham med sin tryllestav – og han stod der ung og genfødt.

Ja, det er ikke en halvgammel, støvet magister, der sidder her og skriver – det er en digter.

Hans øjne lyser … der står som en glorie om hans hoved.

Julen har gjort ham til digter!

Ja, han føler det i denne nat: han hverken kan eller vil skrive en tør, lærd bog om julen.

Nej, han vil skrive et digt om Nordens hvide jul – hvor to mennesker finder hinanden.

Og han gør et udkast til bogen; men ingen skal ane, at han er forfatteren … ingen!

… I nattestilheden skyder Julens Rose frem for hans blik.

Skønnere end Provences rosenhaver ser han julens hvide roser udfolde sig.

De klæder hans stue fra loft til gulv, de springer frem fra reolerne og ud af bøgerne … julens hvide roser, der dufter af gran og vokslys – født under Judæas stjernehimmel og ind mellem dem slynger sig kæmpevisens vilde rose, der dufter af skov og mark, af hø og kaprifolier, udsprungen under drosselsangens dybe toner.

Ja, han, der én gang har været digter i sin sang om julen – en sang, der i hvert fald gav en stemning, som musikken kunne udfri i toner – han vil nu skildre julen, som han har elsket fra barndommens første år.

Og han skriver og skriver.

Han opfører kun løseligt den bygning, som julens roser skal slynge sig om … hvor han og hun skal mødes …

Han ryger og ryger – han skriver og skriver.

Så synker pennen af hans hånd – piben falder ham af munden.

Han kan ikke mere.

… Da Marinus kommer ind i den grå morgen, ser han til sin forbavselse magisteren trygt sovende i sin skrivebordsstol ved den næsten udbrændte lampe med et lykkeligt smil om munden.

Vinduet står åbent, rejsekufferten er næsten skjult af en snedrive.

Hårtoppen står lige i vejret, og ud af slåbrokkens brystlomme stikker et lommetørklæde, hvor en rose omslynger to bogstaver.

På skrivebordet ligger en række papirer beskrevet.

På omslaget står med magisterens bølgende hånd:

JULENS ROSE

En kærlighedshistorie.

6. Johannes – Johannes!

Solen er kommet sent op i dag, den må jo også have lidt hvile om vinteren … da den hele sommeren skal være så tidligt på færde.

En diset januarmorgen er det … men nu bryder solen gennem skyerne og lyser over den tynde sne, der ligger på hustagene.

Den kigger ind alle vegne … men ikke alle steder finder den så hyggeligt et billede at skinne på som i det store studereværelse med de mange bogreoler … hvor magisteren sidder med sin pibe, sin kaffekop og sin avis.

Skjult af en bogreol har Marinus listet sig til at åbne et vindue … og i smug støver han lidt af; det må virkelig gøres … men magisteren er næsten hjemme hele dagen – og så benytter tjeneren det øjeblik, da hans herre fordyber sig i morgenavisen.

I kakkelovnen knitrer bøgebrændet … og der mærkes en svag duft af de gode jyske tørv … en let blanding af tørve- og tobaksrøg har Johannes været vant til fra faderens studerekammer – og den kan han næsten ikke undvære.

Nu høres en brasende lyd henne fra kakkelovnen … det er et af moders æbler … der er i færd med at steges.

Magisteren fornemmer med velbehag lyden og duften, mens han læser videre.

Han har med stor sindsro gennempløjet udlandet og er nu i færd med indlandet.

Hverken ulykker eller skandaler har bragt ham ud af ligevægt … men på én gang bliver han stærkt interesseret, da han læser:

"Ved mødet i aftes i Odd Fellow-palæet om den kvindelige reformdragt samlede interessen sig om det foredrag, som den bekendte fremskridtskvinde mag. Gemma Høg holdt. Efter at have præciseret kvindens sejrrige indtrængen på så godt som alle de områder, mændene tidligere havde monopol på, gjorde taleren gældende, at kvinden ikke længere bør gå klædt så upraktisk, blødagtigt og usundt.

... Kvinden skal gå klædt i en dragt, der, samtidig med at den skiller hende fra mændene, dog viser hende som disses ligemænd. Når kvinden således, også i det ydre, har markeret sin stilling i samfundet, da har hun efter århundreders underkuelse vundet derop, hvor hun hører hjemme, da har hun nået sit mål: den fremskridtskvinde, hvis liv ikke er begrænset af hjemmets fire vægge, og hvis hovedbestemmelse ikke længere skal være den at røre vuggens gænger og være mandens slavinde – men som på alle områder står som mandens ligestillede og jævnbyrdige, uafhængig af ham – den kvinde, der er sig selv nok! ... Vi er aldeles ikke mere modtagelige for mændenes smiger, og, hvis den vil hindre os i at gøre de fremskridt, som århundreder har nægtet os, så siger jeg: "Om mændene ikke kan undvære os – det må blive deres sag; men vi kan så udmærket godt undvære dem!"

Og det havde hun sagt – i den samme sal, hvor hun havde sunget sig ind i hans hjerte!

Han fo'r op med et udbrud.

Marinus spurgte, om der igen var et attentat.

Magisteren lod, som han ikke hørte det; men da Marinus atter spurgte, hvad det var, sagde Johannes: "Hvad behager – ja,

det har jeg sandt for dyden glemt – jo, nu ved jeg det – det var et stærkt snefald i Rom og Florens!"

Marinus fandt det mærkeligt, at noget så fjernt som vejrforholdene i Italien kunne forstyrre magisterens sindsligevægt.

Han syntes at være i det største oprør og gik urolig op og ned mellem sine bogreoler.

Et stærkt uvejr måtte det have været – ja et uvejr var det også, der havde så at sige dræbt de friske forårsspirer på det træ, han havde set knoppes i sol og sang hin dag i palæet.

Så … nu syntes det at stilne af.

Magisteren tændte igen sin pibe, satte sig og begyndte at skrive – og Marinus forlod stuen fuldstændig beroliget.

Når Johannes havde ærgret sig over et eller andet i det offentlige liv, skrev han gerne et flammende indlæg imod det i form af en bladartikel.

Og når han havde endt den med disse ord: "Tør jeg, hr. redaktør, bede Dem være så venlig snarest at optage medfølgende protest i Deres ærede blad" – da røg han sig em pibe … og gemte den fulminante artikel i sit skrivebord.

Han havde en hel skuffe fuld af indebrændt polemik.

Men nu behøvede han ikke at ty til bladene – alt, hvad han oplevede, særlig i forholdet til Gemma, kunne finde en plads i hans ny bog.

Det er jo sig selv og hende, han skildrer her.

Og han skitserer straks et møde, hvor den digtede Gemma taler lignende ord som den virkelige … da optræder den fingerede magister imod hende.

Og nu skriver Johannes således:

"Han, hvis tanke kun er opfyldt af længsel efter det kvindelige, er blevet mere og mere oprørt. Og nu siger han: "Hvis jeg forstod den sidste ærede taler ret, skulle vi altså være på vejen mod et fremtidsland, hvor der ingen kvinder fandtes … ingen kvinder i den forstand, hvori vi hidtil har været vant til at betragte dem og se op til dem … Men herimod protesterer jeg på det mest bestemte! … For – hvor stor del end kvinderne får i tidens arbejde, og i hvor høj grad de end bliver mændene ligestillede, håber jeg aldrig, at den tid vil komme, da begrebet "Das ewig Weibliche" forsvinder … Hvis kvinden skal have en reformdragt, da må den efter min mening være af en sådan art, at den, samtidig med at være mere praktisk, dog bevarer kvindeligheden og ikke gør kvinden mandhaftig. For – vi kan aldeles ikke undvære kvindeligheden eller kvinderne! Og hvis den ærede foregående taler tror, at det er et tegn på fremskridt, at kvinden mere og mere nærmer sig manden, da kan jeg kun oplyse Dem om, at aldeles det modsatte er tilfældet. Det har gennem tiderne vist sig, med den voksende kultur uddybes forskellen mellem mand og kvinde mere og mere – den forskel, som Gud og naturen har sat, og som aldrig kan udviskes! Det er kun hos ukultiverede folk som hottentotter og eskimoer, at mand og kvinde i ydre, væsen og klædedragt har så store ligheder, at man ikke kan skelne dem fra hinanden!

– Solen skinner denne januarmorgen også ind i Frederiksberg Have på de hvide græsplæner, de rimtunge træer og den frosne kanal, hvor allerede enkelte skøjteløbere jager af sted ad den blanke isflade.

Dette friske vinterbillede spejler sig i to kvindeøjne, der fra en anden sal i et af havehusene i Allégade ser ud i haven.

Det er Gemma, der står ved vinduet og stirrer ud.

Hun har lige læst avisreferaterne fra i går aftes.

Mellem linjerne læses en smule forundring over hendes skarpe udtalelser – det får så være; hun fortryder ikke et ord!

Men hun føler sig så underlig træt i dag; hun har i den senere tid været så anstrengt.

Solen falder ind på moderens billede … og Gemma bliver på én gang så blød om hjertet … hun synker ned – så modløs og opgivet.

Er det virkelig den stolte reformkvinde, der er sig selv nok, som sidder her?

Men hun tager sig pludselig i det og springer op … åh, det er ikke andet end de tossede nerver; de har aldrig før mindet hende.

Hun stod atter ved vinduet og så ud på skøjteløberbanen … der stod en dame, ganske ene og uhjælpelig, så vidt man kunne skønne … nu kom der en herre flyvende og greb hendes hånd, som hun rakte ud imod ham … og de fo'r af sted sammen.

Nej, aldrig, aldrig skulle nogen tage Gemmas hånd … før ville hun segne end lade sig lede af nogen mand!

Dumme tanker! Hun ville skynde sig ud i den friske luft og det herlige vejr – det var det, hun trængte til!

Hun gjorde et lidt finere toilette end ellers og tog sit overtøj på.

Så ringede det.

Det var generalinden, der kom stormende ind:

"Tak for i går aftes! … Jeg kunne desværre ikke komme; jeg var i komiteen for de hjemløse kvinder – først en lille middag hos præsidentinden fru direktør Bassman – generalen fik en

guldmønt at more sig for – hahaha! Mit stykke er nemlig antaget – man venter sig en stor succes! Jeg fik mit antagelseshonorar i går … og giver frokost i dag! … Hvad mener De om nogle skaldyr og en porter hos Josty? … Og bagefter går vi et rask trip gennem Zoologisk Have … Jeg skal ud og se på aberne … jeg elsker den gamle bavian – man trænger til at se noget rigtig grimt en gang imellem … Jeg har som sagt kun læst bladene – mændene har nok fået, hvad de kan have godt af … Men, hvad er det? Kalder De det promenadetoilette for reformdragt, – så bliver det vist ikke så svært at få den indført!"

Det er et mærkeligt liv, magisteren fører denne vinter – så indadvendt som aldrig før.

Marinus ser med forbavselse, og forældrene kan forstå det af hans få breve, at han mere og mere ligner eremitkrebsen, der indeslutter sig i sin skal. Ja, han vandrer ud og ind mellem sine bogreoler, og hans indre er en labyrint, hvor hans tanker mere og mere forvilder sig, men altid vender tilbage til det samme udgangspunkt: Gemma.

Om dagen døser han tit hen, og hans middagslur er længere end ellers.

Men når han hører Marinus sove, og rådhusklokkerne har ringet midnattens stilhed ind, da begynder egentlig først hans dag.

Aldrig før har han arbejdet så utrætteligt og udholdende.

Han søger ikke biblioteket mere … teatrene går han ikke i … og selv Frederiksberg lokker ham ikke.

Går han i kirke, da er det til aftensang, hvor han træffer de færrest mulige … og da kan han, om han får en idé – til de

nærmest siddendes forbavselse – pludselig rejse sig midt i et salmevers og styrte ud af kirken.

Han har kun én tanke: sin bog, kun ét mål: dens fuldendelse.

Mere og mere går det op for ham, at det ny moment, han digter ind i bogen, passer så godt til den: han vil jo vise og hævde kvindelighedens sejr over alle ukvindelige fremskridtsplaner og reformdragter – dette passer så udmærket til julen, der slynger sin ramme af duftende grankviste om gudsmoders jomfruelige billede.

Og hans forhold til Gemma har undergået en væsentlig forandring efter hendes ukvindelige optræden ved mødet om reformdragten.

Har han tidligere været ivrig efter at møde hende – så frygter han nu næsten for det.

Den virkelige Gemma drager ham ikke mere.

Men i nattestilheden fødes af timernes arbejde en anden Gemma, der skal leve i hans digtning, den Gemma, som han elsker.

For den Gemma, der talte så udfordrende på hint møde, vil han helst glemme.

Han tænker på en anden Gemma, den, han fik et glimt af hin forårsdag i palæet, hende, han så ind i øjnene i Nässjö, og som han så den aften i teatret – den Gemma digter han ind i sin bog.

Han vil som Goethe frigøre sig for sit kærlighedsforhold – men, uden at han aner det, digter han sig dybere og dybere ind i det.

Han glemmer, at hans kærlighed i høj grad er et fantasifoster. Han havde jo aldrig talt med den kvinde, som han vil digte sig

bort fra.

Det kærlighedsforhold, han ikke har oplevet, det søger han nu at digte fuldt ud.

En digter behøver så lidt at skabe af; og magisterens kærlighedsforhold var næppe nok en antydning.

Han slynger julens hvide, granduftende rose om hendes billede og lever sig efterhånden sådan sammen med den opdigtede Gemma, at han er nær ved at glemme den virkelige.

Og imens går vinteren.

Han aner næppe, at det er blevet forår, før han en morgen i april hører stæren fløjte ude i kastanjetræet, hvis store, svulmende knopper lyser i solen … og han ser, at det lille juletræ, moderen sendte ham til jul, virkelig gror og har fået friske, grønne skud.

Han står en morgen bøjet over den lille gran i det åbne vindue, indånder den friske, bløde luft … og aner ikke, at Marinus står bag ved ham med et brev.

Endelig vender magisteren sig og tager brevet. Han kender straks sin moders urolige hånd … åbner det og læser:

> Min egen, kære Johannes!
> Du har skrevet så lidt til os i vinter; men jeg kan jo nok forstå, at det er, fordi du er så optaget af dit arbejde. Bare du ikke bliver så lærd, at du helt glemmer dine gamle forældre. Vi har det jo ellers rart og godt herhjemme i præstegården. Jeg savner dig dog daglig.
>
> Og nu skal du da høre den store glæde, der er vederfaret os.

Ja, jeg havde jo nok mærket, at Petrea i den sidste tid havde været så underlig.

Hun, der ellers var så ordentlig til sit arbejde, hun gik nu altid i tanker.

Og hun, der ellers kunne være lidt spids, var blevet så usædvanlig mild. Fader skændte ligefrem på hende en dag og sagde: "Du modsiger os aldrig mere, Petrea; du er blevet så kedelig!"

Så sidder vi en morgen for et par dage siden ved tebordet inde i spisestuen … jeg hører døren gå fra "Bispegården" og fodtrin gennem salen – jeg hørte jo straks, at det ikke var dine slæbende skridt, som jeg holder så meget af – men i det samme bliver Petrea blussende rød og løber ind i dagligstuen, just som døren til salen bliver åbnet.

Og ind træder din gamle ven pastor Thorvald Holst!

Han gik hen til os og sagde, at vi altid havde været så gode mod ham; og nu ville han fortælle os, at han havde fundet sig en livsledsagerinde – hvad vi sagde til det?

Fader og jeg så på hinanden – Herre Gud, hvad skulle vi have mod det? Og det sagde fader jo også.

"Men ved De, hvem det er?" spurgte Thorvald så.

Vi så jo på ham.

Han gik ind i dagligstuen og måtte næsten trække Petrea ind til os.

"Her er hun – hvad siger De så?"

"Nå," udbrød fader, "det er altså lønnen, fordi vi har været så gode mod Dem – at De tager vort eneste lam fra os!"

Så slyngede han sine arme om Thorvald – jeg har aldrig set fader så glad; han omfavnede og kyssede os alle sammen … han lo og græd på én gang – vi savnede kun dig …

Det hele var gået skriftligt.

Thorvald havde sendt Petrea hæfterne af et nylig udkommet konversationsleksikon, som hun bildte os ind, at hun holdt – og deri lå hans breve – og når hun havde skrevet til ham, tog hun det altid selv med til Skive.

Ja, han har rigtignok narret os godt!

Og du kan ikke gætte, hvor han har fået embede … på Grønland.

Det er jo drøjt, de skal så langt bort!

Thorvald rejste næste dag … og nu er Petrea den gamle igen.

Da vognen var kørt med Thorvald, så jeg forbavset på hende, for hun så ikke en smule bedrøvet ud.

Så sagde hun leende: "Ja, du må gerne græde i mit sted, moder – for jeg kan virkelig ikke, dertil er jeg alt for glad!"

Ellers er alt ved det gamle.

Dine blomster står så godt i "Bispegården".

For resten er vi alle sammen raske.

Kun synes jeg i de sidste dage, at fader ser så alvorlig ud – i går kom jeg ind i hans værelse, uden at han vidste det, og da hørte jeg, at han sukkede dybt og flere gange gentog:

"Johannes, Johannes!"

Det er vist din fremtid, han tænker på.

For vel er du en dygtig og højlærd mand – men vi synes jo, at du med dine evner måtte kunne bringe det til noget mere end at sidde og hænge over de gamle folianter.

Ak Johannes! Hvilken glæde, om du engang mødte med en sød lille kone … Marinus er dig jo nok en god hjælp; men han kan dog aldrig være det for dig som en hustru, der kan sy og lappe og stoppe om dig.

I aftes, da jeg var kommet i seng, lå jeg og tænkte på dig – og da skinnede en venlig stjerne ind til mig.

Hermed to par sokker, jeg har strikket til dig.

Gamle Inger Marie var her forleden … hun kommer af og til herhen og snakker altid om den gang, hun var din barnepige … og når hun fortæller mig om dig, får hun altid et sigtebrød med hjem, og hvad der ellers kan falde af … Kan du huske, hun fortalte dig eventyr, da du var ganske lille … og du var især glad over ét, der hed "Julens Rose" – det ville du altid høre.

Vi er begyndt på havearbejdet; der er en masse vintergækker i år.

Nødderaklerne er så lange; og når solen skinner, ser vi de små røde nøddeblomster.

I juli holder Thorvald og Petrea bryllup i den gamle præstegård – og det vil du da være med til.

Gid du kunne skrive en bryllupssang!

Thorvald sagde rigtignok i går, at du godt kunne, når du blot ville; men det er du vist alt for lærd til … Jeg længes altid efter dig, min kære dreng!

Hermed to uldtrøjer – vær endelig forsigtig i denne forårstid.

Hils din sekretær!

Selv hilses du tusinde gange af fader, Petrea og din gamle trofaste moder.

P.S. Jeg har lagt nogle knaposte inden i sokkerne.

En morgen i maj sidder præstefamilien i Nørreby om tebordet i haven.

Præstekonen har just taget tepotten – da ryster hånden på én gang, så låget klaprer.

Thi døren til "Bispegården" knirker på det herligste.

Og gennem haven skrider magisteren og hans sekretær.

Moder og fader ser forbavset fra søn til datter … aldrig har de lignet hinanden så meget som i dag.

Det er, som om den samme magt har farvet deres kinder og lagt solglans i deres øjne.

Selv Petrea, hvis tanker er langt borte, kan ikke undlade at se den forandring, der er foregået med broderen: han ser, trods et vist anstrengt og forvåget udtryk, yngre og kønnere ud end nogen sinde.

Johannes står et øjeblik og ser på det hjemlige billede: de grønne plæner med blomstrende hyacinter og tulipaner … det hyggelige tebord … fader med sin store kontorkop …, moder med hånden på tepotten … og Petrea –.

Han går hen og omfavner søsteren så kærligt, at hun næsten modvilligt udbryder: "Er du gal, Johannes!"

Så siger han: "Hvor du er blevet køn, Petrea – og hvor I har det godt herhjemme! … Nu vil jeg holde ferie – for jeg har arbejdet hele vinteren – ikke sandt, Marinus?"

"Jo, hr. magister, det kan jeg bevidne, at vi har været flittige og det til gavns! Vi trænger virkelig til at hvile os."

Og Johannes holder ferie, hjælper moderen i haven og følger faderen på hans lange vandringer til syge og fattige.

Præsten mærker med glæde, at det er, som sønnen er mere levende og interesseret for andre mennesker.

Johannes har med familien overværet et par bondebryllupper i kirken og deltaget i gilderne bagefter.

"Jeg troede ikke, du brød dig om sådan noget, Johannes!" siger moderen.

"Jo vist så! Alt hvad der har noget af gamle tiders duft over sig, det tager mig … og der er noget af svundne dage over sådan et bryllup på landet! – en gammel dragt … en salmebog med spænder … et hovedsæt taler mere levende om fortiden end den mest glimrende afhandling!"

Han glemte dog heller ikke nutiden, for så vidt som bruden var det, der interesserede ham mest … han tænkte måske, hvordan en og anden ville tage sig ud i den dragt.

Ja ved et af brylupperne dansede han endog med den unge, kønne brud, og jo længere han dansede med hende, jo mere

smigret følte brudgommen sig og trykkede efter dansen hans hånd varmt, medens brudgommens fader, en gammel bonde, sagde: "Nu skulle præstens søn snart se til at få sig en bitte kone!"

Han går hver søndag i kirke.

Skulle magisteren have forandret sin bestemmelse … ville der alligevel blive en præstemand af ham?

Moderen begynder så småt at håbe det.

Imidlertid er alle stuer fulde af sytøj; spisestuen er forvandlet til en systue, hvor en indforskreven syfrøken fra selveste Skive tillige med flere landlige sypiger samt præstekonen og Petrea forarbejder udstyret.

Alt dette interesserer levende Johannes.

Så kommer i juli brylluppet.

Kirken er fuld.

Og den gamle præst taler varme ord til den unge præst og hans viv, der skal op til de kolde egne og ildne hjerterne.

Bagefter er der en festlig middag i præstegården, hvor omegnens proprietær- og præstefamilier er med.

Og da man nu sidder om bordet, der er smykket med alle havens blomster, bliver der omdelt en sang, der er håndskreven af Marinus og går på melodi af Julesangen.

Der står intet navn under den.

Men den synger sig med sine simple ord ind i hjerterne.

Og da den er sunget, rejser Thorvald sig og siger, at det er hans ven Johannes Falkenberg, der har digtet denne sang.

Og nu vil den grønlandske præst og hans viv ønske, at Johannes snart må følge i deres fodspor … ja, hun er måske ikke

langt borte, den kvinde, der formår at smelte isen om magisterens hjerte.

Johannes modtager skålen med et forunderligt, lykkestrålende ansigt.

Samme aften rejste de nygifte for næste dag at nå hovedstaden, hvorfra "Hans Egede" med det allerførste skulle føre dem til Grønland.

Da moder og søn hen på aftenen går sammen i haven, udbryder hun: "Så du er digter, Johannes – det har jeg aldrig vidst!"

Han svarer uden at se på hende: "Gid jeg var det, moder! Digterens kald er et af de højeste og største … hans toner giver genlyd i menneskehjerterne og løfter menneskelivet op i lys og glæde!"

Han kyssede moderen heftigt og skyndte sig ind; hun så forbavset efter ham.

Han føler sig egentlig så sikker i sin sag, han tvivler ikke længere om sit kald.

Derfor jager han heller ikke febrilsk … det er måske godt at hvile … han venter dag efter dag – men han kommer ikke i gang.

Sådan når man slutningen af september. Bladene melder om tidlig vinter i Sverige og Norge.

En eftermiddag, som man sidder om kaffebordet, kommer aviserne.

Da Johannes har fået sit københavnske blad og fordyber sig i det, ser Marinus straks på hans ansigt, at der er noget af særlig interesse. Men han kan ikke få avisen fra magisteren, der gemmer den i sin lomme.

Han er den aften så kærlig mod sin moder.

Næste morgen sidder man i spisestuen, hvor tebordet er flyttet ind.

Men der kommer ingen Johannes.

Da brister moderen i gråd: "Nu har jeg mistet alt – både datter og søn!"

"Hvad regner du da mig for?" smiler præsten.

"Du er jo ikke mit barn!"

"Nej – men du er selv et stort barn, som aldrig vil blive voksen og ingenting hører og ser!"

"Hvad har du da set? … Tror du, Johannes vil blive præst?"

"Nej, lille Minna! Men du har den samme fejl som alle andre mødre – du vil helst have, at din søn skal gå i hagesmæk og gangkurv hele livet … Jeg tror, at han er i færd med at blive en mand – det er hovedsagen!"

Moderen ser hen for sig og sukker:

"Johannes – Johannes!"

7. I julegranens land

Vugget af sortegrå bølger og under en næsten vinterlig himmel stævner dampfærgen over Sundet.

Det er en af de første dage i oktober … men vinteren har allerede vundet sin første sejr.

Han ser det med glæde … den danske magister, der spejder mod land og fra dampfærgens dæk ser Sverige i den blege vintersol med sneens hermelinskåbe kastet om sig.

Andre drager fra Nordens tåge til Sydens sol og sommer – men han søger just vinteren … den rigtige nordiske julevinter.

Mon det alene er den, han søger?

Hans rejsefælle, der står ved siden af ham, har sine egne tanker om den sag … skønt magisteren kun synes at have én lidenskab: Sverige – den svenske natur – jul i Dalarne.

Fik han ikke se dalkullarnes og dalkarlenes brogede midsommerdans om majstangen, så vil han nu se de hvide snealfers hvirvlende dans om julegranen.

Den egentlige grund til hans rejse ligger langt dybere, så dybt, at han knap kan se den … men han måtte af sted … for en dag i præstegården mærkede han, at han var kørt fast i sit arbejde.

Han begyndte at blive ængstelig: hans roman om julen er uhjælpelig standset – slutningen mangler.

Inspirationen kommer ikke.

Det simple kærlighedsforhold var slynget i en enkelt knude; men han kunne ikke løse den.

Og vinter måtte han have, rigtig vinter for at kunne skildre den nordiske jul … ikke den ustadige danske vinter, der den ene dag glimrer og lyser som eventyrets strålende fe for den næste dag at kaste sin hvide dragt og stå der som en grå og gusten gamling, opløst i tårer.

Nej – en af sin barndoms hvide vintre, som han havde set dem i Jylland, måtte han have … men det var, som vinteren var flygtet nordpå, og der søgte han den nu.

For længst er Københavns tårne ude af syne … Malmøs snedækte huse viser sig, mens måger og terner skrigende kredser over de mørke vande, der gynger ind mod kystens hvide snebræm.

Nu lagde dampfærgen til.

Og et par timer efter sad de i toget.

De kørte dag og nat – stadig gennem mere og mere sne.

Næste morgen nåede de Stockholm.

Her så de på "Kgl. Dramatiska Teatern" Strindbergs stemningsfulde skuespil "*Siste Riddaren*".

En sådan aften i Stockholms fineste teater er en fest, man ikke glemmer.

Gennem den smukke forhal og de stilfulde gange når man ind på en tilskuerplads, hvor det festklædte publikum straks stemmer sindet.

Og man mærker fra først til sidst en forståelse, ja næsten andagt, der øjensynlig virker inspirerende på kunstens udøvere.

Magisteren giver sig hen og nyder det brogede fortidsbillede, digteren opruller fra de svundne tider … med gamle skikke, gamle dragter – og gammelt had.

Dog den danske mand smiler kun, når han hører de mange udfald mod hans landsmænd. Det må skrives på den historiske kolorits regning.

I det sidste optrin siges der med hensyn til Gustaf Vasa: "Nu skal vi snart spørge nyt fra Dalarne!"

De ord tænder i magisterens sjæl.

Det er, som han selv kunne have slynget dem ud – ja, de derhjemme skal snart høre nyt fra Dalarne!

Næste morgen sidder han atter i toget.

Gennem de store ruder i restaurantvognen ser Johannes ud på det vekslende landskab, de forbiglidende billeder.

Ja, dette er vinter!

Sneen ligger tæt og blød over gran- og birkelunde.

Og nu bryder solen igennem.

Birkenes hvide stammer er sølvlysende, og de tynde kviste hænger der med rim, glimrende og glitrende.

Røde huse titter frem. Søerne er allerede tilfrosne. Se – der glider en slæde over den hvide flade.

Men det altbeherskende er granerne.

Ja, med bankende hjerte ser Johannes, at han drager ind i julegranens land.

Her står granerne i tusindvis, i alle aldre, alle størrelser og skikkelser … som børn, der ligesom tripper efter de ældre … og der er gamle, gamle graner, der har set mange slægtled fare hen i sommerens sol og vinterens sne.

Sneen sidder hist og her som hvide julelys, der tændes af solen, og sneen danner julestjerner i toppen.

Langt, langt bort ser han dem … et uendeligt tog af graner, ingen begyndelse og ingen ende … fyldende dalen og vandrende

op ad bjerget, fortonende sig mod himlen … og ét har de tilfælles – de peger opad, op med de slanke spir.

Marinus ser med forundring, at jo mere de rejser, jo gladere ser magisteren ud … som var det selve foråret, han rejste ind i.

Hans hjerte har været som en tillukket studerestue, fyldt med støvede bøger … men den stærkeste magt i livet – den, som ingen kan stå imod – har blæst vinduerne op og viftet støvet bort.

Nu ser han langt bort ud i naturens rige skønhed.

Ja, for første gang ser Johannes rigtig noget uden for sig og nyder naturen.

Hvad er det da for en magt, der har bragt hans hjerte til at banke og åbnet hans øjne?

Han ser til tider helt fortumlet ud.

Den tro tjener har undertiden været bange for sin lærde herre.

Og skønt julebogen har givet mere håb om, at magisteren nu skal finde sit felt – så er Marinus endnu mere ængstelig end nogen sinde før.

For magisterens distraktion synes at kulminere.

Det er, ligesom en tilbagetrængt jubel fylder ham.

Han glemmer sit ydre, sin optræden – og han synes at vandre i en anden verden, ikke ænsende sine rejsefæller … ikke anende, at han træder sine medrejsende på fødderne, tager andre folks rejsetasker, pludselig begynder at nynne, som han sidder allerbedst … stadig noterende i sin lommebog og småsnakkende med sig selv.

… Toget holder ved en lille station.

Da udstøder Johannes et jubelråb, der får alle i kupeen til at stirre på ham.

Se: på stationen står folk i brogede, maleriske gamle dragter.

Stolte dalkarle i lange, blå frakker med rød kant, gule knæbenklæder med røde kvaster – og vakre dalkullar med hvidt liv, farverig vest, den spidse hue, det regnbuestrålende forklæde og den kokette lille taske.

"Dalarne!" råber Johannes.

Han vil absolut ud og har allerede rejst sig; da går toget … og han synker i skødet af en ældre dame.

Atter gennem store, uendelige granlunde … det er, som granerne følger og vil vise vej … jo hurtigere han iler, des hurtigere også de … det ser ud, som de løber om kap med toget … og standser det så endelig, er granerne allerede ved målet.

… "Falun!" råbes der.

"Her bor Selma Lagerlöf!" siger en ung svensk dame … med denne stemmeklang, der får det berømte navn til at klinge som fuglesang og skovkilder.

Taknemmelige tanker sender han den svenske digterinde, der har draget og løftet ham.

Han føler sig i øjeblikket som "Gösta Berling", der skal ud på eventyr.

Hvad søger den danske magister her i de vældige skove, som toget atter glider ind i?

Er det herude i bjergenes og granernes vildeste og mest forladte ensomhed, at den findes, den julens rose, som udfolder sig i julenatten?

… "Rättvik!"

Toget standser.

Her stiger magisteren og hans ledsager ud.

Uden for stationsbygningen holder en slæde, hvor en gammel dalbonde i sin hvide pels sidder og venter de rejsende, der tager plads.

Nu er det blevet aften, en højnordisk kvæld, så ren og skær og kold.

Men kulden føles ikke, for blæsten har lagt sig til hvile inde under de snetyngede graner.

Af sted går det gennem de hvide skove i julegranens land med raslende bjælder og prustende, dampende heste – under den høje, stjernesåede himmel.

Da fyldes Johannes' bryst af en følelse, han ikke har kendt siden ungdommen: en jublende glæde over at føle sig i samklang med skoven og sneen og himlen og stjernerne – den store, friske natur … en taknemmelig følelse af at sidde her sund og stærk og drage mod – lykkens land?

Ja, lykken må være her … vinteren er her … julen kommer her … og –!

På én gang synger han Julens Sang.

Marinus ser forbavset på sin herre, der synes ung og løssluppen som en attenårig.

Nu glimter et lys ud i natten … ét til … hus efter hus farer de forbi.

Så drejer slæden ind på en sidevej.

Den gamle dalbonde skal gøre et flot sving … og just, idet slæden kører op foran en villa, vælter han magisteren og Marinus ud i en snedrive.

Da de atter dukker op, hilses de af latter.

Dalbonden, der selv har besørget det hele, ler med sin klukkende latter.

Værtinden på trappen ler ud til dem: "Velkommen til Dalarne! Nu fik De dåben, så bliver De gode dalarmænd med liv og sjæl!"

Tjenestepigen, der stod parat for at modtage bagagen, lo, så det rungede i natten … og om det så var hestene, måtte de dreje hovederne for at se efter de danske snemænd, der bankede og rystede sig for at komme af med sneen.

Så træder de ind i en forstue, lun og varm som alle entreer i Sverige; kakkelovnen ler dem i møde med en stor, glødende mund.

Og værtinden fører de rejsende ind i to rummelige værelser i stueetagen, hvor birkeveddet brænder og knitrer i den hvide svenske ovn og sender en regn af ildgnister ud imod de to danske, som ville det gøre sneens uret god igen.

Det største og inderste er magisterens værelse.

Han sætter sig straks til skrivebordet – men det står på tre ben og hopper.

Magisteren ryster stærkt på hovedet; og det bliver ikke bedre, da værtinden smilende erklærer, at ingen plejer at skrive ved det, da der findes et skriverum ovre i hovedvillaen.

Men Marinus har hurtigt anbragt en papirsprop under det umulige ben; og magisteren, der mærker, at det står fast, griber henrykt værtindens hånd og takker for den venlige modtagelse.

Der bor flere gæster her i huset, men måltiderne indtages i den anden villa.

Da Johannes ved Marinus' hjælp har fået alt udpakket og sit skrivebord arrangeret med forældrenes, Petreas og Thorvalds

portrætter samt den tykke blækflaske stillet parat til optrækning, begiver de sig begge over til hovedbygningen.

Langsomt nærmer de sig den ad den glatte gang, der er skuffet mellem snedriverne.

Johannes spidser øren: der høres sang … disse mærkelige dybe toner, som var det en drossel, der sang dem ud over knoppede trækroner – så er det dog forår heroppe!

Magisteren griber på en gang Marinus så hårdt i armen, at han standser: "Hvad er der, herre?"

Men hans herre svarer ikke; han bliver stående og lytter til tonerne, som hans tørstende sjæl inddrikker.

Så er hun dog her!

… Hin eftermiddag i præstegården havde han læst i et blad, at Gemma Høg opholdt sig på en studierejse i Dalarne – i nærheden af Rättvik.

Han sad jo fast med arbejdet, fast som i en slæde, der var kørt ind i sneen – men det gav som et ryk i slæden …

Hun ventede ham deroppe uden at vide af det – for at afslutte digtningen!

Det er jo kun for ideens skyld, han søger den virkelige Gemma … kun for bogens skyld han er draget efter Gemma Høg … han mangler slutningen – den skal hun skænke ham.

Nu hører sangen op derinde … håndklap og bifald følger efter.

Johannes vil gå ind … men der lyder nogle akkorder … hun synger igen.

Det er jo en af folkeviserne fra hin dag i palæet – hvilken kan han ikke høre.

Han står endnu et øjeblik … da iler han ind, og før Marinus kan standse sin lærde herre, går han med snedækte galocher og i pels ind i spisestuen, der støder op til musiksalonen.

Ja – derinde står hun og synger … nu lyder det med en dæmpet jubel, der bryder sælsomt gennem den dybe røst som lys gennem mørket:

Der var glæde i kongens gård
og favert at lyde derpå:
Kongen han gav sin datter bort,
Orm Ungersvend hende tog.
Men skoven stander al udi blomster.

Knap er sangen endt, så stormer Johannes ind i salonen.

De svenske damer og herrer ser forbavset på denne bjørn i sin tykke vams … der trænger ind i stuen.

Da magisteren lidt efter viser sig uden overtøj, gør han et mere civiliseret indtryk, særlig da værtinden præsenterer ham som magister Johannes Falkenberg fra København.

Gemma har opdaget hårtoppen … hun bøjer sig over sine noder, pakker dem sammen og forsvinder.

Johannes var helst straks fulgt efter hende – men et blik fra Marinus holder ham tilbage.

Så tidligt magisteren kan være det bekendt, går han med Marinus.

Nu oppebier Johannes det øjeblik, da hans tro tjener er vandret til drømmenes land.

Når han først er faldet i søvn, er han næsten ikke til at vække.

Gennem hans værelse lister Johannes ud i sneen.

Der vandrer han frem og tilbage.

Hvor er hun?

Han ser op til villaen; der er slukket alle vegne.

Men det er jo nok, at hun er her.

Nu, efter at han igen har hørt hende synge, er ideen og virkeligheden smeltet sammen, den opdigtede og virkelige Gemma forenet i én skikkelse.

Han tænker slet ikke på bogen mere, efter at han har været i stue med hende, set hende så nær.

Hun lignede sig selv så aldeles fra den dag, han først så hende.

Ja – nu stander skoven udi blomster!

… Der er en rose, der lyser ud over markerne … og Dalarnes kolde skove bliver i nattens stilhed til en rosengård.

I den stille, stjerneklare nat ser han ud over de store vidder.

Så langt han ser, står juletræerne.

Han tænder dem med tindrende lys og fylder dem med tusinde gaver – det er til hende alt sammen!

8. Vinter i Dalarne

Op over højderne skrider i den tindrende vintermorgen den danske magister.

Langsomt går han frem gennem sneen, skridt for skridt, idelig opskræmmet af farende slæder, der aldrig viger til side, så han gang efter gang må træde op i snedriverne.

Nu står han på et højdepunkt i udkanten af skoven og ser ud over egnen.

For hans fødder ligger Siljan – tilfrossen, hvid og snedækket.

De skovklædte højdedrag ses snepudrede rundt om.

Solen bryder igennem. Rimen skinner i træerne; sneen tindrer som det hvideste pelsværk.

Ruderne lyser hist og her i de røde hytter, der tegner sig så smukt på den hvide baggrund.

Og gennem dette snelandskab jager mænd og kvinder i brogede dragter.

Der står en lysende glæde af deres øjne, som drog de til en strålende højtid.

Da går det på én gang op for den danske mand, at her er sneens højsommer eller højvinter – at vinteren her er en fest, hvorom man ingen anelse har nede i det lille øland med den tågede luft og de tunge skyer.

Sommeren i Dalarne, så herlig den ellers kan være, er tit varm og trykkende; møjsommeligt går dalbonden eller hans udasede heste de lange veje til og fra byen, hjemmet og kirken – for ikke alle vegne kan vejen over søerne nyttes.

Men vinteren, vinteren – det er, søm den skænker vinger!

Se: slæderne jager med lynets fart af sted – drenge og piger farer på ski hen ad de hvide veje; ja, om det så er gamle mænd og koner, står de bag på den lille, tomme slæde, der bringer dem frem, idet de stadig støder fra med det ene ben.

Træet fra skovene … sten og tømmer til byggepladserne på højderne – alt bæres og bringes det på de let glidende slæder, der som eventyrets ånder synes at flyve.

Se, hvor dalkarlenes hvide pelsfrakker og gule benklæder lyser … og dalkullarnes farverige dragter funkler i solen på den hvide baggrund.

I et nu føler man sig århundreder tilbage … det er, som tiden har stået stille heroppe.

Sådan har disse mænd og kvinder set ud, da Gustaf Vasa talte til dem.

… Klokkerne ringer til kirke i Rättvik.

Slæderne suser mod dette mål, og den danske mand følger.

Nu går han ind gennem birkealleen, der fører op til kirken.

Her ser han på bakkehældningen ned mod Siljan en hel lille by af ganske små træhuse, årgamle og vejrbidte, hvor de langvejsfra kommende kirkegængere sætter hesten ind og holder en lille rast før og efter gudstjenesten – udvekslende nyheder, før de atter drager til deres ensomme hjem.

Johannes træder ind i den ældgamle kirke.

Da toner orglet.

I et nu rejser hele menigheden sig og bliver stående under salmesangen.

Og de skønne, svenske stemmer bærer salmens ord op under hvælvingerne.

Magisteren ser med forskerens dybe glæde, at det er, som svundne tider var steget op af graven.

Så andægtig de ser i deres salmebog … nær ham står to gamle kvinder i deres stilfulde klæder – den ene ser i én stor salmebog med vældige bogstaver, den anden i en ganske lille med fine spænder … begge salmebøger er åbenbart arvegods, der gennem slægter er gået fra hånd til hånd.

Magisteren føler, at det måtte være herligt at være præst, når man har en sådan menighed at tale til.

Men hans tanker føres pludselig tilbage til nutiden … han hører dybe toner, en røst, som han aldrig tager fejl af – og omsider ser han hende, for hvis skyld han er kommet herop.

Men hun er helt optaget af sangen og ser med sin nabo i den svenske salmebog, hvis ord hun synger så tonende, at snart hele kirken lytter til den danske kvinde.

Da gudstjenesten er endt, søger den danske mand den danske kvinde – men hun er ikke til at øjne.

Så jager de atter alle af sted, farer og flyver på store og små slæder fra kirken til de mange, mange hjem, der ligger gemt rundt i sneen og de store skove.

Som Johannes nu vandrer hjemad gennem den brogede sværm, da vågner lysten i ham til at skildre alt dette.

Men han må vente lidt … han samler kun ind til kuben.

Han må først se julen heroppe; den må han have med i sin bog – hvorledes, ved han ikke.

Han tænker mindre på digtningen nu end på livet, som det sig anstår en ret digter, der først erfarer, hvad han rummer, når inspirationen får det opsamlede væld til at springe.

Hej – hallo – ur vägen!

Der kommer en slæde susende.

Johannes går ind i sneen, den dybe sne, hilst med latter af de unge, friske mænd og kvinder, der jager forbi.

Nu går han gennem skoven ad en ensom vej. Da ser han til sin forbavselse, at også fuglene her har stærkere farver end i Danmark.

Derhjemme ser man mest de beskedne gråspurve – men her lyser i alle farver: dompapper, rødkælke, blåhalse … og de strålende gulspurve.

Han møder styrket og oplivet til frokosten og får plads ved den danske dames bord … fra værtindens side en fin opmærksomhed, som Gemma dog ikke synes at påskønne.

Hendes svar er kun korte og adspredte på alt, hvad hendes landsmand siger.

Magisteren er opmærksomheden selv … han vil bringe Gemma alt fra smørgåsbordet, men får kun svar som: "Ost nyder jeg sjældent så tidligt på dagen … æg spiser jeg aldrig … Tak, men jeg drikker helst te."

Da hun rejser sig og går ind til klaveret og begynder at spille en salme, hun har hørt i kirken, vil han rette på nodehæftet, der er ved at glide ned … men han opnår kun at vælte det hele, så nodebladene drysser ud over tangenterne … og Gemma skynder sig bort.

– Arbejde kan Johannes ikke … han er midt i en Sturm und Drangperiode, der gør ham det umuligt at samle sig.

Der er ingen ro over ham.

For et syns skyld tager han undertiden en bog; men hans øjne er ude på marken, hans øre er på trappegangen – hun bor jo ovenpå … det er måske hendes skridt, han hører over sit

hoved … og han kommer tit så pludseligt farende gennem Marinus' værelse, at denne skræmmes op.

Ser han nu Gemma vandre ud, følger han i afstand – men han når hende aldrig.

Går hun over i hovedvillaen, dukker han pludselig op.

Synger hun, kan man se på ham, at han er i den syvende himmel.

Om aftenen samles pensionatet i salonen.

Et par herrer synger studentersange.

Nu beder man Gemma … hun må endelig synge danske sange.

Hun skrider til klaveret, idet hun tilkaster magisteren et advarende blik.

Hun synger *Agnete og Havmanden* … *Flyv fugl, flyv* … og andre danske sange.

Tilhørernes jubel ombruser hende.

Så lyder fra hendes læber sangen om den herre Jennus, hvis kys forvandlede den liden orm, så

"– hun blev til så høvsk en jomfrue".

Det blev i magisterens øren en sang om ham og hende – Jennus … det lød jo næsten som Johannes!

Og på én gang står han ved klaveret … hårtoppen lige i vejret … hans øjne tindrer … hans kinder er helt blege – da hun synger:

Det var herre Jennus,
han gav den jomfru sin tro,
og så lod han deres bryllup gøre,
dem både til glæde og ro.
Den rose ville han love.

Da er hun ikke sig selv mægtig … så snart den romantiske melodi er sluttet, spiller hun en lystig galopade – det vækker latter og jubel … de unge begynder at danse.

Magisteren lister ud.

… Gemma ser snart, at hun ingen fred har for magisteren.

En morgen går han ude i sneen og spejder efter villaens dør.

Hun er ikke gået ud endnu.

Døren åbnes.

Og han ser til sin forbavselse, at hun styrer lige mod ham.

Hun er øjensynlig i en stærk sindsbevægelse og siger: "Hr. magister, må jeg sige Dem et par ord – men ikke her, hvor alle ser os!"

Hun går rask foran … han følger efter.

Så standser hun under en stor hængebirk: "Sig mig, hr. magister! er det Deres mening, at De vil fordrive mig herfra? … De ryster på hovedet – jo, det må vist være Deres hensigt! … De forfølger mig alle vegne – vil De gøre mig til en fabel? … Jeg kan jo ikke synge en tone, før De –! Jeg gentager kun, hvad jeg én gang har haft lejlighed til at erklære offentligt – mændene har aldeles ingen betydning for mig qva mænd!"

Fra nu af holdt magisteren sig så påfaldende borte fra sin landsmandinde, at det vakte almindelig opmærksomhed.

Hvis han mødte hende, gik han i en stor bue uden om hende.

Gemma ærgrede sig dagligt.

Men samtidig med, at magisteren afholdt sig fra enhver ydre tilkendegivelse af sin interesse for Gemma, skete der forskellige ting.

Om natten hørtes naboens lænkehund hyle længe. Der sås spor i sneen under Gemmas altan – og nogle nervøse damer mumlede om, at der undertiden i strenge vintre havde vist sig ulve i Dalarne.

Magisteren så ved denne fortælling uvilkårligt på sine fødder.

Og fra nu af hørtes ingen uro om natten.

Et par dage efter, da alle var samlet ovre i hovedvillaen – man sad om den blussende ild og havde så småt julefornemmelser – opfordrede man den danske dame til at synge danske julesange.

Efter at have sunget forskellige salmer og viser, der alle vedrørte julen, intonerede hun pludselig en melodi, der fik Johannes til at fare sammen.

Og nu sang hun "*Julens Sang*" således, som Johannes aldrig havde hørt den sunget før.

Midt under sangen skyndte han sig ud for ikke at røbe sig.

… Nu tav tonerne – der indtrådte dyb stilhed, fulgt af et brusende bifald.

Så hørtes mange stemmer – et anslag på klaveret – Gemma har ikke fået fred, før hun synger julesangen igen.

I dette øjeblik følte Johannes for første gang noget af en litterær faderglæde … ja, de skulle vide derinde … hun skulle ane, at digteren af denne sang var ham, der vandrede om herude i sneen.

… Imidlertid vakte det stigende opsigt, at magisteren og Gemma nu aldrig mer sås sammen … han undgik hende på den

latterligste måde – og man begyndte at tro, at hun havde givet ham en kurv.

Da dette gik op for Gemma, kæmpede hun en hård kamp; hun havde mest lyst til at rejse, men kunne dog ikke bestemme sig dertil.

Det ville jo også være at give rygtet ny næring.

… En aften synger hun atter danske sange – til sidst:

Det var en lørdag aften,
jeg sad og vented dig.

Alle så hen på magisteren, der sad med et så opgivet udtryk, at man straks overførte sangens ord på ham:

… For du har fået en anden kær
og slaget mig af sind.

… Jeg ville roser plukke,
jeg plukker ingen fler;
jeg elsked dig så inderlig,
jeg elsker aldrig mer.

Tilfældigt kom Gemma under sangen til at kaste et blik ind i et stort spejl … og hun forstod i et nu situationen, da hun så hans ansigt og de andres smil.

Da hun rejste sig og modtog de sædvanlige taksigelser, var han allerede gået.

Hun sagde god nat og gik ud for at tage overtøjet på; da hun havde iført sig dette, kom hun i tanker om, at hun havde glemt sin lille håndtaske inde i salonen.

Hun gik derind og overraskede hele pensionatet, der stak hovederne sammen; og just, da hun trådte ind, udbrød en ældre

dame: "Visst inte! Hun vill inte ha' honom, den riddare av pen og pulpet!"

Da Gemma pludselig dukkede op, blev der en stor forfærdelse.

Hun tog sin taske, hilste smilende og skyndte sig ud.

Nu fulgte en nat så skøn, som hverken Gemma eller Johannes havde set den i Danmark.

Magisteren gik ude på den tindrende sne.

Da viste der sig flammende nordlys.

Han så op til Gemmas balkon.

Hun stod indenfor og stirrede efter det samme syn. Men han var skjult af nogle træer, så hun ikke øjnede ham.

Da åbnede hun et vindue … hun nynnede ud i natten, ganske dæmpet … det var julesangens toner … De lød så klagende.

Da brød hun af og lukkede vinduet.

Lidt efter slukkedes lyset hos hende.

Men den danske magister blev gående i den stille, svenske nat og så ud over Dalarne.

9. "Jag är en nordisk flicka."

Hele natten drømmer magisteren danske og svenske folkemelodier.

Han sover så fast; det er, som drømmen holder ham fangen … ja, Gemma skulle ane, at hun hele natten har sunget folkeviser for ham.

Nu synes tonerne at blandes med lyden af dombjælder.

Idet han vågner, hører han sang endnu, men – af en fremmed.

Han ser ud ad vinduet: en slæde kører bort.

Og det er, som hele huset gennemtrænges af en jublende sang, der lyder over hans hoved ud ad det åbne vindue:

::Se sländan hon går::
och ögat det flammar, hjärtat det slår,
::se sländan hon går::
och jag är en nordisk flicka.

Och aldrig kan dagen bli mig for lång,
när arbetet går vid sprittande sång,
till fjällen jag flyr, om hyddan blir trång,
ty jag är en nordisk flicka.

Og fra dette øjeblik er det, som hele huset dirrer af toner, der snart synker og snart stiger … en dejlig frisk sangstemme, en af disse klingre, malmfulde, svenske røster, der synes at øse af en uudtømmelig grube.

Magisteren laver sig til at gå ud.

Da han vil gå gennem forstuen, styrter der et væld af toner i en ung pigeskikkelse ned ad trappen, nær ved at skylle ham og Marinus til side.

Før de får hilst, er hun ude af villaen … og de ser hende forsvinde oppe i skoven.

Marinus ser bekymret efter hende: "Bare vi nu får ro til at gøre bogen færdig!"

"Jeg tænker ikke på bogen nu; jeg vil nyde mit otium og …!"

Han går så hurtigt, at Marinus opgiver at følge ham.

Da magisteren er nået op i skoven og står og stirrer over mod villaen – hører han atter sangvældet komme susende; den svenske ungmø flyver mod ham, syngende:

"Jag är en nordisk flicka!"

Så står hun og magisteren ansigt til ansigt.

Han præsenterer sig.

Hun nejer smilende og siger: "Mit navn er Jenny Carlsson … ansat ved Stockholms Telefoncentral!"

Og han ser nu hvide, skinnende tænder og et smil, der lyser ud af det lille, strålende ansigt, indrammet af gult purlehår under en blå hue.

Hun bærer en blå pels og et par pelsstøvler med skindkant.

I hånden svinger hun en lille, guldknappet stok, der ser lige så let og lysende ud som hun selv.

"Magisteren kan tro, det gør godt at komme herud i den friske luft! For vel har vi det også herligt i Stockholm – med skøjteture, baller, teatre og kafferep – men Dalarne er det dog ikke … og arbejdet slipper jeg for her. Man får ingen farve på kinderne derinde – og det trænger jeg til … De skulle ane, hvad

det vil sige at telefonere hele dagen … ja, når det er ens egne sager, så –"

Og hun så på ham med et par øjne, der gjorde ham helt ør.

"Og så er der det, at jeg helst sang hele dagen og natten med – og det går jo ikke på centralen!"

"Nej, det har frøknen sandt for dyden ret i! … Men hvorfor er De da ikke blevet sangerinde?"

"Sangerinde … hahaha!"

Og hun, lo, så det rungede gennem skoven.

"Nej, så kender De mig ikke! … Tror De, jeg kan nøjes med på en bestemt tid af aftenen at åbne for tonevældet, når regissøren giver signalet – ligesom disse vandfald, der kun springer, når de bliver betalt for det, og føreren rykker i en snor! … Kunne jeg, så sang jeg altid! Og når jeg ikke får en lille sangferie at synge mig ud i, så bliver jeg syg! – Nu skal De høre, hvor det lyder heroppe i den rene, stærke luft:

Jag sjunger hi, och jag sjunger hej!
Ty jag vill lustiger vara
och sjunger visor for annat ej
än för att sjunga dem bara.
Och frågor någon mig, varför det,
så svarar jag blott, att Gud han vet,
varför en liten fågel sjunger.

… Synger De ikke?"

Magisteren rystede på hovedet.

Og de begyndte at gå ned mod pensionatet.

"Vi bor nok i samme villa … så har jeg vist vækket Dem i morges – undskyld, hr. magister!"

Han mumlede noget, men kunne ikke få det frem.

"Hahaha! De ville naturligvis sagt, at det var Dem en stor behagelighed at blive vækket af min sang! … Mange tak! Det var smukt tænkt! … Så, nu er jeg sulten – man lever vel godt her? … Jeg har fået det anbefalet i Svenska Turistföreningen."

Magisteren kunne ikke få et ord indført.

Nu lød frokostklokken.

Marinus spilede øjnene op, da han så sin herre komme spadserende med den lille frøken fra skoven.

I hovedvillaens vinduer sås alle gæsterne … og bagest stod Gemma spejdende.

Hun så med en vis undren – som alle de andre – magisteren aldeles optaget af den nydelige, unge dame, der uafbrudt snakkede og lo.

Men som de nærmede sig villaen, løb hun pludselig ind.

Magisteren så sig uhjælpelig om … – Marinus var heldigvis i hælene på ham.

Da de kom ind, stod frøken Carlsson ved telefonen: "Ja så! Det varer altså lidt – og så ringer De mig op!"

Hun og magisteren trådte sammen ind i stuen.

Værtinden sagde smilende: "Mellem Dem behøves nok ingen præsentation!"

Hvorefter hun præsenterede den nysankomne for de øvrige gæster.

Magisteren og frøken Jenny fik plads ved hinandens side; og hun underholdt ham hele tiden.

Han syntes helt at have glemt Gemma.

Pludselig lød telefonen.

Jenny ilede ud i gangen.

Kort efter kom hun ind igen … men som forvandlet og ganske tavs … hun var blevet helt bleg.

Man så, at hun havde den største møje med at holde tårerne tilbage.

Så tidligt hun kunne, rejste hun sig og gik over til villaen.

Magisteren var blevet opholdt noget i samtale med en svensk herre, hvorefter han i dybe tanker vandrede over til sit værelse.

Da ser han Jenny komme imod sig uden overtøj, mere flyvende end gående.

"Telefon – telefon!" råbte hun ude af sig selv og forsvandt i hovedvillaen.

Lidt efter, da magisteren sad ved sit skrivebord, så han hende komme farende tilbage til villaen … nu var hun lutter solskin, og han hørte hende storme op ad trappen, nynnende favoritmelodien:

"Jag är en nordisk flicka!"

Oppe på første sal i den lille forstue sad Gemma og stirrede tankefuld på ovnen, hvor det brændte lystigt.

Jenny fo'r lige hen i hende: "Frøken Gemma Høg – var det ikke sådan? … Jeg fæstede mig straks ved det … Gemma – det lyder så smukt! Og De er jo den eneste danske dame her … Hvad må De tro om mig? – At jeg er lidt småtosset … ja, det er jeg også; men jeg skal sige Dem grunden … kom med ind til mig!"

Hun stak sin lille, fine arm ind under Gemmas, og, før denne vidste af det, sad hun ved siden af Jenny i sofaen i dennes værelse.

"Vi er naboer!" sagde Gemma og pegede på døren til sit værelse.

"Herligt … men nu bliver vi hos mig, ikke sandt … den dør er Øresund – derinde er Danmark … Og nu er vi i Sverige … Holder De af pralinés … værsgod, de er købt i Birger Jarlsgatan hos en landsmandinde af Dem … Nå, nu kommer vi til sagen … Jeg er ved telefoncentralen i Stockholm … og der har jeg gjort bekendtskab med en ung godsejer, stamherre til Eriksholm i Sørmland – eneste barn, og moderen er enke … heldigvis ikke adelig og ikke alt for rig. Hans mama forlangte blot, at han skulle tage sin juridiske eksamen, før han bestemte sig for noget … den tog han i sommer, så var han i Stockholm nu i efteråret for at se, om han ville bestemme sig for diplomatiet – men han bestemte sig for mig! Nu skulle han hjem og tale med mama om *sagen*, det er mig – en rar sag den, hvad – en meget alvorlig sag – hahaha!"

Og hun omfavnede og kyssede Gemma.

"Tænk: Alf og jeg har ikke kysset hinanden endnu … kun oppe på Skansen en måneskinsaften har jeg kysset ringfingeren på min venstre hånd og givet ham lov at kysse den … Nu ventede jeg telefon fra ham – men den kom ikke … jeg blev næsten syg. Men så fik jeg forbindelse … Hans mama ved alt, men hun siger, at vi er så unge endnu! … Alf påstår, at han nok skal besejre hende – og han længes så frygteligt efter mig."

Og hun rejste sig og sang:

"Jag vet en gosse, och han är min,
som är så vacker och glad i sinn,
och han har lofvat mig ring och tro,
och han skall bygga mig varmt ett bo.
::Och jag har lofvat med hånd och mun
att vara hans till min sista stund!::

Nogle dage efter – om aftenen samledes man som sædvanlig i salonen.

Jenny og Gemma overbød hinanden: så slyngede den svenske ungmø en af sine birkeduftende folkeviser ud … så klang fra den danske kvindes læber i dybe toner en af disse vemodige danske sange, der får en inderligere klang, når de synges langt fra hjemmet.

Jubelen var stor, da Jenny kvidrede:

::Får sorgen mig fatt,::
så spelar jag val den skälmen ett spratt.
::Får sorgen mig fatt,::
så är jag en nordisk flicka.
Jag sjunger min sång och beder min bøn,
och redelig flit får alltid sin løn,
och dagen blir lång, och kvällen blir skön,
och jag er en nordisk flicka!

Ikke mindre var glæden, da Gemma sang Bjørnsons "*Dulgt kærlighed*":

Han tvær over bænkene hang,
hun lystig i dansen sig svang.
Hun legte, hun lo,
med én og med to.
Hans hjerte var nær ved at briste,
men det var der ingen, der vidste.

Magisteren blev så grebet af denne sang, at han skyndte sig ud.

Da Jenny og Gemma den aften kom over i villaen, siger Jenny: "Gemma, hvorfor har du dig ikke en ven?"

"Jeg har en udmærket ven: min kære, gamle onkel Mathias!"

"Jeg mener ingen farbror … dem har jeg et halvt dusin af – jeg mener en *fästman*!"

"Jeg har i sinde at ofre mig for kvindesagen!"

"Hvor det er dumt, du! Lad dem om det, der ikke har noget bedre at gøre … Jeg vil sige dig en ting, Gemma: jeg synes, du bliver smukkere dag for dag!"

"Åh snak!" svarede Gemma næsten forskrækket.

"Vist så – det kan jo enhver se! Du så ligefrem dejlig ud, da du sang den sang om den dulgte kærlighed … du skulle have set magisterens øjne – han listede ud – "men det var der ingen, der vidste" … undtagen jeg, der så ham gå ud af spisestuen – hør Gemma, tag magisteren! … Hvorfor ryster du på hovedet? … Det er synd af dig – han ser altid så rørende på dig! … Tænk, om du nu fik ham, og I så kom og besøgte Alf og mig på vor gård i Sørmland … Der er store skove, hvor jeg kan synge hele dagen for Alf og vore småalfer … for vi får nok en hel flok – jeg elsker børn!"

Den nat lå Gemma længe vågen.

Hun kunne ikke blive klog på sig selv.

Hun brød sig naturligvis ikke det ringeste om *ham*!

Men hvorfor syntes hun da på én gang at have tabt interessen for alle sine fremskridtsidéer?

Åh, det var naturligvis disse nerver, der gjorde strejke … hun havde vist fordret lidt for meget af dem.

Hun begyndte at fortryde, at hun havde vist ham fra sig … stakkels mand – han var vel også nervøs.

Nu kunne hun såmænd med største ro indlade sig med ham.

Hun havde jo én gang for alle advaret ham – og hun følte sig så sikker!

Men … nærmede hun sig ham nu, ville Jenny tro, at hendes ord havde fænget i Gemmas hjerte.

Jo, nu vidste hun det – Jenny skulle selv foreslå ham at tage med dem på en eller anden udflugt.

Det gik langt lettere, end hun havde ventet.

Næste morgen kom Jenny farende imod hende:

"Tænk, Gemma – jeg har hørt, at der skal være et gammelt dalhjem ikke så langt herfra – det må vi op og se – vil du med i dag, vejret er godt? … Det var herligt! Så bestiller jeg den store slæde – har du noget imod, at jeg også spørger magisteren, om han vil med? … Nikkede du ikke? Jeg synes det!"

Gemma gik smilende over til hovedvillaen.

Lidt efter samledes man til frokosten.

Det forekom magisteren, at Gemma hilste venligere, end hun plejede.

Så hørte man, at telefonen ringede … og Jenny lo og snakkede derude.

Da hun kom ind, var hun ét solskin:

"God morgen, god morgen – undskyld, jeg kommer for sent!"

Et øjeblik efter udbrød hun pludselig: "Hr. magister! … Gemma og jeg har aftalt en tur over til et gammelt hjem i dag – vejret er så herligt. Slæden er bestilt til efter frokost – vi kan nå at være hjemme til lunch … Der er gamle dragter og sjældne sager at se! … Har De lyst …?"

"Mange tak – jeg ved sandt for dyden ikke …" svarede han med et spørgende blik på Gemma.

Denne tog øjeblikkelig ordet: "Ja – for os danske har det jo særlig interesse, hr. magister!"

"Det skal være mig en fornøjelse at tage ud sammen med frøken Carlsson og med Dem, magister Høg!"

Det var da endelig talt som en mand – et svar, ganske som Gemma ønskede det.

Det lød jo så herlig abstrakt … som to mandlige begreber – to magistergrader, der talte med hinanden!

Gæsterne spidsede øren.

Og hele pensionatet fyldte vinduerne, da slæden kørte frem med den gamle dalbonde på kuskesædet.

Før nogen kunne forhindre det, var Jenny sprunget op til kusken … nu måtte Gemma og magisteren sidde bagi.

Allerbagest stod Marinus med et lunt blink i øjet.

Til alles forbavselse havde Gemma kastet sin kavaj med tilhørende hætte og iført sig en fiks pels og skindhue, der klædte hende ypperlig.

Og idet man kørte, sang Jenny:

"Klang, min vackra bjällra!"

Gemma forstod på hele turen at holde konversationen inden for en vis grænse, der aldrig blev overskredet.

Følgen heraf var, at der mellem de to magistre blev et langt friere forhold.

Tillige observeredes det med forbavselse, at, ligesom han dag for dag blev mere soigneret, således blev hun mere kvindelig i sin dragt og sin optræden.

Udflugter rundt i Dalarne hørte nu næsten til dagens orden; på slæde eller til fods førte Jenny som en lystig og kyndig lille fører de tre danske rundt i forskellige hjem.

Og således gik det da til, at Gemma og magisteren aldrig fik en enesamtale.

… En dag siger Jenny: "Dit hår ser så underligt ud, Gemma! … Plejer du ikke at bære det kort?"

"Jo – men det er vokset ud her i Dalarne!"

"Ja, der er kommet grøde og vækst i dig, du danske bøg … men nu skal du vel snart klippes igen?" spørger Jenny med en skælm i øjet.

"Her i Dalarne! Jeg ville vist komme til at se smuk ud – det må vente, til jeg kommer hjem!"

"Vil du da snart rejse?"

"Snik snak … jeg har jo sagt dig, at jeg bliver her julen over!"

"Ja, men så bliver du da nødt til at flette det eller sætte det rigtigt op."

"Nå, ja, ja! det var vel ikke det værste! Man må jo se at lempe sig efter forholdene – når den hårde nødvendighed kræver det!"

Jenny tænkte i sit stille sind, at den "hårde nødvendighed" ikke var nogen anden end den danske magister!

… En dag har Jenny været aldeles overstadig; da banker det på døren, som hun sidder sammen med Gemma.

Tjenestepigen melder, at der er telefon efter frøken Carlsson.

Jenny farer over til hovedvillaen.

Efter en stund ser Gemma hende komme gående skridt for skridt som sorgens udtrykte billede.

Og nu træder hun ind, kaster sig om Gemmas hals og græder ustandseligt.

Endelig stilner det af, og Gemma vover at spørge: "Er han syg?"

"Syg! Nej, det er meget værre … han skal på bal derhjemme i egnen."

"Ja, men det dør han da ikke af!"

"Nej, ikke han, men jeg! … Tænk: han skal have lov at slynge armen om alle de unge piger … Kvinderne er så vakre i Sørmland! – Og mændene er så troløse."

Den triste stemning holdt sig til dagen efter.

Da kommer Jenny styrtende ind til Gemma, forpustet og strålende: "Jeg har lige talt med Alf i telefon … han har kedet sig så rædsomt på ballet … og alle damerne var så grimme og kedelige – hvor jeg elsker dem! Hans moder har skændt sådan på ham, fordi han har været så tvær og treven på hele ballet … er det ikke dejligt!"

"Jenny!" siger Gemma, "hvor kan du holde ud sådan at leve i spænding fra dag til dag? … Jeg kunne det ikke – Gud ske lov, at jeg er fri for al den spænding!"

"Kæreste du! Jeg ville ikke undvære det for alt i verden … Lad os nu komme en tur op i skoven."

Lidt efter vandrede veninderne arm i arm op på de skovklædte højder.

Og her sang Jenny nu jublende:

Det skall du veta, du ljusa björk,
det skall du veta, du gran så mörk.
Det vill jag säga er, blommer små,
det vill jag saga er, böljor blå!
Men varen tysta nu allihop,
att ej det kommer for snart i ropp!
Gud vet nog om det, som bor i skyn,
men ingen vet det i hela byn.

Humøret synker dog snart igen … der går flere dage, hvor Jenny ingen telefonbud får fra Alf … selv tør hun ikke ringe ham op.

Hun vil ikke vise sig ovre i pensionatet med sine forgrædte øjne – og hun synger ikke mere.

Hun agerer syg og holder sig på sit værelse, hvor kun Gemma besøger hende.

Således nærmer man sig slutningen af oktober.

Frosten begynder at bide stærkere … Stjernerne funkler over de store snesletter.

Så er det en dag lige efter middag.

Jenny ligger på en sofa; Gemma sidder ved siden af og holder hendes hånd.

Da meldes: "Telefon til frøken Carlsson!"

I et nu er hun ude af døren – og hun bliver længe borte.

Pludselig står hun igen i stuen, glad som aldrig før.

"Jeg skal rejse, straks, nu, i aften … Tænk: moderen syntes, at Alf blev mere og mere umulig … Og da han ikke ville tage nogen af de fæstemøer, hun foreslog ham, men rejse til udlandet, har hun givet efter … Da hun havde set mit billede, var hun besejret – kan du forstå det? … I morgen skal jeg mødes i Stockholm med Alf og hans mama. Kortene skal bestilles og udsendes – og til våren skal vi holde bryllup, og han overtager Eriksholm … Hjælp mig så at pakke!

Ja, när det blir vår,
han hämtar sin brud,
och bröllloppet står
ved flöjtarnas ljud;
och själf väfver jag
hans brudgommeskrud,
ty jag är en nordisk flicka!"

Lidt efter sad man ved kaffebordet i hovedvillaen.

Da kom en af de unge svenske damer løbende ind og sagde, at solnedgangen var aldeles brillant.

Man styrtede ud i forsalen.

Rättvikegnen er bekendt for sine smukke solnedgange.

Og det syn, man så, var da også aldeles henrivende.

På himlen lå stærke farver i alle nuancer og toner … grønt … lilla … violet og gult … Op ad de skovklædte højder lyste solen i de spredte huses og gårdes ruder.

Jenny hviskede til Gemma: "Det ser ud, som der flammer ild mellem træerne … som en hel Valborgaften … sådan skal Eriksholm lyse min bryllupsaften!"

Nu holder slæden for døren.

Jenny omfavner hele pensionatet – til sidst Gemma, til hvem hun hvisker noget, der bliver modtaget med hovedrysten.

Til magisteren siger hun: "Frisk mod, I gossar blå!"

Så bærer slæden hende bort, medens der viftes og vinkes … Langt borte hører man hende synge oppe i skoven.

Da magisteren den aften går sent ude, hører han sang … han kender Gemmas røst.

Hun står ude på balkonen og synger med en dæmpet, mærkelig bevæget stemme ud i natten:

"Jag är en nordisk flicka!"

10. Snedronningen

Så mild og fredelig hun ser ud, som hun ligger der i den gryende morgen, fast og trygt sovende.

Hvis det er en kæmpe, her hviler, en kæmpe, der er parat til at træde i skranken for kvindernes ret – da er rustningen i hvert fald aftaget, og det blanke sværd hænger i rustkammeret.

Men hun ser ikke ud til at drømme om kamp … et lykkeligt smil leger om hendes mund.

Hun ligner mest af alt en flicka – "en nordisk flicka"!

Og da hun vågner, lytter hun, lytter skuffet … således som hun har gjort hver morgen, siden Jenny rejste.

Gemma savner stadig den sang, der nu hver dag i disse uger har vækket hende.

En sød lille en – den Jenny!

Men gå i hendes fodspor … nej, det skulle den danske kvinde dog ikke have noget af!

En god kammerat havde hun jo nu i magister Falkenberg!

Ja, de to magistre omgås virkelig som de bedste kammerater ude og inde.

Og dog føler Gemma sig, uden at vide af det, som en flicka … som en ung kvinde – og det egentlig for første gang i sit liv.

Hos sin morbroder, i hvis hus hun opholdt sig som barn, var hun jo kun en rask dreng … og det lykkedes hverken onkel Matthias eller hans husholderske at få drengenykkerne rigtigt ud af hendes hoved.

Så kom fremskridtsideerne og tog hende.

For første gang føler hun sig nu som en ung pige … nå, det gjorde jo ikke noget – blot hun holdt sig på det kammeratlige standpunkt.

Og det går så ganske udmærket.

Når hun nu vandrer med Johannes – Marinus er altid med og baner undertiden vej med en lille skovl – da har hun den beroligende følelse, at magisteren og hun følges ad som to mænd.

Mon han mener det samme? … Ja, det lader næsten til det.

Generalinden ville vist le, om hun kendte disse tanker og så de to magistre sammen!

De titulerer hinanden "magister" … uden "hr." og "frøken".

Og de låner hinanden bøger.

Hun forbavses over, at han kun har digte med.

Han forundres ikke så meget over at modtage værker som "mændenes underkuelse" og "hverken kvinder eller mænd – kun mennesker" … det gør mindre indtryk på ham nu, hun synes så forandret.

Og han er alt for lykkelig til at ville forstyrre det harmoniske forhold … derfor tæmmer han sine følelser og tanker.

Hvor længe det kan gå således, det ved han ikke!

De to magistre besøger endog hinanden på deres værelser … han må ryge hendes cigaretter … men, da han en dag vil byde hende sin ene pibe, får Marinus det dog forhindret – og siger bagefter:

"Nej, hr. magister! Nu tror jeg nok, vi går for vidt."

Marinus forstår ikke dette forhold rigtigt.

Men en dag, han baner dem vej op gennem skoven, hører han Gemma sige: "Det er da godt, at en mand og kvinde nu til dags

kan omgås som kammerater – uden at der er det mindste underligt i det … Synes De ikke?"

Efter en pause svarer Johannes … lidt tvungent: "Jo – det er det sandt for dyden også!"

Hun havde tit den største lyst til at tage hans arm … men hun tør ikke!

Tænk – om de hver dag kunne spadsere arm i arm; da ville kammeratskabet fejre sin største triumf!

Det har sneet om natten. Og luften er kold; men ikke en vind rører sig.

En høj mandsskikkelse går i sin pels med bart hoved langsomt op mod skoven i dybe tanker.

Da suser forbi ham et tog af skiløbere, unge, mænd og kvinder … allersidst Marinus. De forsvinder oppe mellem granerne.

Johannes går videre. Han mærker ikke, at han synker i sne til knæene – for han ænser intet.

Frem for sig ser han med et smil så lyksaligt, som havde han for sit øje Provences rosenhaver – og dog er det kun Dalarnes hvide roser, der i Nordens blege vintersol lyser for hans fod.

Men dem øjner han næppe nok.

Han ser kun ind i sig selv.

Der står julens rose, tilknoppet, tillukket.

Når skal den åbne sig?

Der er kun kulde om den endnu … men et varmt blik fra hende – og den vil åbne sig som julerosen, der fra den kolde haveluft føres ind i den varme stue.

Da mærker han, at han er nået op på højden.

Ja, sandelig – Dalarne er sneens land!

Derinde i de store, hvide skove må hun sidde – snedronningen, han som barn læste om i H. C. Andersens eventyr.

Han tænker på Kaj og Gerda og nynner:

"Roserne vokse i dale ..."

Han undres over al den blændende skønhed, som sneen ejer heroppe!

Den har helt taget naturen i besiddelse.

Ud over granernes grene ligger den, og tusinder af hvide fingre peger til alle sider ... op ad fyrrens gulrøde stammer har den lagt sig.

Da flyver en fugl op, en fugl i stærke farver ... og sneen drysser som diamantstøv fra grenene.

Hegnet og grinden er gemt i sneen.

Dg nu lyser solen ... hist og her skinner gennem sneen de røde vægge fra huse og gårde.

Hvordan skal han digte dette ind i sin hjemlige julehistorie ... hvordan få Dalarnes vintersne til at lægge sig om den danske jul?

Nå – han vil jo ikke digte nu ... han vil leve i disse dage!

Og det gør han som aldrig før – det er ikke våren, der forynger ham ... det er denne friske, storladne vinter, der lyser som en fest over de vældige skove!

Nu forstår han, at Selma Lagerlöf har slået sig ned heroppe i vinterens hjemland, hvor naturen står som en lysende festsal, og eventyret løfter sig som en sælsom fugl med snehvide vinger og folkedragternes brogede farvespil på hoved og bryst ... mens den udsender toner, hvori naturens og menneskehjertets lønligste skatte klinger.

Han hører bag sig en sang, der kommer nærmere og nærmere.

Da han vender sig, ser han Gemma komme ned fra højderne på ski.

Hun standser foran ham med røde kinder og tindrende øjne: "Ved De, at De står i sne til midt på livet? … Snedronningen har nok bjergtaget Dem!"

"Ja!" siger han så følt og ser på hende med et blik, der ikke lader nogen tvivl tilbage om, hvem der i hans øjne er Snedronningen.

Hun har i Dalarne købt en hvid pels med tilhørende hue – og virkelig ser hun i dag ud, som var hun selve Snedronningen.

Johannes ser på hende med forbavselse.

Han havde egentlig aldrig ret omgåedes damer – ikke uden for familien.

Hans moder og Petrea var de eneste kvinder, han var kommet i nærmere berøring med.

Han havde været alt for undselig til at turde vove sig ind mellem de unge, kåde piger, der lo af det allermindste og stak hovederne sammen ved enhver lejlighed.

I studentertiden var han ganske vist kommet på et par baller; men her gjorde han sig komplet umulig ved sin naivitet og kejtethed.

Og da han på et bal havde konverseret alle damerne om Saxo Grammaticus, som han den gang studerede, hed han i lang tid efter ikke andet end Saxo Grammaticus.

Så kom hint møde i Nässjö, der gjorde epoke i hans liv.

Da han åbnede sine øjne og så sig ansigt til ansigt med Gemma – da vågnede helt ukendte følelser i hans bryst.

Hendes hånd var så blød og dog fast … han så ind i de øjne, der engang før havde fanget ham, og han hørte atter den dybe røst, der hin forårsdag havde sunget kæmpevisens trolddom ind i hans hjerte.

Han var som den, der længe har gået ude i kulden og pludselig kommer ilden for nær, så nær, at den næsten virker fortærende.

Med glæde så han heroppe, at der ud af fremskridtskvinden syntes at stige den Psyche, som han havde drømt om.

… Det er første gang, de mødes ene her ude i naturen.

De er begge så underligt betagne … og synker hen i stille fortabelse.

Er det et tempel, de står i?

Thi højtidsstille er her, og andagtsfuldt stemmes sindet.

De går højere op som i tanker … han følger hende, som er det Snedronningen, der drager ham.

Og de når oppe i skoven et højt punkt med den herligste udsigt ud over Dalarne og Siljan med de omliggende højder.

Så standser de atter.

"Her ville jeg have mit slot!" udbryder hun pludselig.

"Hvem ville De så indbyde til Deres fester?"

"Ingen!" svarer hun afvisende, "ingen fester og ingen gæster!"

"Man kan ikke undvære andre mennesker," kommer det ængsteligt fra ham, "jeg har også troet det; men man kan det ikke!"

Hun undgår hans blik: "De har jo Deres bøger!"

"Men bøgerne er ikke levende!"

"Jo!" siger hun næsten vredt; "når jeg læser i dem, bliver de levende – og jeg finder altid mer og mer … men menneskene

keder mig hurtig!"

"Der gives vel undtagelser!" siger han ganske dæmpet.

"Ingen!" svarer hun.

Da smiler han, så fint og smukt … hun mærker det.

Og han ser med forbavselse: Snedronningen rødmer, rødmer dybt.

De står atter tavse … og de synker begge hen.

En sagte susen går gennem skoven, dombjælder høres nede fra vejen.

Og de ser i det fjerne Rättviks kirke.

Hun tænker kun på de døde; hendes tanker føres til Danmark … til to grave, der gemmer de varmeste hjerter.

Han ser, at der triller en tåre ned ad hendes kind.

Og hun opdager, at også han er bevæget. Han tænker på kirken derhjemme … Og i disse vinterlige omgivelser mindes han julen i hjemmet.

Hun drømmer også om julen, barndommens jul, som hun fejrede den med forældrene.

Og uvilkårligt nynner hun Julesangen højere og højere, til hun sender dens toner gennem skoven.

Han har vist aldrig følt sig så lykkelig: her står han ene midt i naturens store tempel, ene med hende … der synger hans ord ud over de hvide grantoppe.

Han er næsten ikke herre over sig selv.

Da høres latter og sang oppe fra højderne.

En skare skiløbere – unge mænd og kvinder – suser forbi dem.

Fortryllelsen er hævet.

Gemma siger: "Husk, vi skal på langtur i dag – god morgen!"

Og på sine ski jager hun efter de andre.

Johannes står et øjeblik; så går han nedefter med lange skridt.

På én gang tager han fart og glider ned.

Nu kommer Marinus på ski oppe fra.

Han ser sin herre i sne til brystet, leende af fuld hals.

Nu skynder de sig hjem.

Johannes må helt klædes om.

Han anvender i denne tid så megen umage på toilettet: "Marinus … kom og se, om jeg kan præsentere mig nu!"

"Nej, herre, vi kan dog ikke gå over i den tilstand … vesten sidder jo op i halsen – og der er to knapper, som vi har sprunget over!"

"Så – nu ringer klokken til frokost."

"Vent, vent lidt, herre … vi må vist skjule den strop på den ene støvle – og hvad er det, her stikker op? … Vi har jo puttet barberstykket i brystlommen i stedet for lommetørklædet!"

Så styrter Johannes af sted … i stormskridt over til hovedvillaen.

Efter frokosten holder den store slæde for døren.

De tre danske stiger ind.

Og nu går det på den sollyse, skinnende vinterdag op ad de nypløjede veje.

Sådan har Johannes kun kørt i julen hjemme. Da sad han altid ved siden af moderen; og når de efter en sådan kørsel, der tit varede timer, nåede målet, da sprang han først af slæden, løftede sin lille, fine moder ud og bar hende ind i den varme stue.

Ja, hun skulle blot se sin kære sønneke, som han sad her ved siden af Gemma … lysende af glæde.

Sæt nu, det var Nørreby præstegård, de kørte ind i … og han præsenterede Gemma som –!

De havde nået en landsby, og slæden svingede ind på en rummelig gårdsplads.

Her stod endnu den højt rejste majstang med dalpilene … der, hvor mænd og kvinder dansede midsommer ind, hvirvlede sig den lange vinter de hvide snefnug i Snedronningens balsal.

Dalbonden slog et smæld med pisken, og slæden holdt med et ryk.

Johannes sprang ud af slæden og rakte i tanker armene ud efter Gemma, der forbavset så på ham.

Han hjalp hende ud; og, idet de stod hånd i hånd, så de begge i samme øjeblik over døren Dalarnes våben: i blåt felt to korslagte pile – omslynget af en grøn krans … og øverst den gyldne krone.

Hun slap hurtigt hans hånd.

Så trådte de ind i dalbondens stue – en stor, rummelig sal.

Man fik overtøjet af og tog plads.

I den ene ende af stuen sad bedstefader og bedstemoder i gamle dragter … så stive og stille som figurer i et vokskabinet, han med en lille pibe i munden, hun ved sin rok.

Jo, de var virkelig levende: nu sendte han en røgsky ud – og hun satte rokken i gang.

Sønnen og sønnekonen, også i gamle dragter, gav de indtrædende hånden.

Lidt efter råbte sønnen ind i øret på faderen: "Det er fremmede fra Danmark!"

"Danmark!" gentog den gamle og tog piben af munden; og som om han ledte i sin erindring, sagde han: "Det er langt herfra!"

Bedstemoder rejste sig, nejede og sagde: "Velkommen herop!"

Bedstefader sagde, som om han tænkte højt: "Det er statelige folk … de må have en velkomstdrik!"

Sønnekonen råbte ham i øret: "Det skal bli kafferep!"

"Ja så … det er godt det!"

På den åbne spis flammer og knitrer ilden; og der sættes en kaffekedel over, mens konen duger bordet, om hvilket manden og de fremmede har taget plads. Husmoderen tager det hjemmelavede svenske dækketøj med det fine mønster ud af en stor egetræskommode med nøgleskilte og håndtag af glimrende messing.

På kommoden står "Flittige Lisa" med sine røde blomster, denne plante, der blomstrer hele året og i sin hvileløse frembringelsesevne er et symbol på den svenske husflid.

I vinduet står geranier i blomst, en af dem stilles på bordet, omgivet af gamle kopper med forgyldte kanter og roser og forglemmigejer.

Konen åbner et gammelt, stilfuldt skab og fremtager kager og glas, for de skal smage hendes enebærbrændevin.

Katten vågner ved disse forberedelser og stryger sig op ad bedstemoder, der siger: "Ja, ja, Birta, nu skal du få din fløde!"

Bedstefader siger højt: "Giv mig min højtidsdragt på!"

Han iføres sin lange kappe og nyt halsbind.

Og han har ikke øjnene fra de danske – særlig dvæler hans blik ved Gemma og Johannes.

Nu åbnes døren, og en dreng og pige stormer ind; det er børnebørnene, der kommer fra skole. De bukker og nejer dybt.

Og bedstefader råber: "Jøran og Signe – det er fremmede fra Danmark!"

Kaffen drikkes, og den gule, skovduftende enebærbrændevin skænkes i glassene.

Da rejser gamle bedstefader sig og går med glasset i den rystende hånd langsomt og vaklende frem til bordet: "Jeg har også været ung engang – men nu er gubben gammel og udslidt – ja ja, engang var Erik dog en af de stolteste karle her på egnen … men hun der, bedstemoder, hun, Hilda, var dog den pæneste af os to … jo du var! … Ak ja, ja; der er rundet mange vårbække i Siljan siden den tid … Velkommen herop, I danske folk."

Og idet han drikker med Gemma og Johannes, tilføjer han: "Du er hans fæstemø … og han er din fæstemand – det er i sin orden alt sammen! … Når skal I så have bryllup?"

Der bliver en pinlig tavshed.

Sønnekonen, der straks forstår situationen, siger: "Bedstefader skal have en påtår!"

"Ja, ja, ja!" siger den gamle og går sukkende og stønnende til sin plads, hvor han småsnakker med sig selv.

Husmoderen viser deres gamle sager og dragter. Og Gemma køber en dalkulladragt, som hun vil have med sig til København.

Hjemturen går langsomt i den skumrende eftermiddag.

Der er kommet en underlig trykket stemning over de to magistre.

Ved middagsbordet er Gemma mærkelig forceret, men undgår Johannes.

Om aftenen kommer der brev til hende; hun kender generalindens håndskrift, åbner og læser:

Kongens København,
27. oktober.

Kæreste Gemma!

Det var godt, De gav mig Deres adresse! For jeg må absolut have fat i Dem. Hvad i al verden bestiller De oppe i Dalarne på denne årstid? Hvor kan et civiliseret menneske i længden undvære Østergade og à Porta, teatret og vagtparaden? Jeg tror, jeg døde, hvis jeg en dag manglede "Strøget".

Jeg kan være så træt og ødelagt, jeg være vil – blot en rask tur over Kongens Nytorv, med hilsen fra alle sider … en lille formiddagste hos Otto eller Illum – så er Therese Vind atter på ret køl! … De gør måske studier til Deres reformdragt – skønt dertil er Dalarne vist ikke det bedste sted. For De vil vel ikke have, at vi skal gå klædt som dalkullar; så bliver vi alt for bedårende, og det er jo det, vi ikke må være … efter Deres principper. – At Deres nerver skulle fejle noget, kan jeg aldrig tro.

Der var jo nok kommet noget i Deres øjne, som jeg ikke rigtig holdt af … men det er vel blot en overgang.

Det manglede bare, at De skulle gå hen og møde med herre på nu, da vi har så stærkt brug for Dem.

Der er for tiden et røre i kvindesagen som aldrig før; men vi mangler penge – penge – penge! Og derfor har jeg påtænkt en gentagelse af forestillingen i koncertpalæet, når De nu snart kommer hjem.

De er forhåbentlig ved at pakke, for det er vel kun bagtalelse, at De vil tilbringe julen oppe mellem de istapper. Send mig et brev, at De snart kommer … eller mød selv en af dagene.

Så skal jeg invitere Dem med i teatret.

Mit lystspil "*Selskabsfuglene*" gik i går for første gang på det Kongelige – udsolgt hus til dobbelte priser. Folk lo stærkt. Men desværre tilhører mine bekendte den finere verden – så der kunne være klappet mere. Til alt held sad admiralen i første parket, og han morede sig, så det hørtes over hele teatret. Bladene var gennemgående velvillige – og den almindelige mening er, at det spiller sig op og bliver et kassestykke.

A propos admiralen, den nar … han har for nylig foræret mig en fin kinesisk te med tilhørende tebord, kopper, tepotte, likør med karaffel og glas – og den skal serveres den dag, da Gemma Høg atter viser sig i mit verdensberømte kontor.

Det manglede blot, De skulle falde fra nu, vi har brug for Dem!

Er først sagen godt i gang, kan De for mig tage så mange mænd, De vil!

Altså: kom, kom, kom snart som den gamle – slå alle rygter ned, syng penge ind til kvindesagen!

Deres hengivne

Therese Vind.

P.S. Vor fælles veninde Amalie Lange – der svigtede kvindesagen for at tage den flove pengemand med det kønne ansigt – har fået tvillinger! … Til skræk og advarsel for alle ligesindede!

Gemma syntes, der blev så trangt i stuen efter dette brev; hun måtte have luft … lukkede altandøren op og trådte ud i den stjerneklare aften … å, der stod han nede og stirrede op efter hende!

Hun skyndte sig ærgerlig ind.

Men rejse nu – aldrig.

Det var jo som en flugt … og der var ingen grund til at flygte!

Magisteren vidste godt, at han ville forspilde alt ved en eneste ubesindighed!

Den gamle dalbondes hentydning betød jo intet!

Hun kunne da nok virke for fremskridtskvinderne, fordi hun klædte sig lidt mere kvindeligt – nu pludselig at ændre dragt gik aldeles ikke an!

Da hun vågnede næste morgen, havde hun næsten glemt generalindens brev. Hun lå blot og tænkte på, at hun havde aftalt et stævnemøde med sin lærde landsmand … et stævnemøde med "kammeraten" – andet var han jo ikke …

Efter lunchen skulle de mødes oppe i skoven ved det store grantræ, som Johannes havde døbt "Julegranen" – for derfra at foretage en vandring gennem fjeldskoven.

Det var morsomt, om hun kunne præsentere ham for generalinden som … "min gode ven og kammerat magister Falkenberg".

Sådanne venskaber mellem mand og kvinde havde noget tiltalende ved sig …!

Hun var i grunden kommet til at holde af denne stilfærdige mand, der havde noget så fint ved sig og gjorde et så ægte indtryk!

Da Johannes vandrede op til mødestedet, mærkede han, at luften var mildere.

Det var tøvejr i solen … tagene dryppede … og sneen var sunket.

Der stod den vældige gran midt på pladsen.

Han så på sit ur … det var blevet sent i dag; luften var tung og mørk … det ville blive tidlig aften.

Og hun tøvede med at komme.

Mens han nu gik her og ventede, hensank han i dybe tanker …

Da faldt der med ét mismod over ham.

Han så pludselig som i et lynglimt hele sit liv oplyst – og han syntes på én gang, at det var forfejlet.

Sine forældres tro og tillid havde han svigtet – og hvad var han blevet? … En lærd mand, en smule magister, der ganske vist havde et agtet navn … Men hans eneste virkelige succes var den smule julesang – og det vidste ingen!

I den senere tid havde han følt sin stilling så utilfredsstillende – og han syntes ikke mere, at det rent videnskabelige tilfredsstillede ham.

På videnskabens mark nåede han aldrig ud over det respektable!

Nu havde han sat sit håb til denne bog; men hvordan skulle han nå at få den ud til jul?

Han havde så småt forberedt sin forlægger, der i høj grad havde animeret ham – men han kunne jo ikke få bogen færdig!

Slutningen manglede!

Og nu stod han heroppe i Dalarne så modløs som Gustaf Vasa hin vinterdag, da dalbønderne ikke ville følge ham.

Hvem ville hjælpe den stakkels, rådvilde magister, der stod her så forladt og ensom og hverken vidste ud eller ind?

… Da ser han på én gang, at en dalkulla stiger op imod ham … han tror, hun vil gå forbi – men hun skrider lige imod ham.

Da går det ham som Gustaf Vasa, da han troede alt tabt – og hjælpen kom.

Den stakkels fortumlede magister vil næppe tro sine øjne – det er jo Gemma, der står for ham i en dalkullas skikkelse.

Og nu forstår han, at det er hende, der skal give hans liv betydning og kalde ham tilbage til lykken og virkeligheden.

Hun tænker just på at spørge ham, om han synes, dragten klæder hende … men ordene dør på hendes læber – han ser jo ud, som ville han slutte hende i sine arme!

Hun følte sig så ulykkelig … og så harmfuld over den situation, hun havde bragt sig selv og ham i!

Og intet ville der falde hende ind … ikke et spøgefuldt ord, der kunne virke befriende og forløsende.

Hun var så rasende på ham … og på sig selv … hun anede, hvad der ville komme.

Han stirrede og stirrede på hende.

I den fremmede dragt var Gemma rykket så langt bort fra virkeligheden, at han syntes, de mødtes i en højere sfære, hvor

han turde sige, hvad han ikke vovede under daglige forhold, når han så hende i hverdagsdragt.

Da brast det ud af ham så voldsomt, at hun forskrækkedes: "Frøken Gemma Høg – jeg må tale til Dem! … De har ført mig ud af mit indelukkede liv til en verden, jeg ikke anede … Som jeg fulgte Dem til Dalarne – det var Dem, jeg søgte – således har jeg fulgt Dem i tanken, når De sang, når Deres røst førte mig til fjerne tider og forvandlede den grå hverdag til en rigere virkelighed! … Blot et eneste ord – og De gør mig lykkeligere, end jeg kan sige! … For som De nu står foran mig – har De kastet alle fremskridtsplaner over bord … ikke sandt? Som jeg ser Dem i dag, er De helt og fuldt kvinde – og det vil De altid blive?"

"Aldrig!" svarede hun, så han tumlede tilbage, "aldrig i verden – aldrig bliver jeg Deres eller nogen andens! … At De kunne tro sligt, tro det om Gemma Høg, hvis navn står på den fane, der føres forrest i fremskridtskvindernes fylking."

Aftensolen lyste over hende, og hun så vidunderlig ud.

"De glemmer, at det kun er en forklædning, jeg viser mig i – jeg er jo magister som De! … Hvor vi kunne have haft det hyggeligt sammen, hvis De ikke havde været lige så dum som alle andre mænd! … Jeg troede, De vidste, at det går i livet som i eventyrene: der er visse ord, man ikke må nævne – så er trolddommen borte! … Ja, når jeg nu kaster denne dragt, så bliver der en fremskridtskvinde tilbage … og hun siger til Dem: "Hør nu, magister Falkenberg – den dag, jeg svigter fremskridtsfanen og atter træder ind i kvindernes rækker … da skal jeg selv søge Dem – men den dag kommer aldrig!"

Hun forsvandt, som hun var kommet – på sine ski ned mellem de snedryssende graner.

Hun var næsten grædefærdig af sorg og raseri … de dumme mænd … den dumme magister!

I et eneste øjeblik havde han spoleret alt!

Nu ville, nu måtte hun rejse … straks, endnu i aften … hun kunne i hvert fald nå toget til Falun – og så i morgen fortsætte til Stockholm …

Det var ikke, fordi hun frygtede – det var ingen flugt!

Nej, nej!

Så havde generalinden dog ret – det var godt, hun havde sendt bud!

Hun skyndte sig hjem.

Der lå forlovelseskort fra Jenny!

Gemma smilede overlegent ad de narrestreger.

Hun følte det godt: hun var dog ingen "nordisk flicka", der således kunne trælle for en mands luner.

Hun ler af det hele.

Men da hun har pakket, synker hun ned på sin kuffert … i gråd … hun ved ikke, hvorfor … hun bør jo være glad nu, hun er ført tilbage til det, der er hendes kald.

Ja, hun er også så glad, så inderlig glad – at hun svømmer hen i tårer.

I dette øjeblik kommer værtinden styrtende: "Men kæreste De, hvorfor rejser De dog sådan i huj og hast? … Og De græder – har De mistet nogen?"

Det varer lidt, inden Gemma halvt fraværende gør en bevægelse, som værtinden antager for et nik.

"Er det en, der står Dem meget nær?"

"Å, ja … en kammerat, jeg satte stor pris på!"

"Stakkels De – jeg ved, hvad det vil sige!"

Men så tager Gemma sig sammen og ser så lysende ud, at værtinden absolut vil omfavne hende – noget, Gemma ikke kan fordrage … hun bøjer af og skynder sig at sige: "Tak, tak for det dejlige ophold heroppe!"

"Men – vil nu ikke Deres landsmand savne Dem?"

Heldigvis kommer pigen i det samme efter bagagen, da slæden holder for døren.

Marinus plejer jo gerne at følge i magisterens spor, for at hans lærde herre ikke skal forvilde sig.

Også i dag er den tro tjener fulgt efter, men har diskret holdt sig i afstand.

Så meget har han dog ikke kunnet undgå at høre, at det synes, som kammeratskabet er gået i stykker – frøken Høgs stemme har lydt noget afvisende.

… Skulle hans herre have fået en kurv?

Da Marinus omsider vovede sig frem på skuepladsen, forbavsedes han over det lykkelige udtryk i magisterens fysiognomi.

Johannes stormede ned ad bjerget – men han gik ikke hjem.

Marinus måtte følge ham gennem skoven på kryds og tværs.

Snart stod han stille og snakkede med sig selv … snart skrev han i sin lille lommebog.

Og da de atter nåede ned på vejen, hørtes bjælder.

En slæde gled af sted lidt borte – trods halvmørket skimtedes Gemmas skikkelse.

Da Johannes og Marinus nåede villaen, hørtes jernbanens piben.

Marinus så forundret på sin herre: aldrig har en forsmået elsker set lykkeligere ud end Johannes!

Han jublede: nu havde han slutningen på sin bog!

Den nat sad han oppe og skrev, til dagslyset begyndte at titte ind til ham.

Næsten hele dagen skrev han og nætterne med.

Det tøede mere og mere.

Men for hver tomme sneen sank derude, løftede den sig i hans bog, hvor stjernehimmel med flammende nordlys hvælvede sig over Dalarnes store snesletter.

Han følte skabertrangen som denne inderlige glæde – uden tanke om publikum eller kritik.

Som foråret føder, således fødte hans hjerte ungt og strømmende.

Han digtede sit og hendes samliv ind i sin bog.

Alt det, hun havde nægtet ham i virkeligheden, det gav han i bogen sig selv i den lykkelige elskers skikkelse.

Han troede ikke på hendes ord – i hendes øjne havde han læst et andet sprog.

En dag havde han under sneen fundet røde bær og grønne blade – sådan var det også med hende.

Som Snedronningen havde hun kastet kulde og vinter over sine tanker og følelser – men de stod der under sneen med friske hjerteblade!

– Endelig var han færdig!

Marinus tænkte, at renskrivningen forestod, og meldte sig straks.

Til hans forbavselse svarede Johannes:

"Jeg afskriver selv dette!"

Ikke for alt i verden skulle Marinus læse disse skildringer af magisterens og Gemmas vandredage – ikke før de var trykt.

Så kom endelig afrejsens dag en uge ind i november.

Det tøede nu over hele linjen; og i vogn kørte de til Rättvik.

Dag og nat rejste de uden ophold.

Og magisteren slap ikke vadsækken med det dyre manuskript af sin hånd.

Nu først følte han sig fri og glad.

Da han rejste til Dalarne, var han dog endnu tynget af tanken om det mål, han higede efter – mødet med Gemma og bogens fuldendelse.

Nu havde han nået målet.

Bogen var afsluttet … men hun –?

"Ja, vent, vent, vent … til hun har læst bogen!"

Sneen er smeltet her og der og synes mere og mere at svinde.

Men Johannes lo; han førte jo den svenske vinter med i sit manuskript.

Endelig, kommer den morgen, da hjemlandets kyst dukker frem … og han ser tårne og tinder løfte sig i Kongens København.

Sjælland er skinnende hvid.

Der hænger sneskyer i luften … og det begynder at sne.

Snedronningen er ilet i forvejen – hun strør sine hvide roser for ham.

Julens Rose har han med sig … nu skal han se, om den kan smelte *hende*!

11. Generalindens juleforberedelser

Ved Holmens Kanal i et gammelt hus bor på en første sal generalinden.

Man har endnu aldrig hørt nogen sige, at generalen bor her, hvilket dog anses for aldeles sikkert, eftersom han går ud og ind af stedet, som om han hørte hjemme der – snarere måske seende ud, som han ikke følte sig hjemme.

Man ville have lagt mærke til, at han altid gik ind i sit eget hus, som om han gik ind under et åg – og at han gik ud derfra med en befriende følelse, som om han rystede åget af sig.

Det var i det hele det indtryk, enhver modtog ved indtrædelsen i denne store lejlighed, at ingen følte sig hjemme her.

Salonen, dagligstuen og kabinettet stod egentlig altid tomme og havde det livløse præg, som særtegner hotelværelser, der kun vækkes til liv, når ny beboere for en kort tid flytter ind.

Således også her, hvor der kun luftedes ud og fyredes i, når der ventedes fremmede.

Følgen var, at kakkelovnen aldrig ville brænde; det var en kendt sag, at man altid frøs i generalindens saloner.

Hist og her i vinduerne stod en halvt udgået plante med en aldeles overflødig blomsterpind, hvori der i almindelighed var mere kraft end i blomsten.

Man havde haft det særsyn, at en pilegren, der var sat ned som blomsterpind, var begyndt at spire og sætte blade, mens

den tilhørende fuchsia var gået ud og helt fjernet.

Og da en "behagelig" dame på en visit en dag havde sagt: "Sikken dejlig nerium, generalinden har der" – så blev pilegrenen vandet som nerium, til generalinden en gang ved en forårsrengøring hørte pigen sige til rengøringskonen: "Hvor skal vi sætte den nerium hen?"

"Nerium – det har aldrig været andet end en almindelig la'gårdspil!"

Generalinden besørgede selv vandingen, dvs. hun vandede, når hun havde lyst til at vande, ikke når blomsterne trængte til det.

Følgen var, at planterne enten døde af mangel på næring eller rådnede af alt for meget vand.

I spisestuen fandtes der en smuk samling platter, og en tom likørkaraffel havde i mands minde markeret buffeten.

Generalens værelse var det sirligste i hele huset. Han var pillen og prikken på det og holdt selv orden her, hvilket også lykkedes ham, da generalinden aldrig satte sin fod hos ham.

I et stort hjørneværelse residerede Hendes Nåde.

Men her, hvor generalen til gengæld sjældent viste sig, da han altid fik en ublid modtagelse, herskede den allerstørste uorden. Pigen fik lige lov at vaske gulvet – men ellers ville generalinden selv have hånd- og halsret over alt i stuen.

Hun og generalen sås kun ved måltiderne.

De havde hver sit sovekammer.

"Generalen snorker!" sagde hun ganske ligefremt, så han selv hørte på det.

Og den lille pyntelige, forfængelige mand smilede forlegent.

Han, såvel som alle husets folk, frygtede Hendes Nådes skarpe tunge.

Hun undså sig ikke ved endog i selskaber at stille manden i gabestokken.

Det var en bekendt sag, at han ikke tålte stærke cigarer, og da han engang efter en større middag ganske bleg trådte ind i damernes kreds, skingrede gemalindens røst gennem stuen: "Generalen har røget!"

Når generalinden modtog besøg på sit "kontor", som det kaldtes, da var det hendes stående vending: "De må ikke se Dem om herinde … jeg skal snart få lidt bedre orden i mine sager!"

Men hun fik aldrig orden i sagerne.

Rundt på borde og stole lå manuskripter, aviser, brevpakker og regnskaber fra hendes utallige foreninger.

I den største uorden sås på et par åbne boghylder en del uindbundne bøger, mer eller mindre lasede, samt leksika og konversationsleksika.

Det var alle en gåde, hvordan hun kunne arbejde ved dette skrivebord, hvor der næppe var levnet så megen plads, at den kunne dækkes af en pennevisker.

Her var alle mulige papirer og tryksager stablet oven på hinanden.

Hist og her sås vuekort og fotografier af den bekendte forfatterinde i alle aldre og situationer.

Et beskedent miniaturbillede af generalen havde i åringer ligget under en brevpresser, hvorfra det kun blev hentet frem, når hun gav en reporter oplysninger om familien:

"Min mands stamtavle går tilbage til Trediveårskrigen; hans stamfader var en berømt hærfører under Tilly og Wallenstein."

I en beholder med gamle rustne hagl, der også kunne se ud til at stamme fra Trediveårskrigen, stod nogle trekantede penneskafter, der syntes bestemt til alt andet end til at skrive med; ved siden af lå en rød og blå kæmpeblyant.

Der fandtes ingen så produktiv i by eller på land som Hendes Nåde, forfatterinden, generalinde Therese Vind.

Opsatser til kvindeblade, afhandlinger til kvindelige tids- og fagskrifter, artikler til dagbladene og lystspil – alt flød fra hendes trekantede pen med en lethed, som var forbavsende.

Hun holdt adskillige franske, engelske og tyske tidsskrifter … og hendes trofaste medarbejder, den blårøde blyant, markerede hurtigt, hvad hun ville benytte – hvilket hun så dikterede sin sekretær.

… Det er en morgen i november ved titiden, da generalinden i sin falmede slåbrok sidder ved skrivebordet – i nærheden sekretæren frøken Jespersen, et af de væsener, der hverken tænker eller ræsonnerer på egen hånd, men som kun slider for andre.

Hendes Nåde giver selv aldrig en øre bort, skønt hun bedre end nogen forstår at lokke pengene af andres lommer på basarer og forestillinger, og ingen blæser mere i trompet for velgørenheden; men hun rutter med anbefalinger og hjælper gerne folk til legater – hun har skaffet frøken Jespersen et legat for ugifte døtre af københavnske borgere og hendes moder fribolig i Tømmermændenes Stiftelse.

Når frøkenen ikke er ude at arbejde, sidder hun hjemme og skriver af … hun har i nat afskrevet en større artikel af generalinden om julevelgørenheden.

Og de konfererer nu.

Frøkenen gaber af og til, idet hun læser højt.

"Hør, lille Jespersen – De er virkelig utidig i dag! Lad mig høre slutningen igen!"

Og frøkenen læser:

"Idet vi altså sammenfatter det foregående som i én sum, skal vi blot præcisere, at det, hvorpå det kommer an i julen, ikke er at fylde hjemmene med gaver, men at fylde dem med fred. Man skal ikke jage børn og forældre fra det ene juletræ til det andet – det splitter, svækker og blaserer! Man skal samle familien i hjemmet om arnens ild og søge at gøre hjemmets jul så god som muligt!"

De sidste ord forsvandt i en halvt undertrykt gaben.

"Nej, De er umulig i dag … gå hjem, lille Jespersen, og sov ud! … Mød så i morgen ved samme tid med den anden opsats renskreven … Men jeg ser, her er fremmede – farvel, søde Jespersen! … Når De leverer denne artikel op på redaktionskontoret, så vær så elskværdig at sige, at jeg endnu ikke har hørt fra Gemma Høg; men så må vi lave forestillingen uden hende … Vær så artig at træde nærmere!"

Samtidig med, at sekretæren forsvandt, trådte en skikkelse frem fra portiéren, hvor hun med et ironisk glimt i øjnene havde iagttaget generalinden og hørt den sidste tirade, frøken Jespersen oplæste.

Den fremmede dame er tilsløret.

Hun træder langsomt ind i stuen og siger med en dyb røst, der får generalinden til at fare sammen: "Gemma Høg er kommet hjem igen!"

"Hvad behager?"

"Ja, hun er kommet hjem – hjem – hjem. Og der agter hun at blive!"

Hun slår i det samme sløret til side, og generalinden ser til sin forbavselse – Gemma iført en smagfuld dragt.

Det er en dame, her står; og af den tidligere foregangskvinde synes der intet at være tilbage.

Generalinden farer frem imod hende: "Men kæreste Gemma – De er da ikke blevet ...?"

"Kvinde! ... Jo, det er netop det, jeg er blevet igen! Og jeg vil fra nu af kun virke for kvindesagen; men derved forstår jeg noget andet end hidtil ... Jeg tror nu kun på det ægte kvindelige ... på den kvinde, der helt ud er kvinde – og intet andet!"

"Ja, det er jo alle vi, der virker for kvindesagen ... Det var godt, De kom; for nu må vi have den forestilling fastslået til fordel for kvindernes valgret!"

"Den kvindelige valgret, jeg holder på, er af en lidt anden art end den, De taler om! ... Jeg har som kvinde ret til at vælge min vej – og det vil jeg også! ... Jeg optræder aldrig mer hverken på talerstole eller scener! Og jeg skal sige Dem hvorfor, fru generalinde ... De og kvinderne har ført mig alt for vidt, så vidt, at jeg glemte, at hovedkærnen i kvindesagen, at den store magt i kvindernes liv er kærlighed til andre mennesker ... ikke at virke småligt for sine egne interesser – men at elske mennesker og ofre sig for dem!"

"Men det er jo netop for andre mennesker, vi virker ved vor optræden!"

"Måske – for at andre mennesker, andre kvinder kan forsømme hus og hjem og virke for et fremtidsideal, som muligvis engang nås, men som kun få kvinder i hvert fald vil kunne ofre sig for ... der må gå åringer, måske århundreder, før

kvinden bliver den mand, man nu vil gøre hende til – om hun nogen sinde bliver det!"

Her viser Anita sig hæsblæsende: "Moder, her er et visitkort fra den journalist, som du har bedt om at skrive det interview om dig og julen …"

"Hvor tør du vove at forstyrre mig!" snerrede generalinden, hviskede hende nogle ord i øret … og tilføjede: "Mit søde barn, gå ind og hvil dig lidt!" … på en så komisk måde, at Gemma var nær ved at briste i latter – så meget mere som den kærlige moder næsten puffede "det søde barn" ud af stuen.

"Mener De da, at jeg, der selv svinger svøben over tidens svagheder, ikke gør dette af kærlighed til idealet?"

"Jeg så Deres lystspil i går aftes – men det vil intet udrette … og ved De, hvorfor? … fordi det mangler alvor! … De skildrer et uordentligt hjem – truffet på en prik … De må have et udmærket forbillede og levende modeller! … Det stakkels forsømte barn, den pjokkede ægtemand – grebet ud af livet! … Men, det er kun løjer! … Fru generalinden står ikke over det, De skildrer! Den flammende ild, den hellige vrede, som en Molière ejer, den har De ikke! De mangler kærlighed til de figurer, De har skildret, som De savner kærlighed til menneskene – og De har smittet mig! … Dog må jeg takke Dem! For De har drevet mig så langt ud, at jeg nu endelig ser, jeg er gået for vidt og har glemt mig selv – og i samme øjeblik har jeg fundet mig selv! … Jeg ønsker kvindesagen alt godt, men uden overdrivelse og med bevarelsen af det kvindelige. Så længe vi ikke kan ophæve forskellen mellem de to køn, så længe vil og må der blive en modsætning mellem dem!"

"De kører alting imellem hinanden … men De morer mig kun! … Det har endnu ingen beskyldt Therese Vind for – at mangle kvindelighed og kærlighed til sine medmennesker … Ved De da ikke, at jeg på det store kvindemøde i Frankrig for to år siden fik guldmedalje som en anerkendelse af min virken for kvindesagen – kvindesagen i dens hele udstrækning! … Og hvad kalder De mit arbejde for de fattige … alle disse foreninger, som jeg søger at skaffe juletræer … alle disse hjem, som jeg ønsker at fylde med gaver til julen?"

"Det er, som De selv rigtigt bemærker, ikke juletræer og julegaver, vi skal leve af! … Hele årets daglige liv skal af kvinden gøres til en fest i hjemmet …"

Generalinden gjorde et tilløb til gråd; men da hun ikke kunne finde sit lommetørklæde, nøjedes hun med at agere forurettet: "Hvad skal jeg ulykkelige da gøre? … Gør jeg intet, er det galt – gør jeg noget, er det endnu værre!"

"Jeg gentager kun generalindens ord fra før: "*Det, hvorpå det kommer an i julen, er ikke at fylde hjemmene med gaver, men at fylde dem med fred … Man skal ikke jage børn og forældre fra juletræ til juletræ, men samle dem om hjemmets jul!*""

Generalinden skyder pludselig ham. Hun bruser op som en kalkunsk hane, og alt blodet farer op i hendes store, krogede næse.

Men hun tager sig i det, og med den blideste mine siger hun: "Kæreste veninde, har De lidt en skuffelse, siden De er så bitter, så betro De Dem kun til mig!"

I det samme viser generalen sig; han kaster et inkvisitorisk blik på den flotte dame, som han synes han skulle kende.

Med dirrende røst siger generalinden: "Vent blot et eneste sekund, min søde ven – er det aldeles nødvendigt …?"

Generalen fremstammer: "Jeg er alligevel ikke hjemme til frokost!"

Et dybt buk, og han forsvinder.

Så siger Gemma: "Endnu er jeg ikke så lykkelig som generalinden; og jeg når måske aldrig Deres lykke – men jeg kan også nøjes med en mindre! … Generalinden kan jo så meget latin, at De forstå det latinske ord, der siger: "Qvi bene latuit, bene vixit [Note 2)]." – det ønskede jeg skulle stå på min grav!"

Før generalinden vidste af det, var Gemma ude af stuen.

Generalinden ringede op i telefonen: "Er det redaktionssekretæren? … God morgen! … Åh, gør mig den tjeneste mellem smånyhederne, der læses allermest, at indrykke følgende:

"Forfatterinden, generalinde Therese Vind har givet indtægten af den sidste forestilling af sit lystspil til foreningen "Fattiges Jul"."

"– Ingen behøver at vide, hvor lille indtægten var! … Jeg skal vise hende, at jeg elsker menneskene! – Det værste er, at vi må savne hendes assistance … hvad skal vi finde på i stedet? … En prolog! Jeg fremsiger den selv i nationaldragt! Og generalen skal skrive den. Vers kan jeg ikke! Men han kan godt – når jeg vil!"

12. Datter i huset

Gemma skynder sig ned ad trapperne, ud af dette hus, hvor hun aldrig har befundet sig vel.

Har hun ikke været lidt for skarp?

Måske!

Men det er jo kun generalinden, hun vil til livs, ikke kvindesagen; hun føler sig ikke stærk nok til at tage den op mere.

Det er, som hun drages til hjemmets stille verden, den, hun kun har kendt så ganske kort.

Hun er som en, der engang i sin barndom har været i et dejligt land og gemmer en svag erindring om noget skønt, der kun står i tågede omrids for hende – men nu længes hun derhen igen.

Hvordan skal hun komme der?

Nu går hun op i sin ensomme lejlighed.

… Hun har kastet alle broer af til fortiden.

Står hun ikke som Agnete i "*Elverhøj*" og stirrer over broen, der fører ind til det fortryllede land, hvor hun endnu kan møde *ham* – hvis hun selv vil … og hvis han vil!

Han har måske allerede glemt hende … han syntes mærkeligt nok ikke at se så sønderknust ud, da hun slyngede ham sine ord i ansigtet.

Hun må nu være sig selv nok – det er jo det, hun vil.

Mon hun overhovedet ved, hvad hun vil?

Hun står nu ganske ene!

Generalinden var hendes nærmeste omgangsven …

Veninder har hun aldrig haft.

Hun har kun en kort tid ejet en kammerat – men han svigtede, just da han skulle stå sin prøve.

Hun har hverken mod eller lyst til at gå nogle steder … knap nok på gaderne.

Sæt, hun mødte ham!

Hun går mest ud i den tidlige morgen eller lige i aftenskumringen.

Bibliotekerne?

Hvad skulle hun dog på dem!

Bøger har hun læst nok af – det er Livets bog, hun søger.

Hun har med alt det, hun har været oppe i, ikke kendt livet – hun har kun deltaget i én stor bevægelse.

Men selve livet … det kender hun kun af navn.

Kundskabens træ har rakt hende sine glimrende frugter; de var herlige at se til og gode at få forstand af … men gav de hende egentlig næring??

Og hvor er livets træ … hvor?

Et par dage går som i en døs.

Da får hun en idé!

Hvad om hun tog en plads … som hvad?

Det måtte jo være som lærerinde – hvis hun har tålmodighed nok.

Hun får fat i "*Berlingske Tidende*".

Der lader ikke til at være noget for hende … da ser hun pludselig, at der med store bogstaver står:

Datter i huset.

I en præstegård i Nørrejylland søges en yngre, dannet dame, der kan være husmoderen til selskab og muligvis

deltage i husvæsenet. Hvis hun er musikalsk, ses det gerne. Man ønsker, at hun skal betragtes som medlem af familien.
Billet mrk. "Datter i huset" bedes indlagt på dette blads kontor.

Men dette var jo som skabt for Gemma!

Det var netop landet, hun havde lyst til – og så en præstegård, oven i købet nu i juletiden … det var jo det bedste af alt!

Det værste var husholdningen – åh hvad, den var vel ikke så indviklet på landet!

Men hun havde rigtignok ikke det fjerneste begreb om husførelse eller madlavning.

Hun kunne næppe nok lave en kop te eller kaffe!

Hun havde jo tidligt mistet sine forældre; og i sin onkels hus havde hun intet lært.

Siden havde madam Hollesen besørget alt for hende.

Åh, det gik vel nok, når hun først kom i gang med det!

Hun fik på én gang en brændende lyst til husvæsenet.

Og de havde naturligvis en dygtig kokkepige, der lavede maden … det gjaldt bare at være dristig!

Hun følte også en levende trang til at være noget for andre … når nu blot den præstekone var medgørlig, var én, man rigtig havde lyst til at ofre sig for og hygge om!

Ja – skulle hun, eller skulle hun ikke?

Ved siden af hende lå hendes yndlingsbog, de gamle kæmpeviser … måske de kunne råde hende!

Og hun blader i dem.

Da falder hendes øje på omkvædet:

"Op under den lind, der våger aller kæresten min!"

Hun lukkede hurtigt bogen.

Åh snak … der var vel ingen, der ventede hende eller længtes efter hende!

Det lød dog, ligesom hun skulle drage op under den lind!

Der fandtes jo altid lindetræer i præstegårdshaver – og hun tog "lind" for en poetisk omskrivning af præstegård.

I hvert fald havde hun lyst – det var hovedsagen!

Så skrev hun sin billet og leverede den selv hen på bladkontoret.

Hun havde undertegnet sig Elisa Høg – Elisa var hendes andet fornavn.

Da hun havde indleveret billetten, var hun nær ved at fortryde det og gik i en stærk spænding.

I lyse øjeblikke udmalede hun sig det liv, hun skulle føre ovre i præstegården … hvis hun virkelig kom der.

Men der var vel så mange ansøgere.

Hun hørte måske slet ikke derfra.

… Jo sandelig; der kom virkelig svar – og langt hurtigere, end hun havde ventet:

Nørreby præstegård pr. Skive.

Frøken Elisa Høg!

Blandt de indlagte billetter tiltalte Deres os absolut mest så vel på grund af indholdet som på grund af formen. Jeg har altid haft en svaghed for en fast og smuk håndskrift; og Deres tiltaler mig så afgjort – der er noget så pålideligt over den; man siger uvilkårligt: "Den hånd lyver ikke!"

Vi vil derfor gerne tilbyde Dem pladsen.

Jeg vil i den anledning forudskikke et par oplysende bemærkninger, for at De kan være lidt orienteret, inden De kommer.

Min hustru og jeg er ældre folk.

Vi har to børn.

Vor datter Petrea blev sidste sommer gift med pastor Thorvald Holst og er rejst med ham til Grønland.

Dette savn har min hustru vanskeligt ved at bære.

Og det var derfor vort ønske, at De, frøken Høg, om mulig skulle blive som datter i huset … Og først og fremmest være min hustru til selskab og støtte.

At De synger, er os usigelig kært, … Vi lever her i sang og klang. De gamle præstefolk i Nørreby præstegård kan godt kvidre med de unge!

Hovedsagen er dette, at De stadig er om min hustru, taler med hende, læser højt for hende, når hun arbejder … kort sagt følger hende på alle de områder, hvor hun tidligere havde Petrea.

Husvæsenet kommer i anden række.

Vore piger er blevet gamle i tjenesten hos os … gid De måtte blive det samme!

Vor søn, magister Johannes Falkenberg, opholder sig ellers i København, men er for øjeblikket på en rejse i Dalarne, hvor han agter at blive julen over for at studere gamle dragter og skikke, som nu engang er hans specialitet.

I vor ensomhed længes vi meget efter Dem – særligt min hustru!

Jeg beder Dem derfor straks efter modtagelsen af dette at tilskrive os, hvilken dag og med hvilket tog De kommer til Skive, hvor vi så skal lade Dem afhente.

Jeg synes, som sagt, allerede, at jeg kender Dem efter Deres håndskrift, der giver mig et helt billede af Dem; og derfor kan jeg måske ikke uden grund sige: "På gensyn!"

Hjertelig hilsen fra min hustru og Deres

Deres Martin Falkenberg.

Hvad havde hun gjort … hvad havde hun indladt sig på?

Det var altså magister Falkenbergs forældre!

Turde hun, skulle hun, kunne hun indlade sig på dette?

Det syntes jo, som de ventede hende med længsel … blot hun ikke måtte beskæmme deres tillid!

Åh, de var vel som alle præstefolk i romaner og noveller – de eneste præstefolk, hun kendte – skikkelige, fordringsløse mennesker … det gik vel nok!

Og det syntes jo, at skæbnen havde valgt for hende!

Skulle kæmpevisen have ret:

Der våger allerkæresten min!

… *Han* kom jo ikke hjem til jul!

Måske kunne hun gøre godt mod hans forældre, hvad hun havde forbrudt mod sønnen!

Og kom han så endelig selv en dag ...!

Lykken havde hun skudt fra sig – det følte hun, da hun atter stod i København efter den svenske rejse.

Skulle det være lykken, der havde bud efter hende?

I hvert fald følte hun sig bundet ved sit ord – hun kunne ikke trække sig tilbage nu!

Det var da godt, at husvæsenet ikke var nummer ét ... men grueligt, at hun skulle begynde sit samliv med hans forældre i usandhed!

Og så fik hun oven i købet ros for sin "pålidelige" håndskrift!

Hun skrev straks til præstegården ... sagde sin lejlighed op og fik sine møbler magasinerede.

Så rejste hun.

En lang og trættende rejse ... over øerne og bælterne ... og op gennem Jylland.

Hen på aftenen når hun Skive.

Der er faldet en del sne.

Den gamle kusk ser nysgerrigt på hende.

Og så går det ud over de endeløse marker i den mørke aften ... indhyllet i præstekonens tæpper og sjaler.

Nu skimter hun hvide træer ... og de kører ind i gården, hilst af den glammende lænkehund.

Man ser lys bevæge sig gennem mørke stuer ud i entreen.

Døren slås op.

Der står præsten og præstekonen.

Da man er kommet ind i den varme, hyggelige dagligstue, siger præsten: "Nå, sådan ser De ud! ... Ja, De svarer desværre ikke ganske til Deres håndskrift!"

Gemma bliver helt forvirret.

"Ja – jeg mener: De ser ikke fuldt så pålidelig ud, som man skulle tro efter Deres brev!"

"Martin dog! … Frøken Høg – De skal ikke bryde Dem om min mand; han skal altid spøge!"

"Jeg mener blot, at frøken Høg i sit brev gjorde indtryk af at være en alvorsmand – men hun ser i virkeligheden ud, som hun nok kunne have en lille ræv bag øret!"

"Nej hør, Martin – nu skal du tie stille, at du ikke skræmmer vores lille frøken fra os, lige som vi har fået hende!"

"Nå, så meget lille ser frøkenen da ikke ud!"

"De skal slet ikke tage notits af fader! Men hold Dem til mig, frøken – er det ikke Elisa?"

"Jo!" svarede Gemma ængsteligt.

Præstekonen kyssede hende: "Der kan du se, du har gjort hende helt bange … Ikke sandt, lille Elisa? … Ja, jeg kalder Dem nu ved Deres fornavn – det må jeg vel nok?"

"Ja, med største fornøjelse!" – lød det noget forceret.

På én gang udbryder præsten: "De er vel ikke i familie med den bekendte Gemma Høg?"

"Hør fatter, nu skal du lade være med dine spørgsmål!"

"Nå, det er måske langt ude! … Og De skøtter muligvis ikke om familieskabet – nej, disse fremskridtskvinder, det er en egen race!"

Præstekonen tog Gemma under armen og førte hende ind i spisestuen: "Nu skal De have en varm kop te!"

"Og De skal få lov at lave den selv, så kan vi straks prøve Deres dygtighed," tilføjer præsten smilende.

"Lad hende dog først komme ind i huset!"

Snart sad de om tebordet.

Gemma nød dog ikke meget, men så mest på præstefolkene.

Hun genkendte straks sønnen i moderens øjne og smil … i faderens skikkelse og væsen – om det så var hårtoppen, så hun straks, at præsten havde et tilløb til en sådan.

Jo mer hun så på disse to så forskellige skikkelser, jo mere glædede hun sig over dem: han svulmede af kraft og liv, hun strålede af hjertevarme.

Da præstekonen lavede te, fulgte Gemma hende med spændt opmærksomhed.

Præsten, der ikke havde øjnene fra Gemma, udbrød: "Nå, De lærer moder kunsten af – ja, lad mig se, De kan det; for moders te er noget ganske ekstra … hun er på andre områder af og til uheldig – men hendes te … den laver ingen hende efter!"

"Hvis du nu ikke tier stille, Martin, så kan du selv lave din te!"

Da man havde spist til aften, sagde præsten:

"Skal vi så vise frøken Høg huset?"

Fruen greb Gemmas hånd: "Det er de upraktiske mandfolk – er det noget nu i mulm og mørke?"

Man var nu kommet ind i dagligstuen igen.

Gemma gik rundt og så på alt.

Her var så hyggeligt og hjemligt, og mellem de dobbelte vinduer stod hyacint- og tulipanløg i forskelligt farvede glas med små papirstutter over.

Så tog man plads om lampen.

Tilfældigt greb Gemma efter sin lille håndtaske.

"De vil da ikke arbejde i aften!" sagde præstekonen.

Gemma blev ganske rød. Intet lå hende fjernere.

Så blinkede præsten til sin kone; da hun ikke besvarede hans tegn, begyndte han at hviske.

"Du er frygtelig i aften – gift Dem ikke, Elisa – min mand vil helst, at De skal opleve alt på én aften! Men jeg har for resten selv tænkt på det, som fatter hviskede."

Hun gik ud; og lidt efter kom hun ind med stuepigen, der bar en bakke med solbærrom og småkager.

"Se, det var det, fatter ville … og nu tager han naturligvis sit glas for at sige et par pæne ord til vores ny datter!"

"Ja, vi ønsker Dem velkommen, frøken Høg, til Nørreby præstegård! Gid De nu ikke må undertræffe vore forventninger alt for meget!"

"Nej, du er umulig i aften – så kan jeg selv meget bedre! … Gid De må kunne holde ud at leve sammen med os to gamle, mosgroede præstefolk – så vil De også nok komme til at føle Dem som datter i huset, så De bliver os en erstatning for Petrea … og det vil glæde Johannes, når han kommer hjem, den kære dreng!"

"Ja, nu er moder inde på sit yndlingsemne: hendes lange, forkælede dreng, som der ikke findes mage til i hele verden – vil De være gode venner med moder, så vær bare venlig mod ham!"

Lidt efter anslår han klaveret: "Nå, hvad siger De til den tone? Skal vi have en lille sang i aften?"

"Nej, vi skal ikke fatter – nu skal vi i seng! Ellers tror frøken Elisa, at vi er natteravne! … Nu skal vi op og vise hende det værelse, hun skal bo i!"

Så fulgte de Gemma op på loftet og ind i et lille, hyggeligt gavlværelse.

"Det er Petreas gamle kammer!" sagde præsten.

"Ak ja! Gid jeg kunne sende hende det op til Grønland som julegave!"

"Det er smukt tænkt af dig, Minna; men hvad skulle hun med det der, hvor hun har Vor Herres store, hvide festsal med det stjernesåede nordlysloft!"

Præstekonen greb hans hånd og trykkede sig ind til ham.

Så sagde hun dæmpet: "Der går det sagn her i præstegården, at der er lykke ved dette værelse … Heroppe fandt Thorvald og Petrea også hinanden!"

Gemma, der havde set sig om i stuen, greb i det samme et portræt, der stod på kommoden … men havde nær sluppet det igen: det forestillede en lille dreng med stirrende øjne og en lille hårtop.

"Åh Herre Gud, det er Johannes, da han var lille!" sukkede præstekonen.

"Det ligner –!" Gemma ville have sagt "endnu", men tog sig i det.

"Ligner!" sagde præsten, "ja, sådan har han engang set ud!"

"Nu skal De have lov at sove ud i morgen tidlig!" hviskede præstekonen.

"Nej, på ingen måde! … Hvad tid drikker De te?"

"Klokken elleve!" svarede præsten.

"Åh snak, fatter!"

"Tror du, de forvågede københavnere kan komme af fjerene før?"

"Nå sov nu godt!" Præstekonen kyssede hende, "og drøm –!"

"Som om De var datter i huset!" tilføjede præsten.

Så gik de.

Gemma klædte sig hurtigt af, sagde god nat til det lille portræt og skyndte sig i seng.

… Hun vågnede næste morgen ved, at det knitrede i kakkelovnen.

Ja, om hun virkelig var datter i huset, kunne hun vel ikke have det bedre!

Men, som det var lyst … hun fik pludselig skræk og så på uret.

Halv ni!

Hun klædte sig hurtigt på.

Så åbnede hun vinduet og så ud.

Ja, vel var Frederiksberg Have dejlig – men intet mod dette syn: Ud over de rimklædte træer sås de store, snedækte marker … i det fjerne så hun en jæger med sin hund.

Hun tænkte på Steen Steensen Blicher … ja, hun forstod, at digtningens fata morgana her i den store ensomhed kunne fremtrylle en anden verden for digterens øje!

Hun skyndte sig ned.

Da hun trådte ind i spisestuen, sad præstefolkene allerede ved tebordet.

Senere viste de hende om i præstegården.

Hun så snart, at hele huset var mættet med Johannes.

Billeder af ham fra barn og gennem alle aldre fandtes rundt i værelserne.

Her sås den stok, Johannes brugte, når han var hjemme … der var hans træsko … og hans kavaj.

I en krog i gangen stod den gamle bøsse, Thorvald og Johannes havde gået på jagt med.

Og præsten viste den lange pibe med Morten Luthers billede på hovedet, som Johannes altid røg hjemme.

Til allersidst kom de ind i "Bispegården".

"Ja, her er min kære drengs værelser!" sukkede præstekonen.

Til sin forbavselse så Gemma, at det brændte i kakkelovnen, og at vinduerne stod fulde af blomstrende planter.

Her så i det hele ud, som om Johannes ventedes hvert øjeblik.

"Kommer magisteren snart hjem?" spurgte Gemma forskrækket.

"Det ved vi aldrig!" svarede præstekonen; "han kommer altid bag på os, uden at vi i forvejen aner det mindste … og værelserne står sommer og vinter parate til at modtage ham!"

Alt her mindede om Johannes.

I den lille stol og ved det lille bord havde han siddet som barn og tydet de første bogstaver … der stod reolen med hans skolebøger og kollegiehæfterne fra studentertiden.

Gemma begyndte at se på bøgerne.

Der var en tyk bog, der så meget forslidt ud – den tog hun i hånden.

"Å, Herre Gud; det er den gamle eventyrbog, som jeg læste i for ham, da han var lille … og som han selv læser i endnu, når han er hjemme!"

Gemma slog op på et sted, hvor der lå et mærke.

Hun så, at der stod "Julens Rose"; så satte hun bogen ind igen.

På skrivebordet lå endnu hans store, tykke klatpapir.

"Ja, det har han skrevet meget ved," sagde præstekonen.

Gemma bøjede sig over det og så, at der flere steder stod skrevet "Gemma pretiosa" … så stod der "Gemma" alene … og ét sted syntes hun virkelig, at der stod Gemma Høg, men så utydeligt, at der skulle al hendes sporsans til for at opdage det.

Gemma stod her med den dårligste samvittighed … de gamle, troskyldige forældre skulle blot ane, at hun under falsk flag var

sejlet ind i præstegårdens stille havn!

Om de nu opdagede det – hvad så?

Hun så helt forskrækket ud!

Og det blev ikke bedre, da præstekonen sagde: "Tænk, hvor morsomt, hvis han i dette øjeblik trådte ind til os!"

"De skal ikke se så ængstelig ud!" smilede præsten, "min søn er ikke så slem at komme ud af det med!"

"Nej," føjede præstekonen til, "han og De vil nok komme til at synes godt om hinanden!"

– Gemma følte, at hun umuligt kunne være kommet ind i heldigere forhold end disse og aldrig have fundet en bedre husmoder end den, hun fandt i Nørreby præstegård.

Præstekonen var et af de mennesker, der stillede store fordringer til sig selv, men ikke til andre. Hun forlangte i grunden kun, at menneskene skulle være kærlige mod hende; og da hun hos Gemma fandt den sympati, hun søgte, var hun straks taget.

Hun havde ved første øjekast set det samme, som præsten udtrykte under en spøgende form – at der var et eller andet, som Gemma skjulte.

Med kvindelig finfølelse anede den lille præstekone, at Gemmas hjerte ikke var frit, og forstod, at der skulle handles varsomt med hende.

Præsten var så glad: for ellers gik den kærlige moder hele dagen og sukkede og længtes efter de to børn; men nu havde hun fået en, der kunne dele hendes sorger og interesser.

Han selv gik jo i den grad op i sine studier og hele sin præstegerning … han levede så meget i sin stue mellem sine bøger – at præstekonen om vinteren mest så ham ved

måltiderne og om aftenen, som han altid tilbragte inde i stuen … hvor det da var hans lyst at sidde med sin pibe i lænestolen, mens moder fantaserede på klaveret.

Om sommeren sås de langt mere, da haven ganske naturligt førte dem sammen.

Men nu stod den lange vinter for døren – og da ville savnet af Petrea blive dobbelt føleligt i de store, tomme stuer!

… Straks den første dag slog præstekonen sig ned med Gemma i sit kabinet, ved sybordet og chiffonnièren.

Gemma frygtede, at hun nu skulle komme til at røbe sin uvidenhed i kvindelige håndarbejder.

Men præstekonen sagde blot: "Vil De læse lidt for mig, mens jeg strikker!"

I det samme åbnede hun skuffen i chiffonnièren og viste alt, hvad hun havde samlet der: "Det er til min søns fødselsdag!"

"Tænk, er den så nær?"

"Nej, det er først St. Hansdag – det er jo derefter, han har fået navnet Johannes … og det passer så godt til ham! … Men jeg begynder altid så tidligt – der er så meget, han trænger til … Og han har jo ingen kone til at hygge om sig – når han engang får en, så vil jeg håbe, at det bliver en, der kan tage sig lidt af ham, og ikke en af disse fremskridtskvinder, der aldrig har haft en synål i hånden. – Han er meget distræt og trænger til hjælp!"

"Ja!" sagde Gemma i tanker og blev blussende rød.

Præstekonen lagde ikke mærke til det, men fortsatte sin egen tankegang: "Han trænger til en, der kan sy og stoppe og lappe for ham – for det er godt nok med al den lærdom … men ved De hvad: kærlighed uden strømper det er en slem ting … se, her er jeg nu ved at strikke nogle til ham – han vil helst have dem

dygtigt lange … Tak, læs lidt for mig af Dickens … Vil De på min lille boghylde tage første del af "*Pickwickklubben*" – læs det sidste julekapitel … det holder jeg så meget af!"

Præstekonen hørte med glæde, at Gemma læste med den fineste forståelse.

Og da præsten tilfældigt gik gennem stuen, udbrød han: "Gid jeg havde tid til at høre med! … Det var ellers noget for min søn! … Nå, Minna, nu har du det næsten alt for godt – når du sådan kan sidde hele dagen og strikke strømper til din førstefødte og så, ligesom sultanen i "*Tusind og én Nat*", lade din Shahrazad læse al verdens herlighed op for dig!"

Men Gemma så dog med uro fremtiden i møde … for hvis præstekonen opdagede, at den ny selskabsdame var så uduelig, som hun virkelig var, på alle huslige og kvindelige områder – hvordan skulle det så gå med "datteren i huset?"

Man sad just den første dag inde i dagligstuen ved eftermiddagskaffen, som præstekonen absolut ville lave.

"Ja," sagde præsten, "det ser jo så smukt ud, at moder vil spare Dem! Men hun gør det bare for at knuse Dem … for når De nu skal lave kaffe efter hende, så kommer De som bonden på en herremand!"

I det samme kom pigen ind med posten.

Præstekonen greb ivrigt efter den: "Der er brev fra Johannes til mig … med dansk frimærke og københavnsk poststempel – så er han ikke længere i Dalarne!"

"Ja, De må endelig ikke tro, at han skriver til mig – nej, moder og han, det er ligesom et par kærestefolk!"

Præstekonen har imidlertid åbnet brevet og læser det hurtigt igennem.

"Jeg må kønt vente, til moder er færdig, og så får jeg kun så meget at vide, som jeg har godt af!"

Præstekonen så i dag ualmindelig glad og lykkelig ud ved gennemlæsningen af sønnens brev – præsten og ikke mindst Gemma iagttog hende spændt.

Omsider sagde hun: "Ja, lille Elisa – det kan være, at den kone, vi talte om før, ikke lader vente så længe på sig … Tænk, min søn har været i København i flere uger, men ikke skrevet før, fordi han er så optaget!"

"Ak ja, det har han nu været i de sidste hundrede år!" sukkede præsten.

"Ja, men denne gang er han så glad og lykkelig – og er det ikke underligt: han skriver, som om han var forelsket … men det har du ikke godt af at se, Martin, for så gør du nar af det! … Fra Dalarne skrev han så kedeligt til mig – den rejse skulle han hellere have ladet være, da han ikke engang blev der julen over; og han omtaler den ikke med et ord i brevet! … Men efter at han er kommet hjem, har han været så glad, skriver han … Og han har streget noget over; men jeg kan godt læse, at der står, at der er en, der er skyld i det. – Det er naturligvis en kvinde! … Han skriver: "Mit hjerte er blevet opladt for en verden, jeg aldrig har kendt før!" – Det må jo være kærlighed, han mener!"

"Ja, Gud give, det var!" sagde præsten, tog brevet fra hende og læste.

Nu iagttog de to andre ham.

"Ja," udbrød han, da han havde læst brevet, "jeg må for en gangs skyld give min lille kone ret, jeg begynder virkelig at tro, at den lange dreng må være blevet forelsket!"

Et øjeblik efter gik døren – Gemma var stille gået ud af stuen.

Da de hørte hendes trin oppe på loftet, sagde præstekonen hviskende:

"Nu skal jeg sige dig én ting, Martin: jeg tror, at hun lider af en ulykkelig kærlighed … derfor kunne hun ikke tåle at høre om den andens lykke! … Vi må være lidt varsomme med Elisa – jeg holder allerede så meget af hende!"

"Ja, man kan jo ikke andet!"

– Gemma måtte opbyde al sin kraft for ikke at synke sammen.

Skulle han virkelig allerede have trøstet sig?

Ja … havde hun fortjent andet, hun, som havde afvist ham så hånligt? Men hun vidste jo ikke den gang, hvor meget hun brød sig om ham – det gik først op for hende, da hun havde mistet ham.

Men – nu ville hun være stærk!

Hun gik ned til præstekonen, der sad alene og strikkede.

Hun så op med et blik, som om hun forstod alt det, der rørte sig inde i den unge piges hjerte.

Så tog Gemma "*Pickwickklubben*" og fortsatte oplæsningen … om det bryllup, der finder sted på den gamle herregård.

Hun så godt, at præstekonens øjne strålede ved tanken om bryllup.

Efter tebordet ville Gemma gerne have sunget – men hun kunne ikke.

Præstekonen satte sig til klaveret og fantaserede – det var ømme, smeltende toner … så kom der jublende akkorder … en hel bryllupsmarch … og til sidst "*Det er så yndigt at følges ad*"!

Så rejste præstekonen sig og kyssede Gemma, der skyndte sig at sige god nat.

Da hun havde slukket lyset på sit ensomme kammer, tænkte hun: "Ja, har jeg foretaget et skridt, jeg ikke burde have gjort, så har jeg nu fået min straf!"

… Nu skete det uheld, at dagen efter skulle kokkepigen til Skive for at gøre indkøb til huset – og da måtte Gemma lave middagsmad.

Pigen havde sat sagerne til rette for hende; og Gemma havde svaret på alt, som det var det selvfølgeligste af verden.

I to timer kæmpede hun som en rasende i køkkenet med gryder og pander, ildtænger og brændsel.

Men – hvilken mad!

Præstekonen turde ikke se på sin mand, der stirrede på Gemma med nogle underlige øjne.

Da brast hun i gråd og skyndte sig op på sit værelse, hvor præstekonen søgte hende.

Gemma tilstod, at husvæsenet ikke var hendes stærke side – og man blev enig om, at hun skulle fritages for det.

Efter aftensbordet satte Gemma sig til klaveret.

Da sang hun al sin sorg og kærlighed ud i de gamle sange … hun sang dem alle sammen, de skovduftende kæmpeviser, der fylder stuen med bukkar og krusemynte … de ord og toner, som hun vidste Johannes elskede.

Forældrene troede, at det var dem, hun sang for … og så gjaldt hver tone, hvert ord deres søn, som hun syntes var i stuen, når hun kvidrede disse sange.

Pigerne kom løbende fra køkkenet og åbnede døren på klem … bag dem de andre folk, der havde listet sig ind på hosesokker.

For Gemmas dybe malmrøst fyldte hele præstegården med dirrende toner.

Da rejste præsten sig og sagde: "Aldrig i mit liv har jeg hørt en sådan røst! … Denne dybe, tonende lurklang fører os jo tilbage til oldtiden … De har iskænket os det gyldne, runemærkede drikkehorn med den herlige, berusende mjød, som vore forfædre drak! … Kom nu ikke og sig, at De ikke forstår Dem på husvæsenet … De har jo ført os til et måltid som det, de gamle kæmper, ja guderne i Valhal fik! … Med den nektar og ambrosia skal De få lov at duge bordet hver en kvæld. – Tak, frøken Høg, tak!"

Præstekonen hviskede smilende: "Ja, tænk, om Johannes kunne høre Dem … men nu har jeg bestemt det: han skal ikke have noget at vide, når jeg skriver til ham; så bliver overraskelsen så meget større. Tænk, når De kan synge for ham, hvis han kommer hjem til jul med sin –!"

Hun tog sig i det samme i det.

… Gemma har en søvnløs nat.

Skal hun flygte fra det hele?

For sæt sønnen en dag møder med sin kæreste – hvad så?

Hun beslutter at gøre alt muligt for virkelig at blive en datter for de gamle.

Hun er om præstekonen tidlig og silde og hjælper med, hvad hjælpes kan … særlig med afstøvning og orden i huset, alle ved jo, at hun mest er kommet for at være til selskab for fruen – og det er Gemma fuldt ud!

Aldrig er der blevet læst så meget højt i præstegården som i disse dage … til Gemmas klangfulde røst går arbejdet hurtigt for præstekonen, det arbejde, der gælder den kære søn.

Gemmas stilfærdige væsen vinder alle for hende. Endog lænkehunden kommer logrende ud af sit hus, når hun viser sig.

"Det er, som det kunne være Johannes selv!" siger præstekonen, "for han er dens specielle ven!"

Hver aften synger Gemma … og hele huset lytter.

… En morgen går Gemma sin sædvanlige runde gennem huset med støvekluden i hånden.

Over alt spores præstekonens lykkelige hånd.

Og i dette øjeblik går det op for Gemma, hvad et hjem er.

Hun har jo i grunden aldrig ejet et sådant, da hun mistede sine forældre tidligt.

Efter disses død kom hun i huset hos sin ugifte farbroder, onkel Matthias; men han sad mest inde mellem sine bøger og planter og lod hende gøre, hvad hun selv ville.

Ved tyveårsalderen forlod hun dette hus og flyttede ind i en lejlighed, der aldrig blev noget hjem.

Hun forstod jo nok, at en sådan ensom præstegård på landet i langt højere grad og meget lettere bliver et hjem end noget tilsvarende i en by … et sted, hvor man dvæler tidligt og silde, hvor man har alt det, man søger, og hvorfra man ikke så let lokkes ud som i en stor stad, hvor tusinde røster kalder og drager – så hjemmet til sidst bliver et aftrædelsesværelse.

Gemma er i den korte tid, hun har været i præstegården, kommet til at føle sig så hjemme her … ikke blot i huset – men i husets ånd.

Hun følger præstekonen i kirken og røres over den trohjertethed, der lyser ud af menigheden.

Hun ledsager præsten på hans vandringer til fattige og syge.

Ja, hun synger en gang for en døende, så hans sjæl ligesom flyver bort på tonernes vinge.

Og under alt dette bliver hun stærkest af alt påvirket af præstekonen og dennes stille kvindelighed.

Imidlertid når man ind i begyndelsen af december.

Da kommer der atter brev fra Johannes.

Denne gang skriver han: "Om jeg kommer hjem til jul, er usikkert … i hvert fald har jeg en overraskelse til jer. Gid I må modtage den lige så godt, som I plejer at modtage mig selv!"

Præstens øjne lyser, og han har et overraskelsesudbrud på læben; men et blik fra præstekonen bringer ham til tavshed.

Den aften og de følgende aftener bruser Gemmas sang stærkere og fuldere end ellers.

Det er, som hun søger at døve sine tanker og følelser!

– Hun har i den senere tid hjulpet med at optage liste over alle, der skal have julegaver.

I gæstekammeret bliver gaverne udbredt med vedhæftede navnesedler.

Alt dette må snart være færdigt, for lige op under jul er der så meget andet at tage vare på.

Men hun ser ellers så dårlig og elendig ud, at præstekonen helt forbyder hende at hjælpe med i huset.

Ja, Gemma føler sig virkelig så træt, at hun føjer præstekonen – undtagen på ét punkt: afstøvningen. Den vil hun ikke opgive.

Især færdes hun meget imellem alle bøgerne i præstens værelse og i "Bispegården".

Hun går en morgen og støver af inde i præstens værelse … hun føler sig så hjemlig her, som var det selve det kongelige bibliotek, hun færdedes i.

Hun står og ser på et portræt på skrivebordet af Johannes som student … han ser så ung ud, akkurat som når hun sang for ham i Dalarne eller som den skæbnesvangre dag, hun som dalkulla traf ham oppe i skoven.

Da hun kommer ind i "Bispegården" i dag, synes hun, at de gamle biskopper ser på hende, som ville de sige: "Du har fortjent din skæbne … hvad ville du heroppe? I en præstegård farer du med usandhed! Skynd dig bort!"

Hun synes ikke, hun kan blive … og dog kan hun ikke løsrive sig herfra, hvor alt så levende minder om ham!

Hendes hjælpeløse stilling overvælder hende, og hun synker helt sammen!

Her finder præstekonen hende siddende og stirre frem for sig med støvekluden i hånden.

Hun farer op … men ser så opgivet ud, at præstekonen siger: "Lille Elisa, De skulle hellere lægge Dem lidt!"

"Ja, det er måske det bedste!"

Som et lille barn lader Gemma sig lede.

Snart ligger hun oppe i sin seng, mens præstekonen sidder hos hende.

Hun har i flere år ført et hvileløst, uroligt liv … og da nu alt dette kommer til, så kan hendes nerver ikke mere.

Hun synker hen i en velgørende døs … og når hun vågner, sidder præstekonen hos hende og ser på hende med sine milde, gode øjne.

Sådan går dag efter dag.

Præstekonen tænker ikke på andet end sin patient, for hvem hun daglig læser højt, og hvem hun fylder med bouillon og hyldete.

Præsten, der lige så lidt som sin kone tror, at Gemma egentlig er alvorligt syg, glæder sig over, at den lille, travle husmoder har fundet et objekt for al sin kærlighed.

En aften, hun kommer ned i stuen til manden, der venter, hun skal fantasere for ham, hvisker hun med en tyssende håndbevægelse: "Nu tror jeg nok, hun faldt i søvn; det er vist ikke værd, jeg spiller i aften!"

Han drager hende ind til sig og siger smilende:

"Ja, Minna, nu har du ganske vist fået det, du ønskede dig – men det er rigtignok på en lidt anden måde, jeg havde tænkt mig en datter i huset!"

13. Julens rose

"Når året går på hæld, når dagene er kortest og nætterne længst, mens alt liv i naturen er uddød, alle løvtræers kroner visnede, rederne tomme, og fuglesangen forstummet, mens alle planter og blomster har fulgt forkrænkelighedens lov – da dukker julegranen op, livets symbol, den evigt grønne, omsust af tonende sang fra fyldte menneskehjerter.

Dampskibene bringer dem fra det høje Nords vældige skove, hvor de smykker hallen i Snedronningens slot ... og det dufter gennem skibene af dem, dufter ud over Vesterhav, Kattegat og Østersø, så selv havfruen løfter sit tangkransede hoved og vejrer jul ... de kommer oppe fra Norges fjelde, fra Dalarne og Nordland, ja fra skovene om Finlands tusinde søer.

Jernbanetogene bringer dem fra Jyllands skove og plantagerne på heden, fra Himmelbjergets granlunde og fra Sjællands og Danmarks største skov, Gribskov.

Og når i den grå decembermorgen den bølgende strøm af mennesker vælder ud af husene og ind gennem gaderne, da ses til alle sider vognene med de grønne træer:

Ja, juletræet er det, som varsler julen. Granerne skyder op alle vegne.

Uden for enhver butiksdør ... i den mindste smøge og gyde ranker de sig.

På Vesterbros Torv er der en lille lund ... på Højbroplads går der grønklædte amagerkoner i en hel skov af grantræer.

Jo mere julen nærmer sig, jo mere breder grantræerne sig.

Som hin skov i eventyret, der vandrede af sted, således drager juletræerne på levende menneskeben gennem gaderne, op ad trapperne og fylder husene.

De dufter ind i fængslerne til de stakler, der sidder … og til de syge i hospitalerne.

På mangen en grav rejses en lille gran af taknemmelige hænder … over en moder eller søster, der engang har smykket juletræet i hjemmet.

I alle vinduer ses grankviste som ramme om de tusinde julegaver.

I Nyhavn ligger et skib, herberg for hjemløse, med en hel julegran i mastetoppen.

Juleskibene, særlig norske og svenske, har graner i for- og bagstavnen.

– End ikke vårens duftende bukkarkranse og de fine, forjættende anemoner eller de først udsprungne bøgegrene gør den virkning som disse grønne lunde, der med ét tager byen i besiddelse!

For våren … det er uro, rejselængsel og udvé … men julen – det er fred!

Det er julens store hemmelighed lige fra de hedenske folkeslags allermest umiddelbare, naturbundne forestillinger til de kristnes juleevangelium "Fred på Jorden" – at julen bringer fred, fred mellem menneskene.

Én gang om året standser livets brusende larm, tier alle fabriksmaskiner og hviler alle mennesker – for at lytte efter klokkerne, der ringer freden ind … For at se efter himlen, hvor julestjernen lyste for århundreder siden.

Og som også de målløse skulle få godt af julens velsignelse, siger sagnet, at julenat får dyrene mæle … kvæget var jo med hyrderne hin nat på Judæas sletter, da de himmelske hærskarer viste sig.

– På det vilde, ensomme havdyb lyder julesalmen ud over de mørke vande, mens man samles om juletræet.

Polarforskeren står uden for sin snehytte og ser mod det store juletræ, hvis krone er himlen, og hvis lys er millioner af stjerner … så kryber han

i sin sovepose; og i drømme samles han og de kære i hjemmet om det lysende træ.

– Når juleaften kommer, da synes det, som hele verden er blevet en kæmpeallé af juletræer med tindrende lys – gennem hvilken et endeløst tog med jublende sang vandrer frem til den store fest … menneskekærlighedens fredlyste juleglæde.

Og inde under de duftende, lysende træer … der stiger i juleaftenens højtidsstund Julens Rose, den, der fødtes i Østerland hin julenat … usynlig er den, intet jordisk øje har set den … men dens duft bølger gennem hjem og kirke og ligger i luften – og dens navn er Julefreden!"

Således står der i den nylig udkomne fortælling, "*Julens Rose*", som præsten i Nørreby præstegård sidder og læser i begyndelsen af december måned … og som han har fået tilsendt, han aner ikke fra hvem.

Men jo mere han læser sig ind i den, jo mere forbavses han.

Det er ikke blot det, at han for første gang i lange tider ser julen skildret efter sit eget sind, som han selv kunne have gjort det … men pludselig er han i sin egen præstegård … og det er jo ham selv, aldeles som han står og går – han brister i latter, han kan ikke andet … men der er moder, hende selv op ad dage, så fint og yndefuldt givet … og dog alle hendes småpudsigheder – hvad vil hun sige til den bog?

Ja, hvad mon hun siger?

Hun har også fået bogen tilsendt uden nogen tilegnelse.

Skønt det er årets travleste tid, og hun har fuldt op, må hun dog kigge i den.

Men da hun først er begyndt, kan hun ikke holde op … for hun kender snart sig selv igen … aldrig har hun vidst, at hun var så morsom – men der er jo fatter … han selv lyslevende … hvad

vil han dog sige …? Og der er Johannes – om det så er hans hårtop, er den der!

Når præsten og hans hustru mødes, har de så travlt … ser spejdende på hinanden … næsten medlidende: den ene synes, at den anden er taget på kornet – i alt for høj grad! Men de siger ikke noget til hinanden, skønt de godt ved, at de begge læser det samme. Det er noget så alt for mærkeligt at tale om – de kan ikke berøre denne sag!

Og efterhånden som de læser, ser de med stigende forbavselse, at Johannes er skildret i sit forhold til en kvinde.

Og denne kvinde, som altså skulle eje deres eneste søn, hun må da være noget sjældent … nej, nej, kvindelig er hun i hvert fald ikke – hun er en foregangskvinde, der lader hånt om mændene … og dog synes *han*, Johannes Falkenbergs alter ego, at drages stærkt til hende!

… Og de læser videre i voksende spænding. Men tiden er knap.

For nu stunder julen til og lægger beslag på alle tanker.

Fruen har nok at gå om i præstegården, hvor som alle andre steder alle veje fører mod jul.

Og "datteren i huset", der skulle støtte præstekonen, er oven i købet faldet fra, ligger syg og kræver stadig pleje.

Den travle lille husmoder får da sjældent tid til at sætte sig hen med bogen … den er gemt, gemt i skuffen mellem gaverne til Johannes.

Præsten har også travlt op over ørene. Han har sine fattige og syge ude i sognet … sine julegaver til dem og alle i hjemmet … sine julebreve … og juleprædikener.

Den hele dag jager han fra sted til sted … når han endelig træt og udaset synker ned i lænestolen og griber efter bogen, da lukker hans øjne sig.

Men der er i præstegården en tredje, der læser denne bog.

Og det er hende, for hvem den er skrevet.

Hun ligger stadig deroppe på Petreas værelse … men der begynder at komme lidt fred over hende.

Hun har været så ulykkelig over at skulle ligge her og være til besvær for de mennesker, som hun skulle hjælpe … men derom vil præstekonen intet høre, og hendes grænseløse godhed beroliger til sidst Gemma. Hun ligesom ånder ud efter al den stundesløse uro, hun nu så længe har levet i.

Der er øjeblikke, hvor hun synes, hun kunne være så lykkelig, hvis det ikke var *hans* forældre, hun var hos … hvis *han* ikke eksisterede for hende – var hun lige ved at tænke … men så var der jo ingen mening i det hele.

Tanken om ham ville hun dog helst skyde fra sig.

Så får hun en dag en bogpakke fra en boghandler i Skive.

Mellem bøgerne er der en, der hedder "*Julens Rose*".

Hvor har hun hørt det navn før?

Straks på de første sider føler hun sig mærkeligt berørt, ja helt forbavset … som den, der træder ind i et fremmed hus og synes, at alt er så hjemligt – ja, til sidst finder sit eget billede der.

… På én gang er hun i præstegården – denne præstegård! … ja dette værelse, hvori hun ligger, skildres, så det ikke er til at tage fejl af … Og den mandlige hovedperson – det er jo magisteren!

Men så finder hun også sig selv der!

Hvad nu?

Hun tør næsten ikke læse videre.

Der er ganske vist stor forskel i mange enkeltheder på hende og den opdigtede Gemma.

Men – i det væsentlige er det et sanddru billede af den Gemma Høg, der vandrede fra talerstol til talerstol, fra kvindemøde til kvindemøde.

Så skildres det gryende forhold mellem hende og *ham*.

Man kunne næsten fristes til at tro, at magister Falkenberg selv havde skrevet denne bog – men ville han have udstillet sit hjem, sig selv … og hende på den måde?

En digter må i hvert fald have skrevet bogen!

Og hun har engang læst, at digteren har den mærkelige evne, at han fortæller os vore lønligste tanker, så vi tror, han kender os.

Hun aner ikke, at to andre i præstegården læser den samme bog … og de har ikke det fjerneste begreb om, at hun også gør det.

De skulle blot vide, at de så aldeles er taget på kornet … tænker hun.

Når præstekonen høres ude på loftet, forsvinder bogen under dynen.

Gemma læser langsomt, ligesom af frygt for, hvad der nu vil komme … det er, som hun har fundet en sandsiger, der vil vise hende hendes fremtid … men hun frygter for at se den.

Hun lægger af og til bogen til side … Men hun kan dog ikke løsrive sig fra den.

Hun har den største lyst til at kigge lidt hen i slutningen … Nej, nej, hun tør ikke!

Så glad hun før har været for ethvert besøg, så ked er hun nu næsten af det, da hun helst vil være ene med "*Julens Rose*".

Præstekonen er i den sidste tid begyndt at blive bekymret, og hun siger en dag til sin mand: "Hvad skal det blive for en jul i år? … Elisa ligger stadig hen … hun sover mer og mer!"

Præstekonen ved jo ikke, at når Gemma hører trippende trin op ad trappen og over loftet, så skjuler hun bogen – og sover … sover så fast og fredeligt.

Hun kan næsten ikke lade være at smile, da hun hører præstekonen sige: "Åh Herre Gud, nu er hun falden hen igen … hvad skal det blive til."

Hun står et øjeblik, ser på "den sovende", stopper dynen fast om hende og lister sig stille ud.

Hurtigt kommer bogen frem.

Gemma læser og læser … og på én gang er hun i Dalarne.

Nu kommer hele samlivet … *Sangene* i pensionatet … Jennys friske kvidren … vandringerne … slædeturene – og til sidst mødet oppe i skoven … Så levende han skildrer det: hun kommer i sin dalkulladragt på ski op ad højderne – der står han under den store snedækte gran …

Men så må jo magister Falkenberg have skrevet bogen! … Nu ved hun, hvor hun har læst navnet "*Julens Rose*" – det er i hans gamle eventyrbog.

… Har hun virkelig været så hård mod ham, som det her skildres?

Hun slynger ham sine kolde, afvisende ord lige i ansigtet og flygter.

… Men hun vil næppe tro sine egne øjne, da hun læser videre:

Han, der skulle være sønderknust … han er glad, glad – fordi han har slutningen på bogen.

Nå, er det ikke mere bevendt med hans kærlighed, – så er det jo sandt, hvad der siges om digterne, at de er vampyrer, der lever af andres liv og blod … og hun tænker på Goethe, der forvandlede alle de kvinder, der havde gjort epoke i hans liv, til levende skikkelser i hans digtning.

Så havde magisteren jo blot eksperimenteret med hende!

For som det var skildret i bogen, var det vel gået i virkeligheden. Hendes afslag syntes at komme højst belejligt, fordi det gav den bedst mulige slutning på bogen.

Sæt hun havde sagt ja – det havde måske været ham en slem spøg … for så var bogen aldrig blevet færdig.

Det svimlede næsten for hende.

… Nej, aldrig i sine dage ville hun gifte sig med en digter – aldrig!

Der hørtes trin på trappen.

Hun gemte bogen under hovedpuden.

Heldigvis var præstekonen så optaget af juletravlheden, at hun de sidste par dage viste sig sjældnere på loftsværelset.

Nu bragte hun kaffe med friskbagte julekager.

"De er vågen, lille Elisa – det var jo rart! Men De skal se lidt gladere ud … smag nu på disse julestjerner – det er min søns yndlingskager!"

"Og så må det selvfølgelig også blive Deres – efter moders ubønhørlige logik!" tilføjede præsten, der i det samme trådte ind; men han skiftede hurtigt tone og sagde bekymret: "Nu har jeg ikke set Dem i et par dage … men det er virkelig ikke et juleansigt at møde med!"

"Sådan noget siger man ikke!" skændte præstekonen, da hun med sin mand gik ned ad trapperne igen.

Det var Gemma påfaldende, at der i denne tid var kommet noget eget over dem; hun anede ikke, at det var "*Julens Rose*", der spejlede sig i deres øjne – og de vidste ikke, at det var den, der blomstrede på hendes kinder.

… Præstefolkene har igen været oppe hos hende.

De ser på hinanden og ryster på hovedet.

Men den ene tør ikke omtale for den anden, at der er en næsten overjordisk glans i hendes øjne – som hos en, der lever i en anden verden.

De aner jo ikke, at den verden, hun ånder og sværmer i, er den samme som den, de færdes i: digtningens forunderlige verden.

Men nu vil Gemma også læse bogen til ende – det skal jo gøres.

Og hun "sover" ualmindelig meget den dag.

Der er stille nede ved kaffebordet, for præstekonen siger, at Elisa begynder at sove igen … og om aftenen er der ikke tale om klaverspil – ingen af præstefolkene har lyst dertil.

Da de går op og vil sige god nat til hende, sover hun allerede.

Præstekonen slukker lampen.

Gemma venter, til der er blevet stille i huset.

Så tænder hun lampen og begynder at læse igen.

Med stigende harme ser hun sine ord til ham i Dalarne … sine tanker, hun meddelte ham – afsløret.

Nå, lige meget – hun vil ikke tage sig det nær … Om hendes hjerteblod har gydt liv og kraft i hans digtning – så meget desto bedre!

… Men på én gang gennemvarmes hun af en svulmende forårsfølelse – som når solen om våren sender en løssluppen strøm fra højderne ned under sneen.

Ja, det jager gennem hende som et varmende væld: den mand, der har skrevet denne bog, er ikke blot digter, nej … han elsker hende!

Det viser hvert ord, han har lagt på hendes læber, hver tanke, han har ladet hende tænke!

Hun har været blind før – nu ser hun det først, at der er lagt en varme, en solglans om hendes skikkelse, så den lyser.

Og da han endelig forener deres skæbne, så gør han det på den mest rørende måde … som er det en nåde, hun viser ham.

Han er altså lige så sikker på hendes kærlighed som hun på hans!

Hun ligger lidt og ser frem for sig.

Så har præstekonen ret, at lykken smiler til denne stue!

Ja, hun har ligget i en døs, så er hun rigtignok vågnet og det til gavns!

Det er jo til syvende og sidst hende, der er skyld i det hele … skyld i bogen … skyld i al denne sorg og glæde.

Bogen ville hun ikke undvære for alt i verden.

Hans navn står ganske vist ikke på den – men han har skrevet den!

Og hvilken fryd i præstegården, når de gamle får det at vide!

Hun føler sig i dette øjeblik ikke blot glad – glæde er et svagt udtryk for den jubel, der fylder hende!

Hun er som den, der har gået over fattige marker, hvor hver en enkelt blomst vemodigt nikkede til hende, og så træder ind i en have, hvor svulmende roser sender en berusende duft imod

hende … og Julens Rose drysser sine hvide kronblade for hendes fødder.

Og hun er stolt, stoltere end nogen dronning, hvem folkets jubel hilser, når hendes hersker og gemal fører hende frem for mængden og sætter den gyldne krone på hendes hoved … thi han har jo kronet hende med sit hjertes bedste guld og slynget julens roser om hendes pande!

Hun må op … hun kan ikke blive liggende længere.

Og hun begynder at klæde sig på, ænser ikke, at her er så koldt, så bitterlig koldt i stuen.

Hun lever og ånder jo i en verden, hvor der er evig sommer.

Da hun åbner skabet for at tage sig en kjole … ser hun sin dalkulladragt!

Ja, den skulle hun have på i denne nat.

Hun havde dog aldrig været ham så nær som i dén dragt, der havde lagt de varme ord på hans læber … i den stund, da "Julens Rose" skød op under granen i Dalarne.

Og da hun nu står iført den, da synes det gamle sagn om "Julens Rose" hende virkeliggjort … som prinsessen i eventyret var hun forgjort og fattig – men nu har hun kastet sin grå hverdagsdragt og står i lykkens lyse klæder.

Derfor har hun så længe ligget i sorg og mismod, fordi hun hver dag frygtede at se ham møde selvanden … men nu ved hun, hvem han elsker … at han trods alt har gemt sin kærlighed til hende – langt mer, end hun har fortjent, hun havde sådan en lyst til at synge Julesangen nu … men hun tør ikke.

Natten er isnende kold.

På ruderne blomstrer en flor af vinterens skønneste blomster … var det hvide liljer fra Snedronningens have?

Hun fik med møje det fastfrosne vindue op og så ud i den kolde, hvide vinternat stjernerne blinkede til hinanden, som om de kendte hendes hemmelighed.

Over alt sne og sne.

Ja – hun havde spøgt med Snedronningen … sæt, hun nu spærrer hans vej, hvis han tænker at drage herop!

Selv havde Gemma jo omgærdet sig med kulde.

Men hans digtning har som en vældig sneplov kastet snebølgerne til side … hans sang er som en pil trængt ind i hendes hjerte og har brudt isringen om det.

Hun lukker vinduet igen … og ryster af kulde.

Nej, der er uhyggeligt heroppe!

Hun får sådan en lyst til at gå nedenunder … dér er altid lunt og hyggeligt.

Hun længes ligefrem efter at se stuerne igen; i nat havde hun dem da for sig selv.

De andre sov nok fast efter al juletravlheden.

Hun tog lyset med sig, listede ned ad trappen og ind i dagligstuen.

Hun slog klaveret op.

Spille ville hun naturligvis ikke, skønt hun følte en længsel efter tonerne, hun nu ikke har hørt så længe. Ganske stille nynner hun:

"Så råde Gud, når vi findes!"

Hun ved næsten ikke af, at hun anslår klaveret … og hendes stemme bliver højere og højere.

Præsten og præstekonen har af sorg over Gemmas tilstand ikke kunnet falde i søvn.

De er kommet sent i seng.

Den lille, travle husmoder har bagt og nuslet og puslet til langt ud på aftenen, præsten har så småt studeret på sin juleprædiken … den udarbejder han gerne i tide.

Den ene vil ikke lade den anden vide, at søvnen tøver med at indfinde sig.

Omsider er præsten ved at falde lidt hen.

Da hvisker præstekonen: "Martin, sover du?"

"Ja vel gør jeg det! … Hvorfor vækker du mig?"

"Hører du ingenting?"

"Hvad for noget?"

"Lænkehunden er så urolig … Jeg har tydeligt hørt en gå over loftet, og jeg syntes, det knagede i trappen før … Men hvem er dog det, der synger? … Hør nu, hør! … Nu kommer det igen!"

"Ja, jeg tror virkelig også … og nu lyder det, som om der er nogen, der spiller på klaveret!"

Sangen bliver stærkere og stærkere … og lænkehunden tuder.

"Lad være at tænde lys!" hvisker præsten, "hvem det så er, må vi se at komme bag på dem!"

"Martin … kald hellere på avlskarlen – det er måske en undvegen tyv fra Viborg tugthus!"

"Jeg har aldrig hørt, at indbrudstyve synger om natten!"

De kaster det nødvendigste om sig.

Med bævende røst hvisker hun: "Kan du ikke tage ildtangen i hånden?"

"Åh, snak … kom nu blot … eller – bliv du hellere her!"

"Tror du, jeg vil lade dig gå ene, når du måske sætter dit liv på spil!"

Så lister de ganske stille gennem huset.

Nu står de uden for dagligstuen.

Men … hvad er dette?

Det er jo en svensk sang, der lyder.

Præstekonen tager uvilkårligt et tag i præsten, da han lægger sin hånd på dørlåsen.

De studser begge – thi ud til dem klinger det i jublende toner:

"Och när det blir vår,
han hämtar sin brud,
och bröllopet står
ved flöjtarnas ljud,
och själf väfver jag hans brudgommeskrud,
ty jag är en nordisk flicka!"

Den syngende dalkulla hører en bevægelse bag sig.

Der står med den dybeste forbavselse i alle miner Hans Velærværdighed pastor Martin Falkenberg i slåbrok med nathue og et par store slæber på fødderne samt det gamle gevær i hånden … og ved hans side i natdragt og med natkappe fru pastorinde Minna Falkenberg, der søger at skjule en tøjbanker, som hun har taget med som værn.

"Men hvad i al verden betyder den maskerade?" spørger præsten tænderklaprende af kulde.

"Jeg vågnede og følte mig helt rask, så rask, som jeg ikke har været i lange tider … det var mig ikke muligt at sove. Og så fik jeg sådan en lyst til at gå herned!"

"Men Elisa, hvor har De den smukke dragt fra?" siger præstekonen, og, da hun ingen svar får, tilføjer hun: "Har De været i Dalarne?"

Gemma nikker uden at turde møde præstekonens øjne.

"For nylig?"

Gemma må vist ikke have hørt spørgsmålet, for hun flyver i det samme om halsen på præstekonen: "Nu skal I gå i seng igen, fader og moder! … Og vær så ikke vrede på mig! "Datteren i huset" skal aldrig mere forstyrre jeres nattesøvn … Men det var så længe siden, hun havde været nede i jeres hyggelige stuer. God nat, god nat!"

Før de ved af det, er hun ude ad døren og oppe ad trappen.

De hører hendes skridt ovenpå.

Præsten går rask i forvejen.

Moder følger efter med et underligt smil.

Længe efter at fader er faldet i søvn, ligger hun vågen.

Hendes urolige hjerte er kommet i en stærk bevægelse.

Hun beder en varm bøn for sin kære søn og den, som han måtte knytte sin skæbne til.

Det synes, at ordet "Dalarne" er et trylleord, der åbner de herligste udsigter.

Gemma bliver fra nu af lyset og livet i præstegården.

Hun har vundet en ligevægt, som hun ikke har kendt længe.

Og hendes inderlige håb er, at den dag ikke må være fjern, da hun kan tone flag og vise sig som den, hun virkelig er.

Hun går igen ture til fattige og syge.

Men den travle husmoder undværer hende nødig.

"Moder og datter" – som præsten kalder dem – følges nu ad alle vegne.

Der er ikke den ting, som Gemma ikke må hjælpe præstekonen med.

I begyndelsen gør hun alting galt … hendes kager er forbrændte og har de latterligste former … men man morer sig kun over hende, og hun selv ler allermest over sine uheld.

Efterhånden tager hun lære af alt og får den mest levende interesse for husvæsenet, så hun næsten ikke er til at få ind fra køkkenet.

"Vær nu heller ikke for ivrig!" siger præsten, "De skal jo da ikke giftes for det første!"

Gemma kan ikke glemme de øjne, hvormed præstekonen så på hende.

Hun synger hele dagen … hendes stemme høres over alt.

De gamle kæmpeviser sender deres riddere og jomfruer, ellekonger og elverpiger, terner og smådrenge gennem fadebur, spisekammer, køkken og bryggers.

Aldrig er julen i Nørreby præstegård gået ind under sang som i år … og dog mangler både datter og søn.

– Så kommer lillejuleaftens morgen.

Da Gemma vågner, knitrer det i kakkelovnen, og lysskæret falder ind i den dunkle stue.

Hendes første tanke er: "Kommer han i dag? … Er han undervejs? … I morgen har vi jo juleaften!"

Hun lukker øjnene igen.

Da hun atter åbner dem, ser hun, at frosten har smykket ruderne med den vidunderligste flor, der nu begynder at tø op.

Den røde vintersol, lyser på isblomsterne.

Er det "Julens Rose", der rødmer på ruden?

Nærmer han sig … og vil han fæste rosen på Snedronningens bryst?

– Da præstefolkene kommer ind gennem dagligstuen, sidder Gemma ved klaveret og spiller og synger:

"Den yndigste rose er funden!"

Efter tebordet går de ud i haven.

Der er skuffet og fejet.

Høje snedynger når helt op til vinduerne – og de går i havegangen som i en løbegrav mellem opkastede volde.

De går nogen tid tavse og tænker sikkert alle på det samme og den samme.

Så siger præsten, idet han ser sig omkring:

"Når man ser et sådant syn, forstår man eventyret om Snedronningen – det kolde eventyr, der varmede vore hjerter og vor fantasi, da vi var små!"

"Ja," siger præstekonen, "Snedronningen har altid holdt meget af Nørreby præstegård!"

Hvorfor kyssede Gemma hende pludselig?

De gik forbi "Bispegården".

Sneen var fejet bort fra indgangsdøren … og man så, at det brændte inde i kakkelovnen.

Alle tre tænkte: "Kommer han snart?"

Det er en travl dag, der nu følger.

Men aldrig har Gemma arbejdet ivrigere.

Aldrig har hendes sang lydt friskere.

Når hun kan liste sig til det, er hun ude i haven og spejder ud over de hvide marker.

Præstekonen har opdaget det.

Gemma mærker godt, at hun er iagttaget.

En gang, hun kommer ind fra sådan en lille udflugt med røde kinder, ser præstekonen på hende med nogle ligefrem forelskede øjne, der minder om Johannes.

Arbejdet fortsættes hen imod midnat.

Da præsten har afsluttet og memoreret sin juleprædiken, går han over i dagligstuen, hvor "moder og datter" i hvide

køkkenforklæder venter ham med duftende kaffe og friske kager.

"Det er dejlige klejner!" siger præsten.

"Ja, vor datter har været flink i dag!" smiler præstekonen og klapper Gemma.

I det samme slår urene i huset tolv … og de efterfølges af kirkeuret, der sender sine rungende toner ud i den hvide, gnistrende vinternat.

"Nu begynder juleaften!" udbryder Gemma så pludseligt, at præstekonen ser på hende med et gennemborende blik, der viser, at hun har forstået sin "datter".

I den samme nat glider en slæde fra Skive ud over de snedækte marker.

To rejsende sidder i den.

De er kommet med det sene aftentog og har straks bestilt køretøj for at drage videre.

Da slæden nu kører frem over den store, hvide flade … da ser den ene af dem, at det er sin barndoms hvide jul, han oplever igen … og han synes, der går et pust fra Dalarne over Sallings snedækte marker.

Hans sind er så fyldt, hans tanke så spændt.

Moderen har nylig tilskrevet ham så inderligt, at han i år ikke må lade dem sidde ene i præstegården, men komme og holde jul med dem.

Hun og fader længes sådan efter den lange dreng!

Dette brev bliver afgørende!

… Mon de aner, at det er ham, der har stillet dem til skue?

Johannes tænker med en vis ængstelse: "Hvad vil fader og moder sige, når de får at vide, at det er mig, der har skrevet

bogen?"

Og Gemma – hvor er hun, hvis dom han frygter så meget … hun, som han har givet til pris for nyfigne blikke!

Men bogen er jo en kærlighedserklæring til hende … han havde vel aldrig skrevet den færdig – om hun ikke havde vist ham fra sig!

Hvor var hun?

Hun omtaltes aldrig i bladene … syntes slet ikke at optræde mere.

Har hun ikke læst bogen … ved hun intet om den?

Nu vil han først hjem, holde jul med sine forældre … og så ud at søge hende!

Dog nej – det er jo hende, der skal søge ham!

Ved hans side høres faste og dybe åndedrag.

"Sover du, Marinus?"

"Hvad behager? … Ja, det er en ganske dejlig tur! … Vi kan da ikke blive søvnige i sådan en nat!" svarer han gispende og gabende.

Pludselig ser Johannes i det fjerne et lys – han tror først, det kommer fra et enligtliggende hus … Men på én gang går det op for ham, at det er i præstegården, som de nu nærmer sig.

Det giver et sæt i ham, da han opdager, at det skinner ud fra vinduerne i Petreas gamle værelse … hvad er dette?

Han mindes, at Thorvald og han som studenter kom herhjem en nat som denne lige før jul; og Petrea sad oppe på sit værelse og modtog dem med kaffe og julekager.

Da havde hun og Thorvald allerede set så mildt til hinanden – oppe på lykkeværelset.

Der var jo ingen gæster i præstegården. Havde moderen eller en af pigerne haft lys deroppe og glemt at slukke det?

Han lader slæden holde udenfor.

Så lister de ind gennem haven.

Johannes giver Marinus dørnøglen til "Bispegården".

Men idet han af al magt rykker den op – frosten har bundet den – tumler han tilbage mod magisteren.

De går begge bag over i en snedrive … Og en hel lavine styrter fra taget ned over dem.

I magisterens gamle værelser er der ganske lunt.

Der er endnu tørvegløder i kakkelovnen.

Johannes lægger selv som i gamle dage brænde og tørv på, og snart blusser ilden nok så muntert.

"Jeg troede, vi skulle til ro!" gisper Marinus.

"Ja, gå du bare i seng! … Det er mig umuligt at sove i nat – jeg er blevet så vågen!"

Da magisteren hørte Marinus sove, listede han sig ud.

Han ville dog se, hvordan det forholdt sig med det lys på Petreas værelse.

Han går gennem salen.

Da står han pludselig foran juletræet.

Og han skimter i det gamle, murede, åbne ildsted en stor brændeknude, der skal tændes juleaften og på gammel nordisk vis lyse julen og nytåret ind.

Nu er han ude i gangen.

Præsten og præstekonen dvæler ene i dagligstuen.

Han nipper til kaffekoppen, og han har endnu en lille rest i pibehovedet, han skal have røget ud.

Hun sidder med en lang liste foran sig og en blyant, hvormed hun af og til sætter mærker, idet hun småsnakker med sig selv: "Katrine bliver nok glad for det forklæde … hvad mon Jens vil sige til de fine træsko?"

"Vi skal vel snart i seng?" siger præsten med en undertrykt gaben.

"Ja, jeg venter blot på Elisa … hun gik op for at hente sin liste; vi skal konferere med hinanden. Alt er for resten i orden; vi mangler kun …!"

Hun standser så pludselig, at præsten forbavset ser på hende og glemmer at ryge.

Og de lytter begge.

Thi gennem den store sal høres i nattens stilhed slæbende fodtrin, der nærmer sig mere og mere.

Johannes, der fra gangen ser lyset skinne gennem døren, åbner den og træder ind i stuen.

"Nå," siger præsten med et smil, "du kommer for at sige god nat til dine gamle forældre – ja, det er sandelig på tide!"

Fader og moder ser forbavset på deres søn.

Sådan har de aldrig set ham før.

Der er noget nyt over ham … noget uroligt og nervøst … noget ængsteligt og dog som glimt af en undertrykt glæde.

Og samtidig ser han yngre ud end nogen sinde!

Han tager stilfærdigt deres hænder og sætter sig.

Da rejser moderen sig, kysser ham og bliver stående hos ham og leger med den kære hårtop.

Efter en lang pause siger han med en røst som en forbryder, der skal til at bekende: "Fader og moder! … Jeg har noget at

fortælle … noget, som jeg må skrifte for jer – hvordan vil I optage det?"

Præstekonen smiler, idet hun ser på præstens ansigt, der er præget af en stærk spænding.

"Jeg har skrevet, at jeg havde en overraskelse til jer!"

"Ja, Johannes," siger præsten, "vi troede, at du måske ikke kom alene!"

"Det gør jeg heller ikke!"

"Er det sandt?" udbryder faderen jublende.

"Ja … jeg har jo Marinus med mig."

"Marinus! … Er det det hele? … Og jeg, som sådan havde glædet mig –!" bruser præsten op.

"Fader, fader … forivre dig ikke!" siger præstekonen beroligende.

"Nej, Johannes … nu må jeg tale! … I alle de lange og mange år har dine forældre ladet dig have din egen vilje; og du har fået lov at vælge den vej, som du selv ønskede! … Du opgav at være præst – du er sluppet for praktisk virksomhed. I ro og fred har du studeret hjemme og på rejser! Og hvad er der så kommet ud af det? … En bogorm og intet andet!"

Moderen smiler til Johannes, som om hun fuldt ud forstår ham.

"Nå," vedbliver præsten, "når jeg, når *vi* håbede, at du ikke kom ene … da kan dette vel kun forstås på én måde! – Men, hvori består da den omtalte overraskelse?"

"Fader! … Moder og du ønskede, jeg skulle være præst! – Tror du ikke, at det i årenes løb har dæmret hos mig i mangen en nattetime, om jeg alligevel ikke skulle gå i dit fodspor! … Men nu står det mig klarere end nogen sinde, at præst bliver jeg

aldrig – ikke i den forstand, hvori det ord almindeligt tages! … Jeg har fået en anden mission i livet! … Det videnskabelige blev mig for snævert! Jeg måtte ud af bøgernes indeklemte stueluft … ud under Guds åbne, solskinnende himmel – at forkynde menneskene glædens og lysets evangelium efter min ringe evne! … Min gamle kærlighed til julen drev mig fremad! Og så fandt jeg oppe i Dalarne i sneen under en julegran den blomst, som jeg kendte fra min barndoms gamle eventyr – *Julens Rose*!"

Præsten er i dette øjeblik så grebet, at han er lige ved at briste i gråd; men han tager sig voldsomt sammen og siger med en næsten barsk mine: "Det kan ikke være dig, der har skildret dine gamle forældre sådan – umuligt! Det har du ikke hjerte til! Mig selv … det lader jeg endda gå – men din moder! Det har hun ikke fortjent af dig … og det er hende, du har truffet allerbedst!"

"Fader!" kommer det næsten bønligt.

Men moderen, der har gennemskuet faderens forstillelse, klynger sig til Johannes og siger smilende: "Ja, jeg synes nu, forfatteren har været værst mod en vis præstemand … han er taget på kornet!"

Præsten vedbliver: "Havde det endda været Thorvald, der havde skrevet bogen! – Men min egen søn! … nej, nej … dette kan aldrig gøres godt! – undtagen på én måde: hvis den kvinde, du i bogen har skildret, vil sige god for dig – om hun eksisterer! … Du har malet hende så levende, som om hun var en virkelig person … ja, man skulle næsten tro, at du selv havde truffet en sådan kvinde!"

"Det har jeg også!"

Præstekonen smiler stille og ser atter på præsten, der udbryder:

"Hvor og hvem er hun da?"

"Om jeg nogen sinde mere træffer hende … det aner jeg ikke … Hvor hun er – det ved jeg heller ikke!"

"Her!" lyder det fra den mørke gang.

Og ind træder Gemma i sin hvide husdragt med lysende øjne.

Der bliver en lang stilhed.

Og præstekonen morer sig … lige meget over Johannes, der ser ud, som han havde fået en åbenbaring, og over præsten, for hvem der synes at gå et stort lys op.

Så siger Gemma: "Moder og fader! Kan I tilgive mig? … Jeg er ikke den, jeg har givet mig ud for … Mit virkelige navn er Gemma Høg – men hun er blevet oppe i Dalarne! Herefter hedder jeg kun Elisa! Og hun vil søge at gøre alt godt, hvad Gemma har forbrudt …!"

Så går hun hen til Johannes og siger hviskende: "Jeg ved jo, du har tilgivet mig?"

"Ja, Gemma – og det skal du vedblive at hedde! … den Gemma, her står, er jo en helt anden end den –"

"Der var så slem mod dig i Dalarne," siger hun smilende.

Præstekonens øjne lyser, da hun med bævende stemme siger: "Så – du var altså den *gemma pretiosa*, som min søn havde fundet!"

Hun slutter Gemma i sine arme.

Præstens stærke skikkelse gennemrystes af den voldsomste bevægelse.

Han tager Johannes i sit vældige favntag og siger: "Nu blomstrer *Julens Rose* i Nørreby præstegård!"

Om "Julens Rose"

Forfatter: Christopher Boeck (1850-1932).
Første udg.: Christopher Boeck: *Julens Rose*, H. Hagerups Forlag, København 1909.
Denne udgave efter: Christopher Boeck: Udv. Fortællinger: *Julens Rose*, "Hus og Hjem"s Forlag – Chr. Erichsen, København 1922.
Redigeret af: Kim N. Jensen.

ISBN 978-87-7628-286-8
2. ebogsudgave, tidligere udgave ISBN 978-87-7979-560-0 (Ølstykke 2017).

© 2025 eBibliotek 1800
www.ebib1800.dk

Note 1:

Kalvil: Gammel æblesort. *Red. anm.*

Note 2:

Qvi bene latuit, bene vixit: ~ "Den lever godt, som lever skjult" (eller "stille"). Ovid. *Red. anm.*